

Stambulas – 1444 h. / 2022 m.

Versta iš originalo:

Kâinat, İnsan ve Kur'ân'da Tefekkür

Autorius:

Osmanas Nuri Topbashas

Vertimas iš turkų kalbos:

Lietuvos musulmonų religinių bendruomenių taryba -
Muftiatas.

Redaktorius:

Aleksandras Beganskas

Grafikos dizainas:

Cihangir Tashdemir

Viršelis:

Rasimas Shakiroglu

ISBN:

978-609-96162-3-0

El.paštas:

info@islamicpublishing.org

www.islamicpublishing.org

Tiražas 500 egz.

Leidėjas:

Lietuvos musulmonų religinių bendruomenių taryba -
Muftiatas,

Smolensko g. 19, LT-03200

Vilnius 2022

PAMAŠTYMAS

apie Kūrėją, visatą ir žmogų

Osmanas Nuri Topbashas

Muftiate of Lithuania
دار الإفتاء - مجلس المجتهدات الإسلامية الليتوانية

ĮVADAS

„Nėra tokio garbinimo, panašaus į pamąstymą“¹.

Begalinė padėka ir šlovė Visagaliui Allahui, nesi-
baigiančių palaiminimų Viešpačiui, Kuris suteikė
mums gebėjimą „*tafakkur*“² (pamąstyti), „*tahassus*“³
(suvokti) ir atvėrė kelią į „*ma'rifatullah*“⁴ (Dievo pri-
pažinimą)!

Palaiminimas ir sveikinimai pranašui Muhamme-
dui (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*), kuris pačiu
gražiausiu būdu, giliai pažindamas visą esmę, žmogų
ir Šventąjį Koraną, išmokė savo ummą (parapijiečius)
pažinti širdimi, taip pat savo palikuonis ir ashabus⁵.

Iš visų gyvų Allaho kūrinių, Visagalis Allahas tik
žmonėms ir iš dalies džinams suteikė galimybę surink-
ti tiesos perlus iš trijų didžiųjų Dieviškųjų vardų ir

1. Baihaki, Shuab, 4 / 157.

2. tafakkur – pamąstymas.

3. tahassus – suvokimas.

4. ma'rifatullah – Dievo pripažinimas.

5. Pranašo Muhammedo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*)
palydovai, kurie tapo musulmonais.

atributų (ypatybių), nušviečiančių gyvenimą: Korano, Žmogaus ir Visatos.

Vienintelė priemonė ir būtina sąlyga suvokti tiesą, per kurią pasiekiamas reikiamas dvasinio gyvenimo lygis, yra pamąstymas ir dvasiniai išgyvenimai.

Šventasis Koranas, kuris yra geriausias vadovas suprasti tiesą ir rasti laimę, nuo pirmosios iki paskutinės eilutės, nuolat ragina susimąstyti. Jis liepia apmąstyti žmogaus sukūrimo išmintį, nuostabią Visatos harmoniją ir Allaho ajatus (ajat – Švento Korano sakynis) Šventu Raštų Apreiškimuose, atspindinčius dieviškosios galios rezginį, didingas apraiškas ir absoliutų Allaho viešpatavimą Visatai.

Dažnai primena: „**Ar jūs apie tai pagalvojote?**“, „**Gal jūs apie tai pagalvosite?**“⁶, Visagalis Allahas taip pamoko žmones.

Užduodamas klausimą: „**Ar jie nemato, kaip yra sukurti kupranugariai?**“⁷, Visagalis Allahas atkreipia

6. Al-Anam, 50 m.; al-Bakara, 219, 266; Muhammedas, 24 m.; an-Nisa, 82; YaSin, 68...

7. Tokie Visagalio Allaho „syfatai“ (savybės) kaip „al-Bari“ (Kūrėjas) ir „al-Musavvir“ (Dovanojantis išvaizdą) sako, kad visi Jo kūriniai buvo sukurti skirtingų išvaizdų ir, atsižvelgiant į jų buvimo vietą, yra apdovanoti savybėmis, atitinkančiomis tam tikrą funkciją. Tipiškas to pavyzdys yra kupranugarių savybės. Kadangi kupranugariai yra priversti egzistuoti dykumos klimato sąlygomis, kur trūksta vandens ir maisto, jie gali kaupti vandens savo kuprose ir maitintis spygliais. Be to, jie pritaikyti ištverti smėlio audras ir dykumos karštį. Be jokios abejonės, tai

dėmesį į Savo kūrinčius. Sakydamas: „**Jis yra Tas, kuris paskleidė žemę, įkūrė joje tvirtus, nepajudinamus kalnus ir upes, išaugino joje iš skirtingų vaisių po porą**“⁸, – nurodo gamtos reiškinius. Klausdamas: „**Ar jie neklajojo po žemę ir nepamatė, kuo tai baigėsi jų pirmtakams?**“⁹ mūsų Viešpats atkreipia mūsų dėmesį į istoriją.

Tokiu būdu Visagalis Allahas kviečia mus kiekvieną proga apmąstyti ir pabandyti suprasti dieviškus dėsnius, valdančius visatą, kurių apraiškos yra vadina mos „*adatullah*“.

Mūsų Viešpats ragina žmogų žvelgti į visatą ne beprasmišku ir miglotu žvilgsniu, o stebėti įžvalgiai, suvokiant jos išmintį. Išvardinęs dieviškuosius gėrius, Šventasis Koranas daugybę kartų kreipiasi į proto savininkus taip: „**Iš tikrųjų, čia yra pamokymas tiems, kurie turi regėjimą (protą).**“¹⁰

Visagalis primygtinai reikalauja, kad mes mąstytume ir apie Jį, ir apie mus supantį pasaulį. Maždaug apie 150 vietų Šventajame Korane įsakoma pamąstyti apie dieviškosios didybės išraiškas ir galios apraiškas. Tam naudojami tokie terminai kaip „*taakul*“

yra viena iš nesuskaičiuojamų dieviškojo pažinimo, galios ir meno apraiškų.

8. Suras: Qaf, 6; Junusas, 101 m.; al-Džasiya, 17-20; an-Nur, 43.; al-Hadž, 63.; ar-Rad, 3; al-Anbija, 31.; an-Nahl, 65 m.; ar-Rumas, 50.

9. Sura Muhammadas, 10.

10. Sura Ali Imran, 13 m.; an-Nur, 44.

(التَّعَقُّلُ) (sveikas protas), „*tadabbur*“ (التَّدَبُّرُ) (būti stipriam, sustiprinti), „*tazakkur*“ (التَّذَكُّرُ) (atminimas) ir „*tafakkur*“ (التَّفَكُّرُ) (kontempliacija).

Žinių sritis, kurioje šie terminai buvo naudojami praktikoje iki aukščiausio laipsnio ir tapo dorinio ugdymo metodu, yra „*tasawwuf*“. „*Tasawwuf*“ – tobulo kelio pavadinimas, kurio tikslas – atskleisti dvasinius žmogaus gebėjimus. Be to, priklausomai nuo Allaho gailestingumo laipsnio, tai yra kelias pasiekti tiesos aukštumas. Būtent dėl to išmintis, išreiškiama žodžiais „kas pažino save, pažino Viešpatį“, yra viena iš pagrindinių „*tasawwuf*“ meistrų principų dvasinio tobulumo kelyje.

Visatoje nėra nė vienos dalelės, kuri nesupažindintų žmogaus, kuris turi „gyvą širdį“, su Kūrėju ir Jo galybės menu. Viskas Visatoje nuo mikro- iki makropasaulių rodo dieviškąją didybę.

Visi kūriniai kalba apie save kalba, vadinama „būsenos kalba“ (lisanul-hal). Tikintiesiems, kurie visiškai supranta šią kalbą, Visagalis Allahas yra sielos „kybla“ (kryptis, į kuria reikia nukreipti savo veidą atliekant maldą), kaip ir „Kaaba“ (centrinis pastatas Mekoje) yra fizinio kūno „kybla“.

Šventasis Koranas sako: „**Jie prisimena Allahą stovėdami, sėdėdami ir gulėdami ant šono ir apmąsto dangaus ir žemės sukūrimą: „Mūsų Viešpatie! Tu**

to nesukūrei veltui. Tu esi Tyras! Apsaugok mus nuo Ugnies kančių.¹¹

Asmuo, kuris tinkamai apmąsto dieviškosios galios ir didybės apraiškas Visatoje, suvokia savo silpnumą ir visiškai patiki save Allahui bei Jam paklūsta, kiekvienu įkvėpimu ir iškvėpimu mini Visagalį. Taip jo širdis prisipildo dievobaimingos šviesos. Ir „*tafakkur*“ (pamąstymas) kartu su dievobaimingumu pasiekia savo tikslą.

Visagaliam Allahui žmogaus vertę lemia ne jo išvaizda ir finansinė padėtis, o dvasinė branda, sielos gylis ir gebėjimai. Todėl Šventasis Koranas, stiprindamas tikinčiojo „*tafakkur*“ tikėjimo jausmų gyliu, gelbsti jį nuo įkalinimo siaurose materialumo ir „nafs“¹² ribose, padeda pasiekti amžinąsias ir beribes dvasingumo platybes.

Tikinčiojo, galinčio prasmingu žvilgsniu apmąstyti dieviškąsias apraiškas Visatoje, „*tafakkur*“ įgyja dvasinių savybių. O gilus ir visa apimantis „*tafakkur*“, pasiekęs dvasinių jausmų viršūnę, yra pats nuostabiausias tikėjimo raktas.

Kas negali pagerinti savo dvasingumo, įklimps ta į žemą gyvenimo lygį, paklūsta nafsui (esminiam instinktui), o laikinų aistrų kūryje žudo gebėjimą „*tafakkur*“ui. Užuoť siekį tiesos ir gėrio, šiurkšti šir-

11. Sura Ali Imran, 191.

12. nafs – esminis instinktas.

dis ir protas visada yra linkę pritraukti viską, kas yra žemiška, pasaulietiška, tapdami niekšingų aistrų belaisviais. Šis žmogus nesupras, kad kafanas (drobė), kuris yra paskutinis mirtingojo gyvenimo drabužis, tikrai jį apgaubs, o mirties tragedija uždės savo galutinį antspaudą ant visų trumpalaikių ir apgaulingų malonumų.

„*Tafakkur*“, kuris yra pastiprinamas tikėjimo jausmų gilumu, visada suteikia žmogui ramybę, o buvimas sauso proto ribose didina godumą ir egocentriškumą, prisideda prie dvasinių jėgų susilpnėjimo, veda į nežinojimo būseną.

Kaip pirštų atspaudai yra tam tikra identifikavimo kortelė, taip ir gebėjimas „*tafakkur*“ui bei tikinčiojo išgyvenimui yra jo dvasinė tapatybė. Tai rodo, kad tikintysis, norintis pasiekti dvasingumo gelmes, gyventi žmogaus vertą gyvenimą pagal sukūrimo tikslą, yra priverstas pasinerti į Šventojo Korano sukurtą „*tafakkur*“ atmosferą. Nes „*Khushu*“ (virpėjimas) garbinimo metu dvasinis subtilumas ir mandagumas žmonėms įgyjamas tik per „*tafakkur*“.

Nepaisant svarbos, kurią mūsų religija teikia „*tafakkur*“ ir „*tahassus*“, žmogus dėl neatsargumo, užsiimdamas gyvenimiškais rūpesčiais, daugeliu atvejų lieka nuošalyje nuo rimtų ir tikrų „*tafakkur*“ ir „*tahassus*“. Dėl to jis pamiršta mirtį ir realybę, kad šis pasaulis yra išbandymų vieta.

Kalbant apie tikinčiuosius, kurie, vadovaudamiesi si pamaldžiu gyvenimo būdu, sugebėjo atlikti visavertį „*tafakkur*“ ir „*tahassus*“ – o tokių žmonių yra nedaug – jie įveikia savo nafsus ir pasiekia tobulumą, kuriame atpažįsta save kartu su savo silpnybėmis ir dorybėmis.

Tokie žmonės, nepaisant išorinių sąlygų, kuriose atsiduria, dėl savo dvasinės būsenos įgyja tvirtumo ir dvasios stiprumo. Dėl dvasinio augimo jie pasiekia tokį sąmonės lygį, kuris pranoksta matomo materialaus pasaulio horizontus, ir supranta, kad tikras tikėjimas yra dieviškasis gėris, įgyjamas tik tokiu būdu.

Tikram tikinčiajam, įgijusiam tokių savybių, žemiškas gyvenimas nebus suvokiamas kaip palaima, prie kurios reikia prisirišti. Tokiam tikinčiajam pasaulietiškas gyvenimas yra tarsi į rutulį suvyniotas siūlas, ant kurio nežymėti metrai, ir kuris bet kurią akimirką gali nutrūkti.

Kartu su tuo didelę reikšmę turi gyvybės kapitalas, kaip vienintelis kapitalas amžinajam gyvenimui įgyti. Ir kai tikintysis, pasiekęs tokį sąmonės lygį, negyvena pagal ają: „**Būk tvirtas tiesiame kelyje, kaip tau buvo įsakyta**“¹³, jis žino, kad jo laukia apgailėtina pabaiga. Ir kad nepatirtų pavėluoto apgailestavimo, jis turėtų prisiminti tokį Visagalio Allaho įspėjimą: „**Vartokite iš to, ką Mes davėme, kol mirtis jus neužklups, ir jūs pasakysite: „Vieš-**

13. Sura Hud, 112.

patie! Suteik man trumpą atidėjimą, ir aš dalinsiu išmaldą ir tapsiu vienu iš teisiųjų“. Allahas nesuteiks sielai atidėjimo, jei jai atėjo laikas. Allahas žino, ką jūs darote.“¹⁴

Žodžiu, Visagalis Allahas nori, kad tikrasis tikintysis tikrai suprastų šios didžiulės harmonijos paslaptį ir išmintį. Viešpats trokšta, kad dėl to žmogus taptų nuostabiu vergu, nepasikliaujančiu jokiais trumpalaikėmis turimomis vertybėmis, gyventų dievobaimingu gyvenimo būdu ir taptų vertas Rojaus.

Taigi, šiame kukliame darbe pabandysime apžvelgti svarbą, naudą ir būdus, kaip praktiškai pritaikyti tokias sąvokas, kurios yra pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) Sunos (pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) gyvenimo istorija) pradžioje kaip „*tafakkur*“ ir „*tahassus*“.

Norėtume padėkoti dr. Muratui Kaya ir M. Akif Gunay, kurie dėjo pastangas, rengdami šią knygą, ir prašome Visagalio, kad jų darbai jiems taptų „sadaka džaria“¹⁵.

Tegul Visagalis Savo gailestingumu sujungia mūsų jausmus ir mintis! Tegul padeda mums pasiekti „*ma'rifatullah*“ (Dievo pripažinimas) ir „*muhabba*-

14. Sura al-Munafikun, 10–11.

15. Atpildas už kai kuriuos poelgius įrašomas net ir po mirties. Pavyzdžiui, jei kas nors parašė knygą, mokė žmones, statė tiltus ir ligonines, poelgių knyga neužsiverčia, kol žmonės mėgausis jo darbų vaisiais, viskas bus įskaityta kaip atlygis.

tullah“ (Nuoširdi meilė Visagaliai Allahui) viršūnių
ir padeda mums šiomis savybėmis užbaigti mirtingąjį
gyvenimą!

Amen!

Osmanas Nuri Topbashas
2010 m. birželis

Pamąstymai apie Kūrėją, visatą ir žmogų

Proto ribos

Islamas protui teikia tokią didelę reikšmę, kad laiko jį viena iš dviejų pagrindinių atsakomybės už savo veiksmus¹⁶ sąlygų ir visada primena, kaip tinkamai naudotis protu. Be to, islamas taip pat teigia, kad gebėjimas pažinti tiesą turi savo ribas. Nes Visagalis Allahas nesuteikė neribotos galios jokiems Savo kūriniams.

Kaip gebėjimas matyti ir girdėti yra ribotas, taip ir proto gebėjimas suvokti yra ribotas. Kaip už regėjimo galimybių yra daug nematomų būtybių, kaip už klausos galimybių yra platus garso bangų diapazonas,

16. Viena iš atsakomybės prieš Allahą sąlygų yra pilnametystė. Antroji sąlyga – būti protingam, tai yra pasiekti tokį mąstymo lygį, kad būtų galima atskirti klaidą nuo teisingo sprendimo. Remiantis šiuo kriterijumi, Islamo požiūriu, vaikai ir išprotėję nėra atsakingi už savo veiksmus.

o už proto pažinimo galimybių yra daug tiesų. Tai yra, norint visapusiškai suvokti visą tiesą, vien proto nepakanka.

Žmonės, kurie tiesos pažinimo klausimu buvo paveikti racionalistinės filosofijos, kurie proto galimybes laiko neribotomis, vietoj lauktos laimės sulaukė tik nusivylimo.¹⁷

17. Senovės Graikijoje buvo istorija, kuri aiškiai parodo proto silpnumą. Vienas jaunuolis kreipėsi į vieną iš filosofų, norėdamas studijuoti jurisprudenciją. Jie sudarė sutartį, pagal kurią studentas pusę studijų kainos sumokės iš karto, o likusią dalį – tik laimėjęs pirmąjį teismo procesą. Šio susitarimo esmė yra ta, kad jei studentas laimi pirmąjį ieškinį, tai rodo, kad mokymai buvo sėkmingi, o mokytojas nusipelnė savo uždarbio. Bet baigęs mokymus studentas pamanė, kad pirmosios įmokos pakanka ir pareikalavo, kad mokytojas atsisakytų reikalavimo dėl likusios įmokos dalies. Tokia situacija lėmė tai, kad tarp mokytojo ir mokinio įvyko pirmasis bylinėjimasis. Teisme studentas pasakė:

– Aš jokių būdu neprivalau mokėti: laimėsiu šį ieškinį ar pralaimėsiu.

Teisėjas paklausė:

– Kodėl?

Studentas paaiškino:

– Jei laimėsiu procesą, sprendimas bus man palankus. Jei pralaimėsiu, tai kadangi tai mano pirmasis teismo procesas, pagal mūsų susitarimą neprivalau jam mokėti.

Filosofas atsakė:

– Privalau gauti atlyginimą bet kuriuo atveju: laimėsiu ar pralaimėsiu.

Teisėjas paklausė:

– Kodėl?

– Jeigu aš pralaimėsiu šį procesą, o jis laimės, tuomet yra sąlygos privalomai sumokėti likusią dalį. Todėl jis bus man skolingas.

Visagalis Allahas, kuris neabejotinai geriau žino Savo sukurtų vergų savybes, kad tiesos pažinimo klausimų spragą užpildytų protu, kaip pranešama, per visą žmonijos istoriją atsiuntė daugiau nei 124 000 pranašų. Ir siųsdamas šventus ritinius ir knygas, Jis suteikė didžiausią pagalbą žmonijai pasiekti tiesą.

Todėl protą reikia lavinti dieviškuoju apreiškimu, nes nesant išsilavinimo, protas yra kaip neprajodinėtas arklys, kuris raitelį nuves pro tikslą. Ir galbūt numes jį nuo uolos, sukeldamas jo mirtį. Todėl kaip ir norint kuo naudingiau panaudoti laukinio žirgo energiją būtina suvaržyti ir joti, taip ir protą reikia dieviškuoju apreiškimu kontroliuoti ir patirti dvasinį auklėjimą sunna, kuris yra apreiškimų paaiškinimas ir interpretavimas, perkeliant jį į „akli salim“ (sveiko mąstymo) lygį. Be šio proceso protas tampa kaip ginklas: jį galima panaudoti ir geriems, ir blogiems tikslams.

Kaip matome, abiejų pusių pretenzijos yra gana pagrįstos ir logiškos. Tai rodo, kad protas ir logika, kaip atsitiko mūsų pavyzdyje, gali žiauriai pajuokauti su žmogumi ir nuvesti reikalą į aklavietę. Protas, sustingęs dėl nesugebėjimo išspręsti daugelio šių pasaulinių problemų, natūraliai nesugebės iki galo suvokti begalinių dieviškųjų tiesų. Todėl, norint apsisaugoti nuo tokių neišsprendžiamų klausimų, protą reikia lavinti dieviškais apreiškimais ir suprasti širdies paklusnumo tiesų, kurios peržengia proto ribas, poreikį.

Širdies paskirtis

Islame tikėjimas turi būti įtvirtintas širdyje ir paliudytas liežuviu. Taigi pagrindinė tikėjimo pasireiškimo vieta yra ne protas, o širdis – vieta, kur yra susitelkę visi jausmai. Ši aplinkybė labai svarbi, nes tikėjimas yra aukštas jausmas. O protas yra būtina priemonė įgyti tikėjimo jausmą, įveikiant tam tikrus žingsnius pradiniam etape.

Jei dieviškosios tiesos, suvoktos ir patvirtintos protu, nepriimamos širdimi, tai tikėjimas toli gražu nebus tikras. Kol tikėjimas nėra tvirtai įsitvirtinęs širdyje ir nepasireišk darbai, tol jis nesuteiks pastovumo darbuose. Visagaliam Allahui tai neturi jokios vertės. Pavyzdžiui, žydų mokslininkus, kurie skaito ir žino dieviškąsias tiesas, bet niekada to nėra jautę širdimi ir nesielia pagal žinias, Allahas prilygina asilams, ant nugaros nešiojantiems knygų ryšulius¹⁸.

Todėl pažinti dieviškąsias tiesas nereikia jas saugoti savo atmintyje. Žinoti reiškia atskleidžiant didžiulės harmonijos Visatoje ir gyvenime paslaptis dėl „*tafakkur*“ ir „*tahassus*“, elgtis taip, kaip reikia. Ir tai gali padaryti tik širdis, apšviesta tikėjimo šviesos.

Rezultatas, kurį protas pasiekia galvodamas apie Šventąjį Koraną apie žmogų ir Visatą, yra kaip rūda, išgaunama iš žemės gelmių. O širdies paskirtis – šią rūdą paversti plienu.

Širdis yra jausmų ir pojūčių centras. Lygiai taip pat, kaip suklįjavus visas sudužusias vazos dalis, matyti jos pirminė forma, taip ir širdies funkcija yra sujungti visus proto argumentus, kad būtų užtikrintas visiškas tiesos supratimas.

Vadinasi, tobulas būdas pasiekti tiesą ir gerį yra proto ugdymas dieviškuoju apreiškimu. O tuo metu, kai protas tampa bejėgis, reikalinga širdies, turinčios tikėjimo tobulumą, pagalba, kuri per nuolankumą ir paklusnumą padės pašalinti trūkumus. Nes smegenų, kaip ir kitų organų, galia yra ribota.

Pamąstymo vertė slypi jausmo palaikyme, tai yra priklauso nuo to, ar proto ir širdies funkcijos palaikomos darnoje. Jei persvara yra proto pusėje, galbūt žmogus puikiai realizuoja save šiame gyvenime, nukreipdamas savo sugebėjimus į materialinę gerovę. Tačiau norint tapti tobulu tikinčiu, reikia dvasiškai auklėti širdį, kuri yra jausmų centras, ir padaryti ją proto laidininke. Kadangi širdis, kuri yra jausmų centras, duoda kryptį „*tafakkur*“, o „*tafakkur*“ – valiai. Vadinasi, pagrindinis valią skatinantis veiksnys yra širdis. O joje gimsta ir dygsta jausmai.

Šiuo požiūriu širdies laikymas dieviškų įsakymų rėmuose yra daug svarbesnis nei kitų organų. Mat mąstymas, neturintis „kalbi salimo“¹⁹ nurodymų, yra niekšiškų troškimų ir tokių dvasinių ligų, kaip puiky-

19. Kalbi salimo – švari širdis.

bė, arogancija, įtakoje ir galiausiai peržengia leistinas ribas, pastūmėdamas žmogų į šėtoniškus darbus.

Mavliana Džalialətdin Rumi sakė:

„Jei Šėtonas turėtų tiek meilės, kiek proto, jis nebūtų patekęs į dabartinio Ibliso padėtį.“

Tokiu būdu protas pats savaime nėra vertingas. Norint valdyti protą ir suteikti jam teisingą kryptį, būtina tobulinti sielą.

Tikrasis „*tafakkur*“ prasideda ten, kur susijungia protas, išugdytas „faizu“²⁰, ir dvasinę brandą pasiekusi siela. Kai šioje knygoje vartojame žodį „*tafakkur*“, turime omenyje tą mąstymo formą, kurią ugdo dieviškosios tiesos ir palaiko dvasinė patirtis.

„*Tafakkur*“ (التَّفَكُّرُ) reiškia „susikaupimą ir gilinimąsi į kažką, iš ko galima išmokti naudingų pamokų“.

„*Taammul*“ (التَّأْمُلُ) reiškia „gilus pamąstymas“, ir yra „*tafakkur*“ kruopštaus tyrimo tęsinys. Taip pat šis žodis reiškia: daryti išvadas ir, norint suvokti tiesą, įdėmiai mąstyti apie Visatą ir vykstančius įvykius.

„*Tadabbur*“ (التَّدَبُّرُ) – apmąstyti ir galvoti apie bet kokios veiklos rezultatus ir pasekmes.

Tafakkur svarba

Allaho knygoje ir mūsų pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) hadisuose yra daug įsakymų

ir raginimų mokytis, tirti, apmąstyti ir daryti atitinkamas išvadas. Pavyzdžiui, Šventasis Koranas sako:

„Nejaugi jie nemąstė apie save? Allahas sukūrė dangų ir žemę, ir tai, kas yra tarp jų, tik dėl tiesos ir tik tam tikram laikui. Tačiau daugelis žmonių netiki, kad susitiks su savo Viešpačiu.“²¹

„Sakyk: turiu tau tik vieną patarimą: Kreiptis į Allahą po du ir po vieną, po to atidžiai pamąstykite...“²²

Šiose Šv. Korano ajose yra patarimų kartu arba po vieną šauktis Allaho ir giliai apmąstyti tiesą²³. Ir vien už šio vieno įsakymo įvykdymą žadamas amžinojo išgelbėjimo atlygis.

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) visada buvo apmąstymo būsenoje

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) mėgo tylą ir apmąstymą. Kai artėjo prana-

21. Sura ar-Rum, 8.

22. Sura Saba, 46.

23. Visuomenės nuomonė arba didžiosios visuomenės dalies mąstymas daugeliu atvejų daro įtaką individų mintims. O norint atsikratyti šios įtakos reikia kreiptis į tobulo mokytojo vadovavimą ir atsiskyrus pasinerti į apmąstymų atmosferą. Remiantis šiomis ajomis, visuomeninė nuomonė ne visada yra teisi ar teisinga. Vadinas, kiekvienas individas, kritiškai ir teisingai išanalizavęs viešąją nuomonę, turi įgyti savo nepriklausomą nuomonę.

šystės laikas, jis dar labiau ėmė trokšti atsiskyrimo ir vienatvės (halvet ir uzlet). Jis eidavo į Hiros olą, esančią už 5 km nuo Mekos, ir ten pasilikdavo ilgam. Jo garbinimas šioje nuošalėje, kaip ir jo protėvio pranašo Ibrahimo (السَّالَامُ عَلَيْهِ) (*taika jam ir Dievo palaima*) buvo mąstymas apie dangaus ir žemės angelų pasaulį ir Kaabos apmąstymas²⁴. Tokiu būdu Visagalis Allahas ruošė mūsų pranašą (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) šventai misijai. Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) tais laikais galvojo apie Visatą ir jos Kūrėją, o visą savo tolesnį gyvenimą jis visada būdavo „*tafakkur*“ būsenoje.

Hind ibn Abu Khalid (عَنْهُ اللَّهُ رَضِيَ) (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakojo:

„Mūsų pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) visada būdavo liūdnas ir nuolat mąstydamas. Jam apie ramybę nebuvo nė kalbos. Jis niekada nekalbėjo be reikalo. Jis labiau tylėjo nei kalbėjo. Pradedamas kalbėti ir baigdamas, jis visada prisimindavo Allahą²⁵.

Skatindamas savo ummą (parapijiečius) susimąstyti, Allacho pasiuntinys (*taika jam ir Dievo palaima*) sakė:

24. Ainis, Umdatul-kari, Beirutas, aš, 61 m.; XXIV, 128.

25. Ibn Sadas, 1 / 42.

„Mano Viešpats man įsakė, kad mano tyla būtų „tafakkur“. (Ibrahimas Džananas, Hadisu enciklopedija, 16/252/5838).

„Nėra tokio garbinimo, panašaus į susimastymą“ (Baykhaki, Shuab, 4/157).

„Būkite kaip keliautojai šiame pasaulyje! Paverskite mečetes savo namais! Įpratinkit savo širdis užuojautai! Dažnai darykite „tafakkur“ ir dažnai verkite! Tegul žemiški norai jūsų nepakeičia!“ (Abu Nuaym, Hilya, 1/358).

Allaho pasiuntinys (tebūnie jam taika ir Allaho palaima) atpasakojo šiuos žodžius iš ritinių, atsiųstų pranašui Ibrahimui (السَّلَامُ عَلَيْهِ) (taika jam ir Dievo palaima):

„Žmogus turėtų protingai tvarkyti savo laiką: dalis laiko turėtų būti skirta maldoms ir Allahui šlovinti; dalis – apmąstymas apie kūrybos meną ir Allaho galią; dalis – praeityje padarytų veiksmų atsiskaitymui ir savianalizėi bei ateities reikalų planavimui; o dalį laiko reikėtų skirti sąžiningam uždarbiui“ (Abu Nuaym, Hilya, 1/167; Ibn Yasiras, al-Kamil, 1/124).

Lukmanas (السَّلَامُ عَلَيْهِ) (taika jam ir Dievo palaima) dažnai mėgdavo sėdėti nuošalioje vietoje ir apmąstyti. Kai jo paklausė: „Tu visada sėdi vienas ir su niekuo nebendrauji. Ar nebūtų geriau, jei kalbėtumeisi su žmonėmis?“, jis atsakė:

„Ilga vienatvė labiau tinka apmąstymams. O ilgas apmąstymas yra vadovas, kuris veda žmogų į Rojaus kelią.“²⁶

Abu Darda (عَنْهُ اللَّهُ رَضِيَ) (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Viena valanda apmąstymo yra daugiau nei 40 naktų papildomo garbinimo (*nafile*)“ (Dalamie, 2/70–71; Nr. 2397, 2400).

Bin Musayb buvo paklaustas:

- Koks garbinimas turi didelių vertybių?
- Mąstyti apie Allaho kūrinis ir religijos reikaluose turėti „*tafakkur*“ (būti įžvalgiam, numatančiam)²⁷.

Bišri Khafi išreiškė apmąstymo svarbą taip:

„Jei žmonės tinkamai apmąstytų Visagalio Allaho didybę, jie nepažeistų Jo valios, nedarytų nuodėmių.“²⁸

Kaip minėjome anksčiau, susimąstymas, vedantis žmogų į Allaho didybės pažinimą, yra protingas poelgis. O širdis veda šį poelgį į nuostabius rezultatus. Kadangi širdis yra pagrindinis mūsų organas, jos

26. Imamas Ghazali, *Ihya ulumid-din*, Beirutas 1990 m., Darul Khair, 6/45. Tarso mieste, istorinėje mečetėje, yra vieta, kur kažkada Lukmanas atsidūrė vienumoje mąstydamas. Šiais laikais žmonės lanko šią vietą.

27. Bursavi, Ruhul Bayan, Surah an-Nur, 44.

28. Ibn Kasiras, I, 448 komentarai apie Surą Ali Imraną, 190.

veiksmas ir poelgiai yra reikšmingesni už kitų organų veiksmus, nes širdis yra ta vieta, kur nukreiptas Allaho žvilgsnis.

Akivaizdu, kad proto „*tafakkur*“, išugdytas dieviškojo apreiškimo, yra pirmasis širdies įgijimas, apšviestas dvasinės šviesos, vienintelė priemonė pasiekti „*basyrat*“²⁹ ir „*irfan*“³⁰. Toks „*tafakkur*“ taip pat yra priemonė, vedanti į pažinimą, asketizmą, visko, išskyrus Visagalį, išsižadėjimą ir dieviškos meilės įgijimą.

Naudingiausias „*tafakkur*“ yra pamąstymas apie Allaho galią, didybę ir viešpatavimą. Dėl to žmogus galvoja apie tai, kaip pataisyti žemišką gyvenimą, atskratyti visko, kas gali pakenkti jo amžinajam gyvenimui (*ahirah*).

Kai žmogus apmąsto Allaho gėrius, Jo dovanas, įsakymus ir draudimus, gražius vardus ir savybes, jo širdyje prasiveržia meilės ir pažinimo daigai, ir jis pakyla į aukštesnį dvasinį lygį. Mąstydamas apie *ahirą*, jos garbę ir amžinybę, apie šio pasaulio, kuris yra išbandymų pasaulis, trapumą, žmogus pradeda labiau siekti *ahiros* ir vertinti šį pasaulį tik tiek, kiek to reikia. Jis supranta, kad žemiškas gyvenimas – tai trumpas bėgimas nuo motinos iščių iki kapo. Suprasdamas, kad gyvenimas yra vertingas kapitalas norint

29. Regėjimas „*vidine akimi*“. Šis terminas paminėtas du kartus Korane (12:108; 75:14). Tai yra dvasinis širdies, kuri yra nuvalyta ir nupoliruota, kokybiškumas ir gabumas.

30. Gilių Dieviškų žinių pažinimas.

įgyti ahirą, jis stengsis jį padauginti, dėdamas visas jėgas ir pastangas. Jis supras laiko vertę ir kuo geriau jį išnaudos darydamas gražius ir teisingus darbus.

Kaip gražiai pasakė Abulas-Hasanas Harakani (رحمة الله عليه) (*tegul Allahas būna juo patenkintas*):

„Viena iš tikinčiojo kūno dalių turėtų būti nuolat užimta Visagalio Allaho atminimu. Tikintysis turi prisiminti Allachą savo širdimi arba liežuviu; ar akimis, žvelgdamas į tai, ką myli Allahas; arba rodyti dosnumą per savo rankas; arba naudoti kojas, kad aplankyti žmones; arba savo protu tarnauti tikintiesiems; arba melstis su nuoširdžiu tikėjimu; arba, būdamas susimąstymo būsenoje, stengtis pasiekti dvasinių žinių (*marifat*); arba dirbti sąžiningai; arba priminti žmonėms apie pasaulio pabaigos neišvengiamybę ir siaubą. Esu tikras, kad toks žmogus, net nespėjęs pakelti galvos nuo kapo, tuoj pat keliaus į Rojų.“

PAMĄSTYMAI APIE VISATĄ

*Kaip keista, kai žmogus mato pui-
kius, prabangius rūmus, būna nustebin-
tas ir sukrėstas šiuo reginiu. Jis negali
jo pamiršti ir nepavargsta visą gyveni-
mą dalintis savo įspūdžiais apie matytą
vaizdą. Bet tuo pat metu nuolat stebėda-
mas begalinę Visatą, dieviškosios kūry-
bos stebuklą, negalvoja apie jos didybę
ir nieko nepasakoja. Lyg matytų ką nors
įprastą ir praeina pro šalį. Bet juk rūmai,
kurie laikui bėgant irsta ir kuriais jis
žavisi, yra tik mažytė šio pasaulio dul-
kelė. O šis pasaulis savo ruožtu pats yra
maža dulkelė didingoje Visatoje.*

PAMAŠTYMAI APIE VISATĄ

Viskas šiame pasaulyje, nuo atomo iki Visatos, yra dieviškosios kūrybos stebuklas. Visata su nesuskaičiuojamomis dieviškosios išminties apraiškomis, kurias ji pateikia žmogaus sąmonei, yra tarsi didinga Allaho galios įrodymų panorama

Kūrybos išmintis, Visatos tvarka ir harmonija mąstantiems žmonėms yra neišsenkantis dieviškų pamokų ir nurodymų šaltinis. Yra daug ajų, kuriose apie tai pranešama. Visagalis Allahas įsako:

„Ar jie nematė, kaip Mes pastatėme ir papuošėme dangų virš jų? Jame nėra įtrūkimų. Mes ištiesėme žemę, įkūrėme joje nepajudinamus kalnus ir užauginome joje įvairiausių nuostabių augalų poras, kad paaiškintų ir primintų kiekvienam vergui, kuris kreipiasi į Allahą.“³¹

„Ar nematei, kad Allahas atsiuntė vandenį iš dangaus ir nuvedė jį prie šaltinių žemėje? Tada per jį Jis atneša įvairių spalvų pasėlius. Tada jie

31. Sura Kaf, 50/6–8.

nudžiūsta ir tu matai juos pageltusius. Tada Jis paverčia juos dulkėmis. Iš tiesų, visa tai yra priminimas tiems, kurie turi supratimą.³²

Vanduo, kuris lieka žemės paviršiuje, tarnauja žmonėms. Jis naudojamas maisto ruošimui, troškulio malšinimui, švaros palaikymui ir kitiems poreikiams. Taigi laikui bėgant jis užteršiamas. Tačiau Visagalis Allahas jį nuostabiai išvalo ir vėl suteikia Savo tarnams.

Kviesdamas mus pamąstyti apie vandens ciklą gamtoje, Mavlyana Džalaletdin Rumi (رحمة الله عليه) (tegul Allahas būna juo patenkintas) sako:

„Kai vanduo užsiteršęs praranda savo grynumą ir skaidrumą, jis, kaip ir mes, praranda ramybę. Jis kreipiasi pagalbos į Kūrėją. Atsakydamas Visagalis Allahas garų pavidalu paima vandenį į dangų. Išvalo jį įvairiais būdais ir siunčia atgal kaip lietų, kartais kaip sniegą, o kartais kaip krušą. Galų gale Jis išveda jį į atvirą jūrą.“

Apibūdindamas gamtos reiškinių, kurių galime periodiškai stebėti, Mawlana (رحمة الله عليه) (tegul Allahas būna juo patenkintas) naudoja palyginimą, prisiminimui:

„Kaip danguje išvalomas vanduo, ir tu, artėdamas prie Visagalio Allaho, išsivalyk nuo visų nešvarumų!

*Taip kaip lietus ir tu skleisk aplinkui gėrį ir gailestingumą!*³³

Kita vertus, visi procesai, vykstantys Visatoje nuo pat sukūrimo momento, pavaldūs tam tikriems begalinės išminties ir joje glūdinčių paslapčių dėsniams, pakanka suprasti, kad viskas, kas egzistuoja, yra vienos ir beribės galybės.

PAMAŠTYMAI APIE DANGŲ

Vienas iš Visagalio Allaho galios ir didybės įrodymų yra Jo viešpatavimas, rodomas danguje, žemėje ir žvaigždėse. Nenoras apmąstyti Visatos didybės yra priežastis, kodėl žmogaus protas atima iš savęs gebėjimą matyti nuostabias dieviškosios išminties apraiškas.

Pagal dydį Žemė, palyginus su dangumi, yra tarsi lašas jūroje, o gal net mažesnė. Korane beveik nėra nė vienos sūros, kur įvairiose ajose nekalbėtų apie dangaus didybę! Yra ajos, kuriose Visagalis Allahas prisiekia dangumi:

„Prisiekiu dangumi su Zodiako žvaigždynais!“³³

„Prisiekiu žvaigždžių nusileidimo vietomis (arba Korano dalių nusiuntimu)! Jei tik jūs žinotumėte, kad tai didžiulė priesaika.“³⁴

33. Sura al-Burudž, 1.

34. Sura al-Vaki'a, 56 / 75–76. Taip pat žr. al-Zariyat, 7; an-Najm; at-Takvir, 15; at-Tariq, 1; al-Shams, 1–2, 5.

Galaktikų atstumas, judėjimo greitis, dydis, kosminių kūnų kiekis turi tokius matmenis, kad viršija ne tik žmogaus galimybes, bet ir jo vaizduotės galią. Net mokslininkai buvo priversti pripažinti:

„Visata pasirodė dar baisesnė, siaubingesnė ir didingesnė, nei galėjome įsivaizduoti. Kadangi dangaus kūnai kosminėje erdvėje siaubingu greičiu tolsta vienas nuo kito.“³⁵

Mokslininkai astronomai teigia, kad visatos spindulys yra 14 trilijonų šviesmečių. O šviesos greitis siekia maždaug 300 000 km per sekundę.

Galaktikos

Visatoje yra 100 milijardų galaktikų, kurias galima stebėti šiuolaikiniais teleskopais. Galaktikos yra milžiniškų žvaigždžių ir dangaus kūnų spiečiai, susidarę iš suirusių žvaigždžių, kurių skaičius svyruoja nuo 10 milijonų iki 1 milijardo. Paukščių Takas, kuriame yra saulės sistema, yra vienas iš jų.

Šimtų ar tūkstančių galaktikų grupės vadinamos galaktikų spiečiais. O galaktikų grupių klasteriai vadinami supergrupėmis.

Paukščių Takas, kuriame yra mūsų planeta, ir trisdešimt netoliese esančių galaktikų sudaro vietinę žvaigždynų grupę. Viena iš galaktikos grupių, kuri yra

65 milijonų šviesmečių atstumu, pavadinimu Mergelė (Spike), apytiksliais skaičiavimais apima 2 000 galaktikų. Supergrupė vienija galaktikų grupę, o jos spindulys siekia 100 milijonų šviesmečių.

Kitas Visatoje pasireiškiančios dieviškosios didybės įrodymas yra galaktikų susidūrimas. Šis reiškinys pasitaiko gana dažnai. Jei dviejų galaktikų orbitos susikerta arba labai artėja viena kitos, tada jos susidurs veikiamos gravitacijos. Nors galaktikos susideda iš milijardų žvaigždžių, o atstumai tarp jų didžiuliai, joms susidūrus žvaigždės eina skirtingais keliais nesielsdamos. Tačiau šiuo atveju susidaro tarpžvaigždinės medžiagos, susidedančios iš dujų ir dulkių suspaudimo vietos. Šis suspaudimas pagreitina žvaigždžių formavimosi procesą. Dėl šios priežasties susiduriančiose galaktikose stebimas daugybės naujų žvaigždžių gimimas.

Yra hipotezė, kad po 3 milijardų metų panašus susidūrimas įvyks tarp Paukščių Tako ir Andromedos žvaigždyno. Paukščių Takui ir artimiausiam jo žvaigždynui Andromedai artėjant vienas prie kito 500000 km per valandą greičiu, šios dvi galaktikos, esančios 2,2 milijono šviesmečių atstumu viena nuo kitos, turėtų susidurti maždaug po 3 milijardų metų.

Paukščių Tako galaktiką sudaro maždaug 200 milijardų žvaigždžių. Viena iš šių milijardų žvaigždžių yra Saulė. Paukščių Tako ilgis yra 100 000 šviesmečių.

Jis sukasi 274 km per sekundę greičiu ir 900 000 km greičiu juda link žvaigždės Vegos.

Heraklio žvaigždynas susideda iš 10 000 mažų galaktikų ir yra 25 000 šviesmečių atstumu nuo mūsų planetos.

Saulės sistema

Saulės sistemos, esančios Paukščių Take, skersmuo yra 12 milijardų kilometrų. Saulės amžius yra apie 4,5–5 milijardus metų, ji yra 30 000 šviesmečių atstumu nuo galaktikos centro.

Kiekvieną sekundę Saulėje 564 milijonai tonų vandenilio sudaro 560 milijonų tonų helio, o 4 milijonai tonų dujų spinduliuotės energijos pavidalu pasklinda erdvėje. Jei per 1 sekundę Saulė netenka 4 milijonų tonų medžiagos, tai per 1 minutę – 240 milijonų tonų. Jei 3 milijardus metų Saulė spinduliuavo tiek pat energijos, tada per šį laikotarpį prarasta masė bus $400 \cdot 106$ tonos, tai yra 1 / 5 000 masės, kurią dabar turi Saulė.

Saulės paviršiaus temperatūra siekia 6 000 laipsnių Celsijaus, o jos vidinėje dalyje – 20 milijonų laipsnių. Laikui bėgant Saulės temperatūra ir jos dydis nuolat didėja. Visai gali būti, kad besiplečianti Saulė kažkada sprogs ir sunaikins šalia esančias planetas – Merkurijų, Jupiterį, Žemę ir Marsą.

Saulės masė $2 \cdot 10^{27}$ tonos. Jos spindulys didžiulis – 700 000 km. Saulė yra 325 529 kartus didesnė už Žemės planetą.

Ajose sakoma:

„Palaimintas tas, kuris pastatė danguje Zodiako žvaigždynus ir pastatė jame šviestuvą bei šviečiantį mėnulį.“³⁶

Dangus nuolat plečiasi

Visagalis Allahas praneša, kad Jis nuolat plečia dangų, kurį Jis pastatė geriausiu įmanomu būdu. Korane sakoma:

„Mes pastatėme dangų galios dėka ir plečiame jį (arba duodame maisto; arba turime galybę).“³⁷

1929 m. mokslininkai aptiko, kad rūkai, sudaryti iš šviečiančių dujinių medžiagų sancaupų, tolsta nuo mūsų galaktikos. Remiantis šiuo faktu, vėliau buvo iškelta teorija, kad Visata nuolat plečiasi. Remiantis šia teorija, kuri XX amžiuje padarė revoliuciją moksle, galaktikos tolsta viena nuo kitos vis sparčiau.

1950 m. su šia teorija susiję mokslininkai apskaičiavo galaktikų pašalinimo greitį. 10 milijonų šviesmečių nuo mūsų nutolusios galaktikos tolsta 250 km per

36. Sura al-Furkan, 61.

37. Sura az-Zaria, 47.

sekundę greičiu. O galaktika, nutolusi nuo mūsų 10 milijardų šviesmečių, tolsta 250 000 km per sekundę greičiu.

Tai, kad besiplečianti Visata neišlaiko savo pozicijų ir nuolat didėja, rodo, kad neįmanoma tinkamai suvokti Allaho didybės.

Savo susižavėjimą šia dieviškosios didybės panorama poetas išreiškė taip:

Tu esi didis, Viešpatie, didis!

Šalia Tavęs didybė yra nereikšminga! (Ali Haidaras Bei)

Visagalio Allaho valia ši didžiulė Visata nuolat didėja ir galiausiai kaip popierius susivynios į ritinį³⁸. Kai ateis laikas, Allahas perkels žemę į kitą vietą, o dangų – į kitus dangus³⁹. Tai reiškia naujo pasaulio sukūrimą ir naujo gyvenimo pradžią⁴⁰.

Septyni dangaus sluoksniai

Visagalis Allahas Korane kalba apie septynis dangaus sluoksnius. Jei viskas, kas buvo pasakyta aukščiau, yra susiję su pirmuoju sluoksniu, tai kaip žmogaus protas gali apimti kitus sluoksnius?!

38. Sura al Anbija, 104.

39. Sura Ibrahimas, 48.

40. en-Neccâr, es-Semâ, s. 82, 105–106, 187–194.

Allahas įsako:

„Jis sukūrė septynis dangus vieną virš kito. Gailestingojo kūryboje nepamatysi jokio nenuoseklumo. Žvilgtelk dar kartą. Ar matai kokį įtrūkimą? Tada pažvelk vėl ir vėl, ir tavo žvilgsnis grįš į tavę patį pažemintas, išsekęs. Iš tiesų, mes papuošėme artimiausią dangų šviestuvais ir įrengėme juos tam, kad svaidytusi į velnius. Mes paruošėme jiems kančias Liepsnoje.“⁴¹

Dabar pakelk galvą ir pažvelk į dangų tyrinėjančią akimi! Pagalvok apie tikslų, be klaidų, nors vieną sekundę, beribio dangaus sukimąsi. Visame tame slypi didžiulė išmintis ir paslaptis.

Jei Žemė nesisuktų aplink savo ašį, viena jos pusė nuolat būtų tamsoje, o kita pusė būtų nuolat apšviesta. Taip dienos būtų neįmanoma atskirti nuo nakties, darbo laiko nuo poilsio laiko.

Tai, kad Žemė vieną kartą apsisuka aplink savo ašį per 24 valandas, yra didelė išmintis. Jei sukimosi laikas būtų ilgesnis, tai skirtumas tarp dienos ir nakties temperatūrų būtų kaip ir Merkurijaus planetoje – 1 000 laipsnių. Per ilgą dienos laiką Žemės paviršius įkaistų labiau, o per ilgą naktį šaltis dar labiau smelktų.

Šių tiesų šviesoje atkreipk dėmesį, kaip Visagalis Allahas uždaro dieną nakčiai, kaip miegą paverčia

41. Sura al-Mulk, 3–5.

poilsiu, o dieną – pragyvenimo priemone. Pagalvok apie dieviškosios galios ir gailestingumo apraiškas, kurios nepajudinamai seka viena paskui kitą.

Jei Žemė nesisuktų aplink Saulę, o jos ašis nebūtų palinkusi 23 027°, tada nebūtų metų laikų, o visas vanduo, išgaravęs nuo vandenynų ir jūrų paviršiaus, kondensuotųsi šiaurėje ir pietuose, ir žemynai visiškai užšaltų.

Jei Mėnulis būtų ne taip toli, kaip yra iš tikrųjų, o tik 50 000 mylių atstumu nuo Žemės, tai potvynių ir atoslūgių atoslūgiai įvyktų taip dažnai, kad du kartus per dieną visi žemynai būtų užlieti vandeniu. Net kalnai per trumpą laiką palaipsniui išnyktų nuo Žemės paviršiaus.

Nors žvaigždžių yra begalė, jos didžiulės ir gražios, nesižavėk per daug Visatos kontempliacija, o pagalvok apie jos Kūrėją, pažiūrėk, kaip Jis visa tai sukūrė! Kaip Jis išlaiko milžiniškas žvaigždes be atramos ar pakabos?!

Pasvarstyk: ar yra sutrikęs Saulės ar Mėnulio ritmas? Ar būna, kad jie, kaip ir žmonės, užsuktų į dirbtuves? Ar pasitaiko, kad tiek daug dangaus kūnų, besisukančių savo specifinėmis orbitomis, stauga pažeistų dieviškąjį planą ir programą, susidurtų vienas su kitu, kaip tai nutinka automobilių avarijose?

„Tafakkur“ nepaisymas yra didelė nuodėmė

Kaip keista, kai žmogus, pamatęs didingus prabangius rūmus, stebisi ir būna šokiruotas šiuo vaizdu. Jis negali jo pamiršti ir visą gyvenimą nepavargsta dalintis įspūdžiais apie tai, ką matė. Tačiau tuo pačiu metu nuolat stebėdamas beribę Visatą, dieviškosios kūrybos stebuklą, negalvoja apie jos didybę ir nieko nesako. Tarsi pamatytų kažką įprasto ir praeina pro šalį. O juk rūmai, kurie greitai išnyks ir kuriais jis žavisi, yra tik maža dalelė šio pasaulio, kuris, savo ruožtu, yra maža didingos Visatos dalelė.

Žmogaus, kuris nerūpestingai mąsto apie Allaho galią, būseną yra kaip skruzdėlės būseną iš šio pasakojimo:

„Viena skruzdėlė apsigyveno mažame plyšyje padišaho rūmuose.

Rūmai buvo galingi, didingi. Juos supo aukšta siena, jie buvo papuošti prabangiais daiktais ir pilni tarnų. Kai skruzdėlė palikdavo savo būstą ir, ropinėdama po apylinkes, sutikdavo savo bendražygius, nieko daugiau negalėjo pasakyti, tik apie savo tarpą ir maisto gausą, kurią turėjo. Ji toli gražu negalvojo apie rūmus pastačiusio padišo galią, prabangą. Skruzdėlė nieko nežinojo ne tik apie rūmus, bet ir apie jų gyventojus.“

Taip ir nerūpestingas žmogus nieko nežino apie Allaho dieviškojo meno stebuklus, apie angelus ir Jo artimus tarnus.

Skruzdėlė, kurios protas yra apribotas, neturėjo galimybės sužinoti apie rūmus ir visas jų dorybes. Tačiau žmogus, apdovanotas gebėjimu mąstyti, intelektu ir vaizduote, gali keliauti daug pasaulių ir pažinti dieviškuosius stebuklus kūriniais. Mainais už daugybę palaiminimų, kurios suteikė Allahas žmogui, jis suvokiantis savo bevertiškumą ir silpnumą gali tik kniubti darydamas dėkingumo „sadžda“ (nusilenkimas). Bet tai padaryti turi galimybę tik Žmogus. Arba, kitaip tariant, garbės ir pagarbos vertu Asmenu gali būti vadinamas tik tas, kuris tai sugeba padaryti. Nes tik žmogus yra vienintelis kūrinys, kuris iš prigimtųjų yra gabus „*tafakkur*“. Jeigu jis nepasinaudos šiuo gebėjimu, paliks jį užmarštin, tai reiškia išdavystę to, kuo Dievas mus apdovanojo, ir svarbiausios žmogaus savybės praradimą.

Mavlana Džalaletdin Rumi (رحمة الله عليه) (*tegul Allahas buna jam gailestingas*), vienas iš Allaho draugų, aprašo nerūpestingų žmonių būseną, kurie šiame nuostabių paslapčių ir išminties kupiname pasaulyje vaikšto nejautria širdimi ir abejingai žiūri į dieviškąsias apraiškas:

„Kažkaip į Bagdadą (kuris tuo metu buvo civilizacijos centras) atkeliavo jautis. Tarp supančio grožio, saldumynų gausos ir daugybės stebuklų jo dėmesį

patraukė pakelės pakraštyje gulinčios arbūzų ir melionų žievelės. Žinoma, jaučių ir asilų dėmesio verti yra šiaudai ar prie kelio augančios žolės“ (Masnavi, t. 4, bayt 2377–2379).

Pranešama, kad pranašo Musos (عَلَيْهِ السَّلَام) (taika jam ir Dievo palaima) laikais gyveno žmogus, kuris garbino Allahą trisdešimt metų. Debesis visada sekdamo paskui jį, savo šešėliu saugodama jį nuo saulės. Vieną dieną debesis nepasirodė, ir dievobaimingasis liko po saule. Jis paklausė savo mamos to priežastį, ir ji jam pasakė:

– Matyt, tu nusidėjai.

– Ne, aš nenusidėjau.

Motina jam paaiškino:

– Argi tu nežiūrėjai į dangų, į gėles? Ar juos pamatęs tu nepamiršai pagalvoti apie Visagalio Allaho didybę?

Sūnus prisipažino:

– Taip, pamatęs tiek grožio aplink, pamiršau „*tafakkur*“.

Mama atsakė:

– Argi gali būti didesnė nuodėmė nei ši? Greičiau atgailauk!

Todėl kiekvienas visavertis tikintysis neturėtų būti nerūpestingas „*tafakkur*“ atlikimui.

Kuo daugiau žmogus sužino apie Allaho kūrinių stebuklus ir kuo daugiau apie juos pamąsto, tuo daugiau jis sužino apie Allaho didybę, ir dėl to didėja artumas Jam.

Ali (رَضِيَ اللهُ عَنْهُ) (tegu! Allahas būna juo patenkintas) pasakė:

„Jei tas, kuris išmano Koraną, ko nors išmoks iš astronomijos, jo tikėjimas (imanas) ir pasitikėjimas (Jakin) padidės.“ Tada jis paskaitė šią ają:

**„Iš tiesų, keičiantis dienai ir nakčiai ir tame, ką Allahas sukūrė danguje ir žemėje, yra ženklų dievo-
baimingiems žmonėms.“⁴²**

Kiekvienas Allaho kūrinys pagal dieviškąją tvarką atlieka savo funkcijas ir turi savo tikslą. Iki šiol žmonija nesugebėjo iki galo ištirti ir suvokti daugybės Allaho kūrinių savybių ir funkcijų įvairovės. Išmintis, kurios jis nepastebėjo ir nesuprato, gerokai pranoksta jo sąmonės galimybes.

Jei mes turime informacijos apie garsą, tai dėl klausos organų. Jei mes matome mus supantį pasaulį, tai dėl akių. Bet mes net neįsivaizduojame, kiek šiame pasaulyje yra dieviškų kūrinių, kurių mes neturime galimybės ištirti ir neturime jokių žinių apie juos⁴³.

42. Sura Junus, 6.

43. Islamo mokslininkų teigimu, Visata susideda iš *araz* ir *džavahir*. *Džavahir* yra perlai, materialūs kūriniai, o *araz* yra kažkas, ką galima pažinti per materialius kūrinis. Pavyzdžiui, spalvos

Kaip žmogus, kurio protas yra ribotas, negalintis tyrinėti kitų kūrinių su jų bruožais ir funkcijomis, gali iki galo pažinti Visagalį Allahą, Visatos Kūrėją?

Islamo mokslininkai Jo didybės ir Jo savybių pasireiškimo pažinimo kelyje su nuostaba ir baime galėjo tik sušukti:

„Pažinti Jį reiškia suprasti, kad neįmanoma Jo pažinti!“

Allaho kūrinuose nėra Jo esmės tiesos atspindžio, Allaho kūriniai yra Jo savybių (syfatų) tiesos apraška. Įrodymą, kad nėra vietos, kuri galėtų atspirti Jo esmės pasireiškimui, galima rasti pasakojime apie pranašą Mozę (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (*taika jam ir Dievo palaima*), pranašas Mozė (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (*taika jam ir Dievo palaima*) atkakliai troško pamatyti Visagalį Allahą. Viešpats atsakė: „Tu nesugebėsi Manęs pamatyti.“ Pranašas Mozė (عَلَيْهِ السَّلَامُ) (*taika jam ir Dievo palaima*) nualpo⁴⁴.

ar kvapai priklauso *araz*, tačiau juos pažinti galima tik per materialius kūrinius. Kaip jau minėjome anksčiau, be akių neįmanoma nustatyti spalvos, o be uoslės – kvapo. Ir taip, kaip kitame pasaulyje mes pradėsime gyvenimą su kitomis savybėmis, tai galime įsivaizduoti, kad ten yra galimybė pažinti kitus kūrinius, kurie nebuvo žinomi žemiškame gyvenime. O kadangi čia mes neturime suvokimo ir pažinimo priemonių, tai visai gali būti, kad ten sužinosime apie kitus mums nežinamus *araz*.

44. Sura al-A'raf, 143.

Tokiu būdu žmogus negalės sužinoti ne tik tiesos apie Visagalio Allaho esmę, bet net iki galo negalės pažinti Jo savybių tiesos.

ATMOSFERA

Daug išminties ir paslapčių slypi Žemės oro apvalkale: jame formuojasi debesys, kartais lengvai pučiami, kartais veržiasi su stipriu vėjo gūsiu, griaudėja perkūnija, blykčioja žaibai, lyja ant žemės, iškrenta sniegas ir kt. Visa tai yra nuostabūs reiškiniai, apskaičiuoti ir subalansuoti nuostabiai tiksliai.

Šventasis Koranas skatina žmones pamąstyti ir pamatyti įrodymus, rodančius dieviškąją galią:

„Iš tiesų, dangaus ir žemės kūryboje, dienos ir nakties kaitoje, laivuose, kurie plaukioja jūroje, su tuo, kas naudinga žmonėms, vandenyje, kurį Allahas atsiuntė iš dangaus ir per kurį Jis atgaivino negyvą žemę ir apgyvendino joje visokius gyvūnus, vėjų kaitoje, tarp dangaus ir žemės paklūstančiame debesyje yra ženklai suprantantiems žmonėms.“⁴⁵

Atmosfera švelniai apkabinanti mūsų Žemę yra tobula sistema, begalinio Visagalio Allaho gailestingumo Jo tarnams apraiška. Atmosferą sudaro maždaug 77 % azoto, 21 % deguonies ir 1 % anglies dioksido, argono ir kitų dujų. Deguonis yra labai geras oksida-

torius, o tai rodo, kad kas 1 % padidėjus deguonies kiekiui, sukelta žaibo miško gaisro tikimybė padidėja 70 %. Didesnis nei 25 % deguonies kiekis gali uždegti didžiulius miškų plotus, kurie tarnauja žmonėms, ir paversti juos pelenais.

Kita vertus, nepaisant to, kad deguonis ir anglies dioksidas vartojami nuolat, jų proporcija ore nesikeičia. Jei žemėje būtų tik žmonės ir gyvūnai, jie išnaudotų visą deguonį ir paverstų jį anglies dioksidu. Jie neturėtų kuo kvėpuoti ir mirtų.

Tačiau jėga, sukūrusi šį pasaulį, sukūrė ir augalus ir, suteikdama jiems galimybę sugerti anglies dvideginį bei išskirti deguonį, sukūrė pasaulyje nuostabią pusiausvyrą, išeinančią ir ateinančią į gyvenimą.

Be to, žemės pluta buvo taip kruopščiai sukurta, kad, jei ji būtų šiek tiek storesnė nei yra iš tikrųjų, ji absorbuotų anglies dioksidą ir deguonį, ir augalai neaugtų.

Deguonis būtinas milijonams biocheminių procesų, kurie kiekvieną akimirką vyksta mūsų kūne. Mes nuolatos įkvepiame oro į plaučius, o paskui jį iškvepiame. Deguonies buvimas atmosferoje idealiomis įkvėpimo proporcijomis įrodo, kad atsitiktinumas niekaip negalėjo įsikišti į šias subtilias atsargumo priemones. Viešpats, sukūręs mūsų kūną, kuriam reikia deguonies, suteikė mums šį palaiminimą gausiai, įtraukiant į oro sudėtį lengvai pasiekiamą formą ir reikiamą proporciją. Todėl kiekvienas mūsų įkvėpi-

mas ir iškvėpimas yra nurodymas mums ir didžiulė Allaho palaima.

Kai įlipame į lėktuvą, sukurtą pagal naujausias technologijas, gauname instruktažą: „Jei slėgis nukris dideliame aukštyje, užsidėkite deguonies kaukes, kurios atsiras prieš jus.“

Tačiau niekas iš žmonių nesijaudina: įdomu, ar rytoj deguonies kiekis ore pakils nuo 21 % iki 25 %, ar sumažės iki 18 %?

O gal galiu gauti deguonies balioną? Kiekvienas žmogus, tikintis ar netikintis, gali egzistuoti dieviškoje tvarkoje visiškai pasitikėdamas. Priešingu atveju, jei jis žinotų apie visus jį tykančius pavojus ir rizikas, jam būtų neįmanoma ramiai gyventi.

Kita vertus, oras kaip veidrodis – atspindi šviesą. Kol šviesa nesusiduria su materialiu objektu, ji nieko neapšviečia. Pataikius į nedidelę dalelę, šviesa, kaip raketinis pistoletas, suliepsnos ir apšvies viską aplinkui. Kosminėje beorėje erdvėje nėra nei molekulių, nei atomų, todėl, nors šviesa sklinda iš Saulės, viskas aplink skendi tamsoje.

Pavyzdžiui, Mėnulis neturi atmosferos, kuri galėtų išsklaidyti šviesą. Todėl, nors Mėnulio paviršius yra šviesus, bet kiek aukščiau jau vyrauja visiška tamsa, nepaisant galingo Saulės šviesos srauto.

Visi šie nuostabūs reiškiniai yra aiškus įrodymas to, kad Žemė sukurta labai svarbiam tikslui ir laikantis

tų ypatingų sąlygų, kurios yra būtinos žmogaus gyvenimui. Be to, kad šios idealios gyvenimo sąlygos yra didžiosios Visagalio Allaho dovanos Savo tarnams, jos taip pat yra Jo egzistavimo ir neribotos galios įrodymas. Visos Visatos pavaldumas didžiajam įstatymui ir programai, kuris yra įrodymas, kad visa ši tvarka Visatoje buvo suplanuota, apskaičiuota ir sudaryta harmonija, todėl būtina pripažinti planavimo, balansavimo, įstatymų leidžiamosios jėgos egzistavimą.

Vadinasi, ateistų tvirtinimas, kad „gyvybė ir Visata atsirado savaime, grynai atsitiktinai“, yra ne kas kita, kaip juokingas absurdas.

Šią tiesą Ismail Fanny Ertugrul (1855–1946) paaiškina tokiu pavyzdžiu:

„Kažkur pamatęs skaičiavimą ir tvarką, protas iš karto priima kategorišką sprendimą, kad čia dalyvauja inžinierius-sąmatininkas ir architektas.

Įsivaizduokite, kad turite sodą. Jame pasodinote daug sodinukų tam tikra tvarka. Vieną dieną nuėjote į sodą ir pamatėte, kad kažkokie sodinukai guli ant žemės. Jūs paklausėte sodininko, kodėl taip nutiko ir jis paaiškino, kad pakilo stiprus vėjas ir išvertė sodinukus. Jus patenkino šis paaiškinimas. Bet netrukus jūs vėl nuėjote į sodą ir pastebėjote, kad sodinukai nukrito tam tikra seka. Pavyzdžiui, keturi sodinukai yra vietoje, o penktasis – ant žemės, keturi – vietoje, o penktasis – ant žemės. Jūs dar kartą paklausėte sodininko, ir jis jums atsakė tą patį. Ar patikėsite juo? Jūs nepatikėsite ir nea-

bejotinai padarysite išvadą, kad šis žmogus turi blogų ketinimų. Jei ankstesniu atveju jis galėjo viską paaiškinti atsitiktinumu, tai antrą kartą tai išvis nebeįmanoma. Šį kartą matome akivaizdų skaičiavimą.⁴⁶

Tai, kad Visata egzistuoja remiantis daugybe skaičiavimų ir yra subtiliai subalansuota, joks sveiko proto ir protingas žmogus negali to paneigti.

Štai dar keli dieviškosios pusiausvyros pavyzdžiai:

Oro slėgis

Atmosferą sudarančių dujų slėgis yra 1 kg / cm². O žmogaus organizmą atmosferos slėgis veikia 15 tonų jėga. Visagalis Allahas subalansavo šią galią pačiu gražiausiu būdu. Atmosferos slėgio veiksmą iš išorės žmoguje kompensuoja jo vidinis kraujospūdis. Žmonių, pakilusių į aukštį, kur oras retesnis, silpnumo ir kraujavimo iš nosies priežastis yra atmosferos slėgio skirtumas. Astronautai, esantys už atmosferos ribų, gali išeiti į atvirą kosmosą tik skafandruose, kuriuose sukuriamas oro slėgis.

Šilumos ir šalčio balansas

Anglies dioksido ir vandens garų molekulės, kurių ore yra pakankamas kiekis, savo gebėjimu suger-

46. Iman hakikatları etrafında sualler dıavaplar, p. 21–22. Stambulas, 1978.

ti šilumą prisideda prie šilumos ir šalčio pusiausvyros sukūrimo. Šios molekulės sugeria dalį saulės per dieną sklindančios šilumos ir neleidžia pernelyg pakilti oro temperatūrai. Naktį, kai saulės spinduliai nešildo, oro molekulių sugerta ir sukaupta šiluma, kaip šiltnamyje, nepatenka į šaltą kosmosą. Pavyzdžiui, Mėnulis, netekęs tokio apsauginio sluoksnio, dieną įkaista nuo Saulės spindulių, o naktį yra veikiamas didelio šalčio.

Vėjai

Atmosfera turi kelis sluoksnius, kuriems būdingi skirtingi temperatūros, slėgio, drėgmės parametrai, juose vykstantys procesai. Troposfera – žemiausias atmosferos sluoksnis, kurio storis 8–18 km. Oras troposferoje įkaista nuo žemės paviršiaus, todėl oro temperatūra šiame sluoksnyje didėjant aukščiui kas 100 m sumažėja vidutiniškai $0,6^{\circ}\text{C}$. Viršutinėje troposferos riboje ji siekia -55°C .

Apie 80 % atmosferos masės sutelkta troposferoje, ten išsidėsto beveik visi vandens garai, perkūnija, audros, debesis ir krituliai, vyksta vertikalus (konvekcinis) ir horizontalus (vėjo) oro judėjimas. Šiame sluoksnyje funkcionuoja tobula nuolatinės vandens cirkuliacijos sistema.

Milijonai tonų vandens, išgarinto iš vandenynų paviršiaus, pakyla į atmosferą. Vėjas juos pradeda vartyti žemynų link, kur jie kritulių pavidalu nukrenta

ant žemės. Dėl šio vandens ciklo, kuris yra tobulo Dieviškojo plano įgyvendinimas, vietoj nuolatinės sausros ar nesibaigiančių stiprių liūčių kiekviena žemės dalis gauna savo dalį vandens ir Allaho gailestingumo.

Dėl idealaus atmosferos kūrimo plano jame vyksta nuolatinis šilumos perdavimas. Tropikuose saulės spinduliai į žemės paviršių krenta beveik vertikaliai. Įkaitęs oras, gavęs įsakymą, veržiasi aukštyn, o šalia žemės paviršiaus susidaro žemo slėgio zona. Ten teka vėsesnės oro masės, sukurdamos permainingus vėjus. Į šiaurę ir pietus nuo šios juostos atvėsęs oras nusileidžia į paviršių ir atsiranda vietos esant nuolatiniam aukštam slėgiui (anticiklonas). Didelės spiralės pavidalo besileidžiančios oro masės šiauriniame pusrutulyje sukasi pagal laikrodžio rodyklę, o pietų pusrutulyje – prieš ją. Atsiradę tuo pat metu vėjai neša šilumą, drėgmę, žiedadulkes ir sėklas, kurios kris ir sudygs šimtus kilometrų nuo jų namų. Korane įsakoma:

„Mes siuntėme vėjus, vandeniu apvaisinančius debesis, o paskui siuntėme vandenį iš dangaus ir pagirdėme jus juo, bet ne jums jį saugoti.“⁴⁷

Kaip ir visi kūriniai Visatoje, vėjai absoliučiai paklūsta Visagalio Allaho valiai. Jo valia vėjas gali būti gailestingumo žmonijai išraiška arba gali būti Jo rūstybės apraiška.

Ryškus šios tiesos pavyzdys yra Korano aja, kurioje pasakojama apie „Aditų“ genties sunaikinimą:

„Mes pasiuntėme ant jų šaltą (arba stūgaujantį) vėją, tą dieną kai tęsėsi nesėkmė. Jis išraudavo žmones taip, kaip išrautų palmių kamienus.“⁴⁸

Kitos naudingos oro savybės

Kaip oras, trumpalaikė skaidri medžiaga, išjudina milijonus tonų vandens, išlaiko lėktuvus su šimtais keleivių, praleidžia šviesą, šilumą ir garso bangas?

Oras į mūsų uoslę atneša įvairius kvapus ir jų nesumaišo. Jei nebūtų atmosferos, negirdėtume šalia esančių draugų balsų, liktume tamsoje, įjungdami šviesą. Su kiekvienu įkvėpimu oras užpildo mūsų plaučius, primindamas apie didelį Visagalio Allaho gailestingumą ir didybę.

Dieviški filtrai

Virš troposferos nuo 8–18 iki 50 km aukštyje nuo žemės paviršiaus yra stratosfera. Stratosfera sudaro 20 % atmosferos masės. Oras išretėjęs, vandens garų beveik nėra, todėl kritulių ir debesų beveik nesusidaro. Tačiau čia yra pastebimos stabilios oro srovės, kurių greitis siekia 300 km / h.

48. Sura al-Kamar, 19–20.

Būtent stratosferoje yra ozono sluoksnis (nuo 15–20 iki 55–60 km aukštyje), kuris sugeria gyvybei kenksmingą ultravioletinę Saulės spinduliuotę. Šių spindulių įtakoje kinta magnetiniai laukai, skyla molekulės, jonizuojasi dujos ir kitos cheminės jungtys. Šiuos procesus galima stebėti siaurės pašvaistės, žaibo ir kitokio švytėjimo pavidalu.

Pats ozonas (O₃) yra labai pavojingas visoms gyvoms būtybėms. Jei žmogus įkvėpia vos 1 / 200 gramo ozono, tai gali jį nužudyti. Pagalvokite apie begalinį Visagalio Allaho gailestingumą ir išmintį, kuris, siekdamas užkirsti kelią neišvengiamai ekologiškai katastrofai, keliančią grėsmę žmonijai, ir išlaikyti klimato pusiausvyrą, net ir tokias griaunančias dujas pavertė žmogui tarnauti, paversdamas savotišku dievišku filtru.

Saugoma stogo danga

Atmosferos sluoksnis, besitęsiantis 50–80 km aukštyje, vadinamas mezosfera. Šis sluoksnis veikia kaip skydas nuo meteorų lietaus.

Ar kada nors matėte, kaip krentanti žvaigždė naktiniame danguje nubrėžia ugningą pėdsaką? Toks įspūdis, kad viena iš žvaigždžių paspruko nuo dangaus ir nukrito į Žemę. Tiesą sakant, tai ne žvaigždė, o meteoritas.

Meteoritai yra uolienų, metalo ar ledo gabalai, atlūžę nuo kometų ar asteroidų. Dažnai šie fragmentai nevirsija žirnio dydžio. Asteroidai yra dideli uolėti fragmentai, susidarę formuojantis planetoms iš dujų ir dulkių debesis. Erdvėje tarp Marso ir Jupiterio aplink Saulę sukasi didelis asteroidų spiečius.

Kai asteroidai susiduria, o tai užtrunka milijardus metų, jų fragmentai išsisklaido įvairiomis kryptimis. Šie fragmentai, vadinami meteoritais, nukeliauja labai didelius atstumus, nes tarpplanetinėje erdvėje nėra trinties jėgos, kuri galėtų sulėtinti jų skrydį. Meteoritų dydis įvairus – nuo smėlio grūdelio iki riedulio ir kt. Tamsūs ir nematomi jie veržiasi į amžiną kosmoso šaltį ir tamsą. Kai meteoritai skrenda šalia Žemės, juos pradeda veikti gravitacijos jėga. Taip kai kurie meteoritai patenka į žemės atmosferą, skrisdami į ją 30–200 tūkstančių kilometrų per valandą greičiu ir dėl trinties įkaista iki labai aukštos temperatūros. Todėl maži meteoritai blykčioja danguje ir dega kaip žvakės, palikdami po savęs tik pelenus.

Jei aplink Žemę nebūtų apsauginio sluoksnio arba jei jis būtų plonesnis, milijonai dangišku akmenų nukristų į žemės paviršių ir, kaip ir Mėnulyje, pradurtų ir sudegintų viską savo kelyje. Tačiau dėl beribio Visagalio Allaho gailestingumo didžioji dalis meteoritų sudega net nepasiekę žemės paviršiaus. Meteoritų pelenai, likę suspensijoje atmosferoje, vėliau dalyvauja formuojant debesis.

Ilgą laiką prieš tai, kol mokslas gavo informacijos apie Žemės atmosferos funkcijas, Visagalis Allahas, dangaus ir žemės Viešpats, įsakė:

„Mes padarėme dangų saugoma stogo danga, bet jie nusisuka nuo Jo ženklų.“⁴⁹

Radijo bangos

Jonosfera yra labai išretinto oro sluoksnis, esantis 50–1 000 km aukštyje. Jonosferoje saulės spinduliuotė (daugiausia ultravioletinėje srityje) yra tokia intensyvi, kad, patekusi į molekules, jas suskaido (jonizuoja) ir elektronai tampa laisvi. Dėl to gaunamas teigiamas jonas („molekulei trūksta“ elektrono) ir laisvasis elektronas. Dėl nuolat vykstančio jonizacijos proceso, išskiriant didelį šilumos kiekį, temperatūra sluoksnyje kartais siekia 2 000°C. Jonosfera turi savybę kaip veidrodis atspindėti ilgas ir vidutinės radijo bangas. Ši savybė yra radijo transliavimo principo pagrindas.

Matyti, kad Visagalis Allahas padarė Žemę, kuri greitai juda tamsioje ir šaltoje kosminėje erdvėje, gražia planeta, kurioje yra tinkamos gyventi bei patogios sąlygos. Viskas, kas sukurta, nuo mažiausių dalelių iki milžiniškų objektų, yra dieviškojo meno stebuklas. Niekas nėra sukurta šiaip sau, net mažas vėjelio

dvelksmas turi savo reikšmę. Net lapas nuo medžio pats nenukrenta. Visagalis Allahas įsako:

„Argi jūs nematote, kad Allahas pavergė jums tai, kas yra danguje ir žemėje, ir apdovanojo jus Savo akivaizdžiais ir neregėtais (nematomais, jums nežinomais) gėriais? Tačiau tarp žmonių atsiranda toks, kuris ginčijasi apie Allahą, neturintis nei žinių, nei teisingos instrukcijos, nei Šventojo Rašto.“⁵⁰

Laimingi tie, kurie, perskaitę šias išminties ir tiesos kupinas eilutes, jas suprato ir pasinėrė į apmąstymų gelmes!

Debesys, lietus ir sniegas

Pažvelk į debesis! Danguje plūduriuoja didžiuliai vandenynai. Viena iš debesų funkcijų – apsaugoti žemę nuo per didelio įkaitimo. Kylant oro temperatūrai, vandens garavimas tampa intensyvesnis, o tai prisideda prie dar didesnio debesų susidarymo. Debesys kaip veidrodis atspindi saulės spindulius, palaikydami žemės temperatūrą tam tikrame lygyje.

Kai Gailestingasis Allahas nori pasiųsti liūtų, Jis siunčia vėjus kaip pasiuntinius. Pagal dievišką įsakymą vėjai paima debesis kaip kalnus ir neša juos į paskirtas vietas. Visagalis Allahas, Savo valia surinkęs debesų mases, lieja nuo jų liūtų ir augina įvairius vaisius.

50. Sura Lukman, 20.

Taigi Viešpats mums primena, kad Paskutiniojo Teismo dieną Jis panašiai atgaivins mirusiuosius. Jis trokšta, kad žmonės pasimokytų iš šių grandiozinių gamtos reiškinių stebėjimo⁵¹.

Visagalis Allahas dovanoja gėrį tiems vergams, kuriems Jis linki gero. Kai lietus užklumpa žmones, kurie miršta nuo sausros, jie džiaugiasi ir atgauna viltį⁵². Nes „**Jis yra Tas, Kuris siunčia lietų, kai jie nusivilia, ir skleidžia Savo gailestingumą. Jis yra Pagirtinas Globėjas**“⁵³.

Allahas gali padaryti sausrą, lietų ar krušą savo nuodėmingų tarnų bausmės ir auklėjimo priemone. Jis siunčia juos kam nori. O ką nori, tą nuo jų saugo⁵⁴.

Taigi, ryšys tarp dangaus ir žemės nustatomas Visagalio Allaho Valia, priklausomai nuo žmonių veiksmų ir dvasinės būklės.

Visagalis Allahas nuleidžia lietų lašų pavidalu, ir nė vienas lašas nepasiveja ankstesnio ir su juo nesusijungia. Kiekvienas lašas eina numatytu keliu ir nuo jo nenuėina. Nevėluoja ir neskuba. Net jei visi žmonės ir džinai susirinks vienoje vietoje, kad sukurtų vandens lašą ar suskaičiuotų lietaus lašus, kurie nukrito ant

51. El-A'raf, 57; Fatir, 9.

52. Sure Rum, 48.

53. Sure Ash-Shura, 28.

54. Sure an-Nur, 43.

vieno kaimo, jie to nesugebės padaryti. Lietaus lašų skaičių žino tik juos sukūręs Visagalis Allahas.

Pagal gravitacijos dėsnį, šalia žemės paviršiaus krintantys lašai turi išvystyti kulkos greitį. Tai reikštų tikrą gyvų būtybių mirtį žemėje nuo lietaus lašų. Tačiau iš tikrųjų lietaus lašai ant žemės krenta vidutiniu greičiu, nesukeldami jokios žalos.

Debesyse pagal tam tikrą dėsnį susidaro lašai ir atitrūkdami krenta žemyn. Be gravitacijos krintantį lašą veikia ir paviršiaus įtempimas bei trinties jėgos, kurios subalansuoja gravitacijos jėgą ir padeda sumažinti lietaus lašo greitį iki saugaus Žemės gyventojams.

Ir lietaus laše, ir ledinėje krušoje, kaip šaltame perle, nukritusiame iš dangaus karštos vasaros viduryje, galima pamatyti dievišką apraišką ir rasti pamokymą į tiesą.

O kas iš lietaus, kuris krito ant žemės, pakėlė vandenį į viršutines medžių šakas? Kiekvienas lapas yra prisotintas vandens, bet jo nesimato. Kiekviena medžio ląstelė maitinama tokiomis skaidulomis kaip arterijos. Vanduo linkęs tekėti žemyn, tai kaip jis kyla aukštyn?⁵⁵

Tiems, kurie žino, kaip padaryti išvadas, visi šie stebuklai liudija apie didingą dievišką tvarką ir harmoniją pasaulyje, kuriame gyvename.

55. Žiūrekite: Imam Gazali, *Ihya*, 6/67–68.

PAMĄSTYMAI APIE ŽEMĘ

Teisieji Allaho vergai yra panirę į pamąstymą. Jiems prieinama žydinčių gėlių, giedančių paukščių, vaismedžių kalba. Jų trapus, išpuoselėtas, gražus pasaulis atspindi teisiųjų sielose. Kaip gėlės jos įgyja sielų jautrumą, kaip vaismedžiai dosnumą. Būtent šie žmonės yra laimingieji, kuriuos Visagalis Allahas mini su pagyrimu Šventajame Korane.

Visagalis Allahas pačiu gražiausiu būdu papuošė žemę ir padarė ją tinkamą žmogaus gyvenimui. Ir Jis padarė žemės paviršių patogų vaikščioti ir judėti.

Šventoje ajoje / eilėje įsakoma:

„Jis padarė jums žemę guoliu, o dangų – stogu, pasiuntė vandenį iš dangaus ir kartu su juo atnešė vaisių tavo pragyvenimui. Todėl nieko sąmoningai netapatinkite su Allahu.“⁵⁶

„Argi Mes nepadarėme žemės guoliu, o kalnus – kuoleliais?“⁵⁷

„Jis yra Tas, kuris padarė žemę jums paklusnią. Vaikščiokite po pasaulį ir valgykite iš Jo dalios, ir po prisikėlimo Jam pasirodysite.“⁵⁸

56. Sura al-Bakara, 22.

57. Sura an-Naba, 6–7.

58. Sura al Mulk, 15.

Savo didžiojoje knygoje Visagalis Allahas taip dažnai mini žemę, kad žmonės giliau susimąstytų apie joje esančią išmintį.

Žemės paviršius skirtas gyviesiems, o jo gelmės – mirusiems. Visagalis Allahas įsako:

„Argi Mes nepadarėme žemės gyvųjų ir mirusiųjų talpyklą?“⁵⁹

Tokia ta žemė, pažvelk į ją atidžiai! Kai ji yra prisotinta vandens, ji atgyja, išdygsta, pažaliuoja, pasidengia spalvingomis gėlėmis, tarnauja kaip daugelio Allaho būtybių buveinė. Atkreipk dėmesį į tai, kaip Visagalis Allahas sustiprino žemę galingais kalnais! Kaip jis surinko vandenį kalnų papėdėse ir paleido upes? Kaip iš akmenų sausumo ir dirvos drumstumo ištraukėte skaidrų, saldų, švarų vandenį? Kaip Jis padarė šį vandenį visų daiktų gyvybės pradžia ir pagrindu? Kaip jis su vandeniu užaugino visų rūšių augalus: kviečius, vynuoges, dobilus, alyvuoges, datules, granatus ir nesuskaičiuojamą skaičių vaisių? Visi šie vaisiai skiriasi savybėmis, forma, spalva, skoniu ir kvapu. Kiekvienas vaisius turi savo grožį, savo atspalvius. Kai kurie iš jų yra vertingesni ir naudingesni produktai, nors visi jie užaugo toje pačioje žemėje ir maitinosi tuo pačiu vandeniu⁶⁰.

59. Sura al-Mursalat, 25–26.

60. Imamas Ghazali, Ihya, 6/63.

Augalai

Sėklai įkritus į drėgną dirvą pasirodęs daigas auga žemėje tiek aukšty, tiek žemyn, nes iš jo viršutinės dalies susiformuos kamienas, kuris drieksis į viršų, o iš apatinės – šaknys, kurios eis giliai. Tai nuostabus reiškiny. Nors sėklų dygimo pobūdis ir sąlygos yra vienodos, iš jos atsiranda dviejų rūšių biologinė substancija: viena savo augimu veržiasi į dangų, kita dygsta į žemę. Gimimas iš vienos substancijos dviejų, priešingų viena kitai, sukelia nuostabą. Suprantama, kad tai vyksta pagal Kūrėjo, kiekvieno veiksmo išminties Turėtojo, valią ir troškimą.

Iš vienos mažytės sėklytės išauga medis stipriu kamieniu, besidriekiančiomis šakomis, padengtomis žalia lapija. Pavasarį žydi, kvėpia savo žiedų aromatu, pritraukiančiu apdulkinančius vabzdžius. Tada iš žiedų formuojasi vaisiai, kurie turi patrauklią išvaizdą, puikų skonį ir turi daug žmogaus organizmui naudingų vitaminų ir mineralų.

Vaisiaus struktūra nevienalytė. Pavyzdžiui, vynuogių sėklos yra šaltos ir sausos, o minkštimas šiltas ir drėgnas. Iš vienos sėklos išsivystęs tobulas augalas, turintis sudėtingą struktūrą ir įvairius jo sudedamųjų dalių požymius, yra Tikrai Esančio, absoliučios galios ir išminties turėtojo, nurodymas.

Pagrindinė augalų paskirtis Žemėje yra ta, kad jie sintetina gliukozę, kuri yra energijos šaltinis organiz-

mo ląstelėms, ir išskiria deguonį, reikalingą visų gyvų būtybių kvėpavimui.

Sintezės metu saulės energiją sugeria augalų lapai, o veikiant chlorofilui iš anglies dvideginio ir vandens susidaro gliukozės molekulė. Kai gyvame organizme veikiant fermentams suskaidoma gliukozės molekulė, vyksta atvirkštinis procesas – išsiskiria energija ir susidaro anglies dvideginio bei vandens molekulės. Taigi sintezės metu energija absorbuojama, o skilimo metu išsiskiria. Būtent tokiu būdu, remiantis Allaho išmintimi, augalai, gyvūnai ir žmonės gauna energijos augimui ir judėjimui visame kūne.

Visagalis Allahas taip pat padarė augalus natūralia vaistine, kuri gydo daugelį žmonių ligų. Kai kurie augalai gydo, stiprina, suteikia jėgų. Kiti valo kraują, kiti ramina nervų sistemą, padeda nuo streso ir nemigos. Yra augalų, kurie pakelia tonusą, suteikia žvalumo, yra nuodingų, kurių perdozavimas gali baigtis mirtimi.

Trumpai tariant, nėra nei vieno augalo, nei vieno žolės stiebo, kuris nebūtų naudingas žmogui. Priešingai, jie turi labai daug naudingų savybių, tačiau žmonės negali jų realizuoti.

Augalai yra ekologinių laiptų apačioje, tačiau joks mokslininkas chemikas negali susintetinti spalvų, kvapų ir gydomųjų eliksyrų, kuriuos randa ir išgauna iš žemės. Tai nuostabios augalų savybės.

Augalų augimo, vystymosi ir buveinių planas ir tvarka yra ypatinga galios apraiška. Pavyzdžiui, tuopose kasmet subręsta milijonai sėklų. Kad sėklos galėtų plisti dideliais atstumais, jos turi specialius pūkuotus „parašiuotus“, kurie leidžia joms ilgai sklandyti ore arba pakilti ir skristi su vėjo gūšiais. Jei visos sėklos, kurias daugina tik viena tuopa, taptų medžiais, visi žemės kampeliai būtų tuopų miškai. Tai yra didžiulis pasaulis taptų mažas vienam medžiui. Tą patį galima pasakyti ir apie kitus kūrinius.

Pavyzdžiui, prieš daugelį metų Australijoje nusprendė padaryti gyvatvorę iš vienos rūšies kaktuso. Ir kadangi kaktusas neturėjo natūralių priešų, per trumpą laiką šis augalas greitai išplito ir užėmė didžiulį žemės plotą. Kaktusų dominavimas privertė šias vietas palikti miestų ir kaimų, kuriuose susiformavo neižengiamos jų tankmės, gyventojus. Žuvo visi pasėliai, užaugo laukai. Siekdami rasti išeitį, mokslininkai apvertė visą pasaulį aukštyn kojomis ir galiausiai atrado vabalus, kurie gyvena tik ant kaktuso ir neėda nieko, išskyrus jį. Be to, šie vabalai greitai ir daug dauginasi. Praėjo šiek tiek laiko ir vabalai nugulė kaktusus. Dabar kaktusai auga tik ribotame plote ir nesukelia problemų. O vabalų liko tik tiek, kiek reikia kaktusų populiacijai kontroliuoti.

Šis pavyzdys parodo, kad Visatoje egzistuoja subtili ir subalansuota ekologinė pusiausvyra, kurios negali suvokti protas. Todėl nei protas, nei logika

negali paneigti, kad egzistuoja jėga, kuri neleidžia tam tikriems augalams ir gyvūnams pernelyg daugintis ir užimti pasaulio.

Ne mažiau nuostabos verta ir tai, kad iš vienos žemės išauga milijonai įvairiausių augalų ir vaisių. Mūsų Viešpats ar-Razzakas (pragyvenimo Davėjas) prieš kiekvieną savo būtybę išskirstė valgį su specialiai jam skirtais patiekalais.

Visų pirma, maistas, kurį valgo avys, netinka žmonėms. Taip pat žmonių maistas netinka avims. Tai yra, maistas taip pat kruopščiai paskirstomas tarp gyvų būtybių. Ši aja eilė yra labai įdomi kalbant apie maisto paskirstymą Allaho valia:

„Kiek yra gyvų būtybių, kurios nesineša maisto (arba nekaupia maisto atsargų)! Allahas aprūpina maistu juos ir jus. Jis Girdintis, Žinantis.“⁶¹

Iš tiesų, koks didelis yra dieviškojo gailestingumo pasireiškimas tuo, kad gyvos būtybės rūpinasi vienos kitų maistu, pavyzdžiui, kai paukštis neša maistą sergančiai gentainei...

Nuo pasaulio sukūrimo dienos iki šių laikų buvo išsiųsta daug dieviškų patiekalų, be to, nebuvo nuskriausta nė viena gyva būtybė ir tai tęsiasi iki šiol. Kiek čia pamokymo. Žinome, kad % žemės paviršiaus yra padengta vandeniu, o didžiąją dalį žemės užima

61. Sura al Ankabut, 60.

kalnai, dykumos ir žemės ūkiui netinkamos teritorijos. Kokia didinga Visagalio Allaho galia, kad per nesibaigiančius pokyčius ir transformacijas ta likusi nedidelė žemės dalis tapo maisto šaltiniu, kurio pakanka išlaikyti visus planetos gyvius.

Begaliniai vandenynai

Didžiąją dalį žemės paviršiaus užima vanduo. Dėl šios priežasties nei smarkus Šiaurės ašigalio šaltis, nei alinantis atogrąžų karštis neišplatina savo įtakos visam pasauliui.

Žemė, dieną sušildyta Saulės spindulių, naktį tarsi radiatorius atiduoda surinktą šilumą. O vandenynai, nepaisant to, kad iš saulės gauna milijonus kalorijų, išyla tik keliais laipsniais.

Ir įšilę vandenynai greitai neatiduoda šilumos. Tai rodo, kad vandenyno zonos dominavimas sausumos plote atlieka termostato vaidmenį, stabilizuodamas klimato rodiklius, išlygindamas staigius dienos ir nakties temperatūros pokyčius. Išgaruodami pasaulio vandenynai patenkina žemės poreikį vandeniu. Jei Žemėje būtų mažiau vandenynų, tai Žemė greitai būtų pavirtusi į dykumą.

Įvairiame vandenynų gyventojų pasaulyje galime pamatyti ne mažiau informatyvaus ir naudingo nei žemėje gyvenančiose Allaho būtybėse. Nuo seniausių laikų žmogus iš vandenyno išgauna perlus, koralus, o

svarbiausia – šviežias jūros gėrybes, kurių jam reikia maistui.

Vanduo

Visų gyvų būtybių gyvybė Žemėje priklauso nuo vandens. Ištroškęs žmogus yra pasirengęs nedvejodamas atiduoti visus žemiškus turtus mainais į vandenį. Jei žmogus, priešingai, neturi galimybės išlaisvinti kūno nuo išgerto vandens, jis taip pat, be jokios abejonės, atsisakys visų žemiškų turtų, kad išspręstų savo problemą. Galima tik stebėtis žmogaus elgesiu! Perdėdamas savo akimis pinigų, aukso ir brangenybių vertę, jis negali suvokti Visagalio Allaho gėrio, esančio viename vandens gurkšnyje, vertės!⁶²

Be to, žmogus, nuoširdžiai apmąstantis daugybę tiesų, greitai supras, kad tam, kad nepražūtų, visoms gyvoms pasaulio būtybėms reikia globėjo, turinčio daug žinių ir galios. Savarankiškai žmogus nepajėgia patenkinti visų savo poreikių ir supranta, kad gyvena dieviškų stebuklų ir nuostabių kūrinių pasaulyje. Nė vienas proto, logikos ir sąžinės savininkas, suvokęs šią tiesą, niekada neparodys nedėkingumo, pažeisdamas Visagalio Allaho – Pasaulių Kūrėjo ir Tvarkos Sergėtojo – valią.

62. Imamas Ghazali, Ihya, 6/65–66.

IŠMINTIS GYVŪNŲ PASAULYJE

Atidžiai pažiūrėkite į danguje skraidančius paukščius, laukinius ir naminius gyvūnus, smulkius vabzdžius, kurių plika akimi vargu ar galima pamatyti. Jie yra tokie stebuklai, kad neįmanoma neatsistebėti juos sukūrusio Visagaliai Allaho didybe, galia ir išmintimi.

Kokiu būdu Visagalis Allahas įdėjo į vidų mažyčių vabzdžių, kuriuos sunku pamatyti, šiuos tobulus miniatiūrinius organus? Kaip jie atlieka savo funkcijas be sustojimo? Žmogaus protui neįmanoma visiškai ištirti visų vabzdžių savybių.

Atidžiau pažvelgęs į netoliese gyvenančių gyvūnų formą, struktūrą ir įpročius, pagalvodamas apie tokius naudingus dalykus kaip pienas, mėsa, vilna, oda, kuriuos gauna iš jų, žmogus neabejotinai pamatys begalinį Aukščiausiojo Allaho dosnumą ir gailingumą. Kad apsaugotų juos nuo šalčio, Allahas apdovanojo gyvūnus šilta vilna ir davė kanopas, kad apsaugotų kojas, taip kuo puikiau patenkindamas visus jų poreikius.

Kiek daug gali mums pasakyti savo slapta kalba, vadinama „lisanul-khal“, drugeliai su nuostabiais raštais ant sparnų, kurių gyvenimas trunka tik vieną ar dvi savaites...

Tai tik vienas iš begalinių dieviškų stebuklų, pateikiamų reginčiajai akiai, atspindinčiam protui ir jaučiančiai širdžiai...

Šventajame Korane mūsų dėmesys atkreipiamas į kupranugarį, kad pagalvotume apie jo sukūrimą:

„Ar gi jie nemato, kaip buvo sukurti kupranugariai, kaip pakilo dangus, kaip iškilo kalnai, kaip ištiesta žemė? Apšviesk, nes tu (Mano pasiuntinį) esi notatorius.“⁶³

Taigi, jei dar giliau išstudijuotume gyvūnų ir kitų būtybių gyvenimą, įpročius, sandarą, galėtume sužinoti daugybę Allaho didybės apraiškų.

Visagalis Allahas sukūrė gyvūnų pasaulio įvairovę, suteikdamas skirtingas savybes įvairiems savo kūrinių tipams. Net ir ėsdami tą patį maistą, jie atlieka skirtingas funkcijas, kurios viena kitą papildo.

Pavyzdžiui, karvės ar avys, ėdančios žalius šilkmedžio lapus, gamina pieną ir vilną. Mažas šilka-verpio vikšras iš tų pačių lapų sukuria šilko siūlą. Jei gazelė ėda lapus, iš jos galima gauti miską⁶⁴. Maža bitė gamina medų iš gėlių nektaro, bet tam žmogus, tobuliausias kūrinys Visatoje, yra nepajėgus.

Gyvūnai pagal juose numatytą dieviškąją programą duoda pieną iš žalios žolės. Tačiau žmogus, kad ir koks mokslininkas bebūtų, moderniausioje chemijos laboratorijoje net iš tonos žolės nesugebės sukurti nė gramo pieno.

63. Sura al-Gašija, 17–21.

64. Misk – tai yra aromatinė priemonė.

Visagalis Allahas įsako:

„Iš tiesų, naminiai gyvūnai jums yra pamoka. Gėrimą duodame su tuo, kas susidaro jų pilvuose tarp išmatų ir kraujo – gryną pieną, malonų geriantiems.“⁶⁵

Bitė

Visagalis Allahas įsako Korane:

„Ir tada valgyk visų rūšių vaisius ir eik savo Viešpaties keliais, kurie tau yra prieinami.“ „Iš bičių pilvų išeina įvairių spalvų gėrimas, kuris žmonėms atneša gijimą. Iš tiesų, tai yra ženklas mąstantiems žmonėms.“⁶⁶

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

„Tikintysis yra kaip bitė. Valgo gryną maistą, atlieka tyrus darbus, lankosi švariose vietose. Ir šiose vietose niekas nieko nesunaikina ir neįžeidžia.“⁶⁷

Pranešdamas apie tikinčiojo savybes, pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) tuo pačiu atkreipia dėmesį į bitės grožį ir išmintį.

Mufasiras Husseinas Kashifi pasakė:

65. Sura an-Nahl, 66.

66. Sura an-Nahl, 69.

67. Ahmedas, 2/199; Hakimas, 1/147.

„Kas atlieka „*tafakkur*“ą, žino, kokia išmintimi Visagalis Alhahas, turintis valdžią viskam ir žinantis viską, sukūrė silpną bitę.“

Bitė rodo paklusnumą ir laikosi „istikamat“o (pastovumo).

Surenka ir kartaus, ir saldaus jai skirto nektaro, bet paskui duoda saldaus medaus.

Ji turi tokį išskirtinį teisumą, kad, išskyrus gryną maistą, nieko nevalgo.

Ji yra taip pavaldi Allahui, kad niekada nepažeidžia Jo įstatymų.

Ji taip prisirišusi prie savo namų, kad išskrenda daugybę kilometrų ir visada vėl grįžta į tėvynę.

Ji tokia tyra, kad nesėda ant nešvarumų ir jų nevalgo.

Ji tokia sumani, kad net jei susirinks visi pasaulio architektai, jie nesugebės pastatyti korio, kurį ji stato.

Tokiu būdu medus, kurį surenka bitės, yra ne tik vaistas nuo organizmo ligų, bet ir žmonėms mąstan-
tiems yra vaistas nuo „vidinių“ ligų – nežinojimo.

Instinkto stebuklas

Mokslininkas Ismailas Fenny Ertugrulis apie gyvūnų išlikimą dėl juose įtvirtintos dieviškos instinktyvaus elgesio programos sako:

„Viską, kas būtina gyvybei išsaugoti ir daugintis, viską, kas jiems yra maistas, gyvūnai žino nesimokę, instinktais. Paukščiai puikiai suka lizdus. Migruojantys paukščiai prieš ilgą skrydį susirenka į pulką tam tikrą dieną. Kai kurie vabzdžiai, kurių gyvenimo trukmė eina į pabaigą, aprūpina būsimu maistu savo lervas, kurios dar neišsirito iš kiaušinėlių, todėl šalia dėjimo vietos palieka kitus sugautus ir paralyžiuotus nuodingu įkan-dimu vabzdžius. Vienas dalykas yra nesuprantamas: augdami šie vabzdžiai valgo visiškai skirtingą maistą. Taip bitės, keisdamos savo lervų maisto sudėtį, gali reguliuoti jų lytį. Kai dėl nelaimingo atsitikimo avilyje nelieta motinėlės, bitės, specialiai maitindamos pasi-rinktą lervą, iš jos išaugina motinėlę.“⁶⁸

Kamanių palikuonių priežiūra yra nuostabi. Prieš dėdama kiaušinėlius, kamanių patelė užpuola skėrius ir juos nugali dvikovoje. Ji įgelia savo grobiui, kad jį padarytų nejudrų ir paralyžiuotą. Tada ji perkelia skėrius į iškastą duobę ir deda kiaušinėlius. Vėliau gimusios lervos minta joms paliktu užkonservuotu maistu. O jų motina toli išskrenda iš šios vietos, kad mirtų. Ji niekada nepamatys savo vaikų. Tokių paslap-tinių veiksmų ir motyvų negalima paaiškinti mokymu ar perdavimu žinių. Juose tai yra įdėta Paties Visagalio Allaho.

Dar labiau stebina jūrinių lašių migracija iš jūros į upes. Lašišos ir Tolimųjų Rytų lašišos atkeliauja nerš-

ti į tas upes, kuriose jos pačios gimė. Lašių stebėjimai gamtoje ir jų persodinimo į kitas upes eksperimentai patvirtina, kad lašišos „prisimena“ savo tėvynę ir savo „gimtojoje“ upėje augina naują kartą. Mailius, išsiritęs iš kiaušinėlių praėjus keliems mėnesiams po gimimo, nuplaukia kur nors į jūrą, bet kitais metais iškeliauja prie upės, kurioje gimė. Jie neturi palydos, nėra plūdurų ir etapai nėra įrengti lašių taku. Kaipgi jie randa savo upę?

Paslaptingas ir upinio ungurio elgesys. Europos upėse ir ežeruose užaugę unguriai, čia išgyvenę 4–6 metus ir sulaukę brendimo, palieka gėlo vandens telkinius. Įdomu tai, kad gėluose vandenyse gyvena tik patelės, o ungurių patinai labiau mėgsta sūrų vandenį. Patekusios į jūros vandenį patelės, nusileidusios iš upių, ir patinai toliau eina kartu, kerta Atlanto vandenyną ir vandenyno zonoje tarp Šiaurės ir Pietų Amerikos, Sargaso jūroje, apie 1 000 m gylyje, neršia patelės. Po neršimo unguriai greičiausiai žūva. Iš kiaušinėlių išnyrančios lervos pamažu kyla iš gelmių į paviršių ir pradeda savo kelionę priešinga kryptimi nei ta, kuria judėjo jų tėvai. 3–4 metus jie plaukia Golfo srove į Europos krantus. Kas juos įkvėpė šiam pastovumui ir kas pasakinėja jiems kelią?

Visi šie nuostabūs gyvūnuose stebimi reiškiniai, jų egzistavimas, kuris nėra bergdžias, elgesys, kuris nėra spontaniškas, įrodo, kad visa tai vyksta pagal pla-

na ir programą, kurią jiems nubrėžė juos sukūrusio Kūrėjo jėga.

Tai, kad gyvūnai yra pavaldūs aukštesniam protui, yra tikslus ir aiškus Allaho, Jo galios, didenybės ir viešpatavimo egzistavimo įrodymas. Pateikdamas šiuos įrodymus žmonijai, Aukščiausiasis Viešpats nori parodyti tuos, kurie paklus Tiesai, ir tuos, kurie, savo akimis stebėdami stebuklus ir aiškią tiesą, atkakliai liks akli. Nes šventame ajate įsakoma:

„Iš tiesų, Allahas nesidrovi pasakoti pavyzdžius apie uodą ar apie kažką didesnio už jį. Tie, kurie įtikėjo, žino, kad tai yra jų Viešpaties tiesa. Tie, kurie neįtikėjo, sako: „Ko Allahas norėjo, kai pasakė šį pasakojimą? Per jį Jis daugelį suklaidina ir daugelį nukreipia tiesiu keliu. Tačiau šiuo pasakojimu Jis apgauna tik nedorėlius.“⁶⁹

Porų kūrimas

Visagalis Allahas padarė Vienybę, būdingą tik Jam, ir sukūrė visą kūriniją poromis. Taigi, šventajame ajate įsakoma:

„Visas būtybes Mes sukūrėme poromis – galbūt prisiminsite pamokymą.“⁷⁰

69. Sura al-Bakara, 26.

70. Sura az-Zariyyat, 49.

„Jis sutvėrė dangų be jokių atramų, kurias galėtumėt pamatyti, pastatė žemėje nepajudinamus kalnus, kad kartu su tavimi ji nedrebėtų, ir apgyvendino ant jos visokius gyvūnus. Mes atsiuntėme vandenį iš dangaus ir išauginome ten visokias kilmingas rūšis.“⁷¹

Šiuolaikinis mokslas neseniai atrado porinės būties principą, o apie porų sukūrimą buvo pranešta ir jis buvo pateiktas kaip dovana žmonijai Korano ajatose, išsiųstose prieš 14 amžių.

Šioje Visatoje, kuri žmogaus protu nesuvokiama, taip kruopščiai, išskirtinai ir gausiai išgražinta kaip nuotakos kambarys, visos dalelės, ląstelės, augalai, gyvūnai, žmonės ir medžiagos, ir net tokie smulkmeniški elementai kaip elektronai ir protonai atomo, paklūsta nuostabiam ir savitam kiekvienam atskiram porų dėsniui. Ir tai atveria mums puikias galimybes susimąstyti.

PAMĄSTYMAS APIE ALLAHO GĖRIUS

Didžiausia dovana, kurią mums suteikė Allahas, yra gimti šiame pasaulyje kaip žmogui tarp daugybės būtybių ir būti musulmonu visuomenėje. Dar didesnė palaima yra būti tarp tų, kuriems apreiškiamas Šventa-

71. Sura Lukman, 10.

sis Koranas, ir patekti į pranašo Muhammedo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) ummą.

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) yra puikus pavyzdys, kaip atspindėti Koraną veiksmuose. Jis moko mus Korano išminties ir apvalo mūsų širdis. Jeigu mes suvoksime tikrąją šių palaiminimų vertę, tai nenorėsime pakelti galvos nuo „*sažda šukur*“ (dėkingumo nusilenkimo).

Visagalis Allaho palaiminimai tuo neapsiriboja. Jo palaiminimai nusileidžia mums, Jo tarnams, kaip lietus. Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) sako:

„Allahas įsakė: „Duok išmaldą, ir Aš tau duosiu“. Allaho sandėlių yra nesuskaičiuojama daugybė. Visoms gyvoms būtybėms Jo suteikiamas išlaikymas jokių būdu nesumažins Jo lobyno. Dieną ir naktį Jis nuolat gausiai lieja gėrius. Įsivaizduokite visus turtus, kuriuos Jis atsiuntė nuo pat dangaus ir žemės sukūrimo. Jie nieko nesumažino iš Jo gėrybių.“⁷²

Norėdami padėkoti už Allaho gėrius, turime pamąstyti apie juos su tikėjimu Kūrėjo egzistavimu, Jo galia, su ihsan jausmu (tarsi būtumėte po Allaho žvilgsnio).

Umaras bin Abdulazizas (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) sakė:

„Kaip nuostabu prisiminti Allahą susirinkime. Kalbant apie Dievo gėrybių apmąstymą, tai yra labiausiai vertas garbinimo būdas.“⁷³

„Kufrani nimat“, tai yra nedėkingumas, kuris reiškia nepaisyti dėkingumo, leisti pinigų užgaidoms ir tuščioms pramogoms, švaistyti. Šios būsenos šalina žmogų nuo Allaho, Kuris suteikė jam gėrius.

Dėkingumas yra trijų tipų:

1. Širdies dėkingumas: pamąstymas apie gėrius.
2. Liežuvio dėkingumas: už suteiktus palaiminimus garbinti ir šlovinti Allahą.
3. Kitų kūno dalių dėkingumas: atsilyginti už gautas gėrybes.

Iš tiesų, sakoma: „Dėkingumas už kiekvieną gerą dalyką atlyginamas taip pat.“ Vadinasi, kad tu, ką Viešpats mums davė, turėtume padėti ir tiems, kurie to netenka. Nes šventame ajate įsakoma:

„Per tai, ką tau davė Allahas, siek paskutinės buveinės.“⁷⁴

Pamąstymas kiekviena proga

Zija Paša pasakė:

73. Abu Nuaim, Hilja, 5 / 314; Imamas Ghazali, Ihja, 6 / 45.

74. Sura al Kasas, 77.

„Kiekvienne šios Visatos knygos puslapyje galima išmolti tūkstančius marifato mokslo pamokų. O Viešpatie! Šis pasaulis yra puiki mokykla, tokia, kad panėrus į apmąstymų upę, galima išmolti daug pamokančių pamokų.“

Didysis Islamo žinovas Sufjanas bin Ujaina paaiškindavo šią būseną dažnai cituodamas vieno poeto žodžius:

Jeigu žmogus išmoks skaityti Visatos knygą per apmąstymus, kiekvienas smėlio grūdelis, kurį jis matys aplinkui, primins jam Visagalio Allaho didybę ir priartins prie Jo pažinimo. Kokie gražūs poeto Fuzuli žodžiai:

„Jeigu žmogus yra vienas iš „*tafakkur*“ savininkų, jis iš visko sugebės pasimokyti.“⁷⁵

Todėl arabai sakydavo:

„Yra daug dalykų, iš kurių galima pasimokyti, bet mažai tų, kurie išmoko tas pamokas.“

Kiekvienas smėlio grūdelis liudija apie Allahą

Jeigu žmogus išmoks skaityti Visatos knygą per apmąstymus, kiekvienas smėlio grūdelis, kurį jis matys aplinkui, primins jam Visagalio Allaho didybę ir priartins prie Jo pažinimo. Kokie gražūs poeto Fuzuli žodžiai:

„Jei „arif“⁷⁶ įgis gebėjimą suprasti dieviškuosius apreiškimus, kiekvienas smėlio grūdelis Visatoje jam atrodys Džibriliu, kuris perduoda Kūrėjo įsakymus!“

Visagalis Allahas įsako:

„O taip! Prisiekiu tuo, ką jūs matote, ir tuo, ko nematote. Tai yra kilnaus pasiuntinio (Muhammedo arba Džibrilio) žodžiai“⁷⁷.

Viena iš priežasčių, kodėl Allahas prisiekia kuo nors Korane, yra Jo troškimas, kad Jo tarnai atkreiptų dėmesį į tai, kuo Jis prisiekia, pažintų jo naudą ir išmintį. Visagalis trokšta, kad Jo tarnai giliau pasinerėtų į jausmus ir mintis.

Todėl visi matomi ir nematomi kūriniai yra Visagallo Allaho galios ir dieviškosios esmės ajatai. Juos apmąstant galima išmokti pamokas, nes juose yra begalė išminčių.

Taigi, kaip tuopos sėkla, įkritusi į derlingą dirvą, išauga į didžiulį galingą medį, taip ir mūsų mintys ir jausmai, patenkantys į derlingą Korano dirvą, tampa didingi, kaip tas medis.

Visagalis Allahas įsako:

76. Asmuo, pažinęs paslėptas išmintis, yra žinių apie Allahą, Jo savybių, Allaho veiksmų apie nematomąjį pasaulį savininkas, gvęs visa tai per įkvėpimą.

77. Sura al-Hakka, 38–40.

„Iš tiesų, danguje ir žemėje yra ženklų tikintiesiems. Jūsų ir gyvųjų būtybių, kurias Jis apgyvendino, kūryboje yra ženklų žmonėms, kurie yra įsitikinę. Nakties ir dienos kaita, gėriai, kuriuos Allahas siunčia iš dangaus ir per kuriuos atgaivina žemę po jos mirties, o vėjų kaitoje yra ženklai suprantantiems žmonėms.“⁷⁸

Atkreipdamas dėmesį į šiuos reiškinius ir ragindamas susimąstyti, Šventasis Koranas įveda vergą į „takwa“ (dievobaimingo) atmosferą. Kaip gėlėms reikia oro, vandens, dirvožemio ir šilumos, taip ir apmąstymo gebėjimo vystymasis priklauso nuo dievobaimingumo.

Visagalis Allahas nori, kad Jo vergai būtų jautrūs, mąstantys, apmąstymuose rodytų tvirtumą ir subtilumą. Dėl šios priežasties kiekvienas musulmonas, bet kokia proga, virpėdamas religiniam garbinimui, turėtų skubėti į „*tafakkur*“. Puikus šios būsenos pavyzdys yra Ahmedo bin Khawari žmonos Rabiya Khanum pareiškimas: „Kiekvieną kartą, kai girdžiu azaną, prisimenu Teismo dienos kvietimą. Kiekvieną kartą, kai matau krentantį sniegą, tarsi matau į orą skrendančią darbų knygą. Kiekvieną kartą, kai matau skėrių būrį, prisimenu Hašrą (surinkimo vietą Teismo dieną).“⁷⁹

Yra žinoma, kad kartą halifas Harunas Rašidas nuėjo į hamamą (pirtį). Per klaidą pirtininkas jį apipylė

78. Sura al-Džasiya, 3–5.

79. Sulemi, Tabakatus-Sufiyya, Beirutas 1419, p. 406.

verdančiu vandeniu. Ant halifo kūno atsirado nudegi-
mų ir kankinamas skausmo jis išėjo ir išdalijo tūkstan-
čius išmaldų. Kartu jis sakė: „Šiandien negaliu pakęsti
karšto vandens pirtyje. Kas nutiks man, jei Paskutiniojo
teismo dieną tapsiu keliautoju į Pragarą!“.

Pranašas Muhammedas (*tebūnie jam taika ir
Allaho palaima*), rasdamas pamokymą viskam, ką
matė, ir šlovindamas Allahą atsigręždavo į Jį. Ir mes,
visame kame stebėdami dieviškąją didybę, turime dėti
visas pastangas, kad gautume dvasinio maisto savo
jausmams ir mintims. Visur, kur musulmono dėmesys
sustoja: ties Saule, Mėnuliu, atmosfera, savo kūrinija,
tėvais, vaikais ir pan., per juos perduodamas dieviškas
žinias jis turi perskaityti „sielos akimis“. Jis visada turi
suvokti, iš kur ir kaip atėjo, kokį gyvenimą veda, kas
jam davė kūną ir formą, kas nulėmė jo likimą, kur jis
eina. Jis turi žinoti, kad gyvenimas ir Visata turi savo
išmintį, niekas nėra sukurta veltui. Jis turi suprasti,
kad nėra paliktas sau pačiam, ir visada prisiminti die-
viškąją galią ir didybę.

Kodėl Visagalis Allahas sukūrė šią Visatą?

**„Dangų ir žemę ir tai, kas yra tarp jų, Mes
nesukūrėme linksmindamiesi. Mes sukūrėme juos
(dangų ir žemę) dėl tikros priežasties, tačiau daugu-
ma jų to nežino“⁸⁰.**

80. Sura Dukhan, 38–39.

Žmogus, mąstantis apie Visatą, suprantantis jos sukūrimo tikslą, turi suvokti, kad Visagalis Allahas, viską yra sukūręs pagal Savo planą, atidavė tai žmonijos labui. Be to, apmąstydamas, ko Allahas nori iš mūsų mainais, žmogus turėtų stropiai vykdyti savo, kaip Jo vergo, pareigas. Likti abejingam ir nedėkingam už šiuos nesuskaičiuojamus Allaho palaiminimus ir dovanas yra ne kas kita, kaip kartus nežinojimas.

Žmogus turi atsiminti, kad jis turės atsakyti už visus jam priklausančius gėrius. Kaip sako Visagalis Allahas:

„Tą dieną jūsų tikrai paklaus apie gėrybes.“⁸¹

Taigi turėtume be galo dėkoti ir garbinti savo Viešpatį už visus palaiminimus, apie kuriuos žinome ir kurių nežinome. Kokie laimingi yra tie, kurie geriausiai suvokę ir supratę šių pareigų prasmę, deda visas pastangas jas atlikti.

PAMĄSTYMAS APIE ŽMOGŲ

Jei pagalvotume, mūsų žemė, ant kurios mes vaikstome, yra pripildyta milijardų žmonių kūnų, gyvenusių anksčiau. Lyg milijardai šešėlių, paguldytų vienas ant kito... Rytoj ir mes įeisime į šį šešėlių pasaulį. Po to prasidės amžinasis gyvenimas ir kelias į amžinybę. Tada sustosime ir pagalvosime: koks kvailys gali akimirką iškeisti į amžinybę?!

PAMAŠTYMAS APIE ŽMOGŲ

NUOSTABIOS KŪRYBOS DETALĖS

Visagalis Allahas įsako:

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ.
وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا

„Žemėje yra ženklų įsitikinusiems žmonėms, taip pat ir jumoje. Argi jūs nematote?“⁸²

Visagalis Allahas sukūrė žmogų tokiu tobulu pavidalu, kad, nepaisant daugybės tyrimų ir atradimų, atliktų šiuolaikinio mokslo, šiuolaikinėmis aukštosiomis technologijomis, mes negalėtume pasiekti nuostabių paslapčių ir žmoguje slypinčios išminties esmės. Ajate įsakoma:

„O žmogau! Kas tave suklaidino dėl tavo Didingojo Viešpaties, Kuris sukūrė tave ir padarė tavo

82. Sura al-Zariyyat, 20–21.

išvaizdą tobulą ir proporcingą? Jis įdėjo tave į tokią išvaizdą, į kokią panorėjo.⁸³

Čia Visagalis Allahas, grąžindamas žmogų į jo istoriją, nori, kad jis pagaltvotų apie savo sukūrimą.

Sukurtas tobuliausiu būdu, žmogus padarytas garbingiausiu iš sukurtųjų, bet atsirado šiame pasaulyje iš nemalonaus ir neišvaizdaus drėgmės lašo⁸⁴.

Žmogaus embriono vystymosi fazės, kurias medicinos mokslas nustatė visai neseniai, prieš 14 amžių Korano ajate buvo aprašytos taip⁸⁵:

„Iš tiesų, Mes sukūrėme žmogų iš molio esencijos. Tada Mes įdėjome jį kaip lašą į saugią vietą. Po to Mes iš lašo sukūrėme kraujo krešulį, tada iš krau-

83. Sura al-Infitar, 6–8.

84. Taip pat žiūrėkite suras: Abasa, 17–22; ar-Rum, 20; al-Kiyama, 36–38; al-Mursalat, 20–22; Jasin, 77.; al-Insanas, 2.

85. Prieš 1400 metų Šventasis Koranas patvirtina kiekvieną mokslinį atradimą. Knyga, nusiųsta neraštingam pranašui (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) ir visai žmonijai, pasakoja apie reiškinį Visatoje, kuriai galioja dieviški dėsniai, ir per visą šį laiką nė tūkstantis atvejų, nė vienas mokslinis atradimas negalėjo jų paneigti. Tai dar vienas neginčijamas įrodymas, kad Koranas yra dieviškojo apreiskimo produktas. Tai yra Šventasis Koranas nuolat lenkia žmonių mokslą ir padaryti atradimai tai patvirtina. Kai kurie Vakarų orientalistai, neigiamai nusiteikę prieš islamą, susiduria su tuo, kad tiesos, atrastos mūsų laikais, Šventajame Korane, kaip ir aukščiau atvejis buvo aprašytas prieš 1400 metų, jie buvo nustebę ir žengė į tikrąjį kelią. Vienas iš jų, embriologas prof. dr. Maurice'as Bucaille'as, gimęs prancūzas. Jis priėmė islamą. Nors yra ir kitų pavyzdžių, bet šis vienas pavyzdys yra labai svarbus.

jo krešulio sukūrėme sukramtytą gabalėlį, tada iš šio gabalėlio sukūrėme kaulus, o tada kaulus apdėjome mėsa. Tada Mes jį užauginome kitame kūrinyje. Tebūnie palaimintas Allahas, Geriausias Kūrėjas! Po to jūs tikrai mirsite. Ir tada, Prisikėlimo dieną, jūs tikrai būsite prikelti.⁸⁶

Tiek pats žmogaus kūrimo procesas, tiek jo organų sandara dieviška kalba (lisanul-khal) kviečia žmogų į apmąstymą. Mūsų akys, ausys, rankos, pėdos, smegenys, širdis – visas mūsų kūnas – suteikia plačią erdvę apmąstymams tarsi kviesdamas:

„Atidžiai pažiūrėk, kaip Visagalis Allahas sukūrė mūsų organus iš raumenų, nervų ir kraujagyslių, kaip sujungė juos į nuostabią sistemą, kurioje visi šie organai darniai dirba! Jis sukūrė apvalią galvą, ant jos uždėjo ausis, akis, nosį, burną. Jis pailgino rankas ir kojas, uždėjo pirštus prie jų galų, kuriuos sąnariais padalino į piršto kaulus.

Jis sukūrė vidaus organus – širdį, skrandį, kepenis, blužnį, žarnas ir kt., tinkamiausiu jų funkcijoms atlikti. Nė vienas iš organų nėra nereikalingas, ir visi jie yra tarpusavyje susiję. Kiekvienas iš jų atlieka savo paskirtį.

Kiekvienas organas turi savo komponentus. Pavyzdžiui, akys turi sluoksniuotą struktūrą, o kiekvienas sluoksnis turi savo savybes ir formą. Jei kuris nors iš jų sutriks arba praras savo savybes, akys nustos matyti.“

86. Sura al-Muminun, 12–16.

Kaulai

Kaulų formavimasis taip pat nuostabus! Kaip Visagalis Allahas padarė juos tokius kietus ir stiprius iš skysto ir silpno lašo (krešulio)? Ir tada surinktas į tvirtą ir stabilų skeletą, kuris tarnauja kaip kūno atrama ir suteikia jam formą! Kaip Jis sukūrė skirtingos kokybės ir dydžio kaulus? Vieni kaulai smulkūs, kiti dideli, vieni ilgi, kiti trumpi. Vieni kaulai tuščiaviduriai, kiti tankūs, vieni platūs, kiti siauri.

Žmogus susideda ne tik iš kaulų masės. Kaulus ir sąnarius jungia elastingi raumenys. Kiekvienam iš jų jis suteikė tokią formą, kuri atitinka atliekamą funkciją. O sąnarių tepimo mechanizmas toks nuostabus, kad jo iki galo neįmanoma paaiškinti net remiantis šiuolaikinėse technologijose naudojamų tepalų teorija.

Dabar įsivaizduokime, su kokiais didžiuliais sunkumais susidursime gyvenime, jei neveiks bent vienas mūsų kūno sąnarys!

Jeigu Visagalis Allahas sukurtų vieną papildomą kaulą mūsų kūne, tai šis kaulas sukeltų sunkumų ir nepatogumų, todėl jį reikėtų pašalinti. Ir atvirkščiai, jei turėtume vienu kaulu mažiau, reikėtų daug pastangų ir darbo, kad kompensuotume jo funkcijas. Dauge-liu atvejų tai net nebūtų įmanoma.

Įsivaizduokime, kad negalime naudoti nykščio. Kiek tai trukdytų mūsų darbams? Ši būseną tikrai verčia susimąstyti.

Kad kaulai judėtų, Visagalis Allahas sukūrė raumenis. Raumenų skaičius ir forma skiriasi priklausomai nuo jų vietos ir funkcijos. Sutrikus bent vieno raumens funkcijai, pablogės su juo susijusio organo darbas.

Visa tai yra regimi stebuklai. Be to, yra savybių, kurių negalima pažinti penkiaais pojūčiais. Kalbama apie tokias vidines savybes kaip charakteris, asmeniniai jausmai, sąžinė. Jų prigimtis dar didesnė.

Žmogaus kūno stebuklai yra Allaho menas viename vandens laše. Kai žmogus žiūri į gražų paveikslą, jis žavisi menininko menu, jo talentu ir sumanumu. Jis jį giria. Tačiau menininkas kažko nekuria iš nebūties. Jis tik atspindi išpūdžio, kurį gavo iš Allaho sukurto pasaulio, rezultatus.

Šiuo atveju, žiūrėdami į tam tikro menininko paveikslą ir žavėdamiesi juo, argi neturėtume žavėtis žmogaus sukūrimo iš vieno lašelio drėgmės istorija – neprilygstamu kūrinium ir Visagalio Allaho meno viršūne. Ar neverta apie tai pamąstyti?

Organai

Sudėtingai sukurti ausis ir nosis, liežuvis, kuris yra kalbos organas, dantys, kurie puošia burną kaip perlų vėrinys, ploniausia balso stygų sistema...

Unikalus kiekvieno žmogaus balso tembras ...
Neregio gebėjimas atskirti žmones pagal balsus.

Plaukai, barzda, antakiai, blakstienos... Skrandis, plaučiai, inkstai, kraujagyslės. Visa tai verta atskiro apmąstymo. Kokios gilios žinios ir išmintis slypi kuriant kiekvieną iš šių organų ir kiekvienas iš jų atlieka savo funkcijas tobuliausiu būdu.

Mūsų inkstai susideda iš nedidelio mėsos gabalėlio. Tačiau jie skiria kenksmingas medžiagas nuo naudingųjų. Kenksmingos medžiagos pašalinamos išorėje, o naudingosios lieka organizme. Ar inkstai turi protą, kompiuterinę sistemą ar laboratoriją analizei? Visi žinome, kokias kančias patiria žmogus, sergantis inkstų liga. Didžiuliai dirbtinio inkstų prietaisai negali pilnai atlikti funkcijų, kurias atlieka šis mažas, vos 50 gramų sveriantis organas.

Pažiūrėkite į savo rankas! Jeigu visi žmonės, kurie gyveno anksčiau ir kurie gyvena dabar, susiburs ir visi kartu stengsis suteikti rankoms geresnę formą, jie to nesugebės padaryti.

Norint atkurti elementariausius judesius, kuriuos atliekame rankomis ir kojomis, reikalingi sudėtingiausi ir subtiliausi inžineriniai skaičiavimai. Jei lygintume robotų rankų ir kojų judesius, kurie atliekami atsižvelgiant į aukščiausių šiuolaikinių technologijų pasiekimus, tai neįmanoma nesižavėti begalinėmis žiniomis ir galia, kurią Viešpats parodė žmogui.

Kaip poetas gražiai apibūdino dieviškąjį Tikrojo Kūrėjo meną ir „lisanu-khal“ nuolat atliekamą šlovinimą matant akis ir girdint ausis:

„Mano egzistavimas yra gražiausias Kūrėjo egzistavimo įrodymas. Net jei yra kitų, stipresnių įrodymų, šio įrodymo pakanka, ir kitų nereikia“ (Shinashi).

Visagalio Allaho gailestingumas ir malonė

Visagalis Allahas apdovanojo tėvus ypatingu gailestingumo jausmu savo vaikui. Jeigu Allahas – išminties Turėtojas – nebūtų parodęs tokio gailestingumo ir nebūtų suteikęs gailesčio tėvams, kas būtų ištvėręs sunkumus, susijusius su vaiko auginimu?!

Žmogaus kūno sutvėrimo tobulumas atveria plačias erdves apmąstymams. Tai yra labiausiai prieinamas Visagalio Allaho didybės įrodymas. Tačiau to nesuprantantis žmogus yra visada užsiėmęs savo žemiškų poreikių tenkinimu.

Kūno troškimais net gyvūnai yra panašūs į žmones. Menas, skiriantis žmogų nuo gyvūnų ir padarantis jį garbingiausiu kūrinium iš visų kūrinijų, yra gebėjimas žvilgtelėti į dangaus ir žemės paslaptis, tai aukščiausios žinios, gautos apmąstant dieviškosios kūrybos stebuklą Visatoje ir žmoguje.

Gilindamasis į šias žinias, vergas pasiekia angelų lygį, ypač artimus Viešpačiui ir netgi dar aukštesnį.

Jis bus prikeltas tarp pranašų ir teisiųjų, arti Visagalio Allaho.

Tokia garbė ir didybė nebus dovanota tiems žmonėms, kurie tapo savo kūniškų troškimų belaisviais, nusileidę iki žemesnio už gyvūnus lygio⁸⁷.

Žmogaus veidas ir pirštai

Vieną dieną vyras atėjo pas halifą Umarą (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) ir pasakė:

– Šachmatai mane stebina. Šachmatų lentos ilgis ir plotis – ne daugiau kaip aršinas, tačiau jei žmogus joje sužais net milijonus partijų, nė vienas žaidimas nebus panašus į kitą.

Halifas Umaras (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) atsakė:

– Yra kažkas, kas verta dar daugiau nuostabos. Žmogaus veido ilgis ir plotis yra ne daugiau kaip tarpas. Antakių, akių, nosies, burnos vieta niekaip nesikeičia. Nepaisant to, rytuose ir vakaruose nerasite dviejų visiškai vienodų žmonių. Didelė yra Allaho, Kuris parodė beribius ir unikalius skirtumus tokioje mažoje žmogaus kūno dalyje, galia, didybė ir išmin-tis⁸⁸.

Turėdamas omenyje šią tiesą, poetas klausia:

87. Žr.: Imamas Ghazali, Ihya, 6 / 58–62.

88. Razi, Tafsir, 4 / 179–180 (al-Bakara, 164).

Kas yra sumanus Menininkas, sukūręs šį veidą?

*Ar yra kas nors, kuris eidamas pro šalį, to neklau-
sia veidrodžio? (Nadžip Fazyl)*

Dar labiau stebina pirštų atspaudai. Kiekvieno žmogaus pirštų atspaudai yra individualūs, todėl šiuo metu jie naudojami kaip leidimo kontrolė automatiškai atidaryti duris arba kaip slaptažodis įjungti kompiuterį.

Net vieno žmogaus kiekvieno piršto pirštų atspaudai skiriasi. Žmogaus pirštų odos rašto, kaip vizitinės kortelės ar identifikavimo numerio, individualumo atradimas buvo atliktas XIX amžiaus pabaigoje ir buvo plačiai naudojamas, ypač kriminalistikoje, siekiant nustatyti nusikaltėlių. Teismo medicinos mokslo šaka, tirianti pirštų atspaudus, vadinama pirštų atspaudų ėmimu – daktiloskopija.

Visagalis Allahas, apdovanojęs žmogų šia savybe, Korano ajatuose, atsiųstuose prieš 1400 metų, praneša apie dievišką stebuklą. Jis įsako, kad kai žmonės prisikels Paskutiniojo teismo dieną, net jų pirštų galiukai grįš į pradinę formą. Šventame ajate sakoma:

„Ar žmogus galvoja, kad Mes jo kaulų nesurinkime? Žinoma! Mes sugebame atkurti net jo pirštų galiukus.“⁸⁹

89. Sura al-Kyjamah, 3–4.

Tai dar kartą įrodo, kad Šventasis Koranas visada yra priekyje, o mokslas apie žmones tai patvirtindamas, seka juo.

Kaip ir pirštų atspaudai, taip ir kiekvieno žmogaus rainelės raštas yra savitas. Jis taip pat naudojamas kaip identifikavimo kodas atidarant automatinės duris, įjungiant kompiuterius ir net užvedant automobilį.

Didis yra Allahas, kuris mažytėje erdvėje, kuri neužima nė 1 cm², sukūrė be galo daug skirtumų.

Genų stebuklas

Remiantis atradimais, padarytais genetikos srityje, kiekvienam žmogui yra būdingas genetinis kodas.

Mažyčiai genai, nematomi net pro mikroskopą, yra kiekvieno gyvo sutvėrimo – gyvūnų, augalų ir žmonių – ląstelėse ir yra informacijos nešėjai bei saugotojai, per kuriuos savybės ir ypatumai perduodami iš tėvų jų palikuonims. Jie tokie maži, kad viename siuvėjo antpirštyje gali tilpti visos 6 milijardų planetos gyventojų genofondas. Sunku įsivaizduoti, bet tai yra tiesa, dėl kurios nekyla abejonių.

Kas yra genas, kuriame saugomos visų gyvų būtybių, kurių skaičius nesuskaičiuojamas, individualios savybės?

Kaip įmanoma, kad ant tokio mikroskopinio nešiklio, kurio egzistavimu net sunku patikėti, visi subjekto ženklai iki charakterio savybių gali būti laikomi tobula tvarka?

Mažyčio, pro mikroskopą nematomo geno, susidedančio iš kelių milijonų atomų, gebėjimas radikaliausiu būdu vadovauti visai gyvybei Žemėje egzistuoja tik Kūrėjo – išminties Turėtojo – gilių žinių ir meno dėka. O kitiems vertinimams ir nuomonėms vietos nėra.

Iš tiesų, nurodydamas šią tiesą, Visagalis Allahas įsako:

„Štai jūsų Viešpats išėmė jų palikuonis iš Adomo sūnų strėnų ir privertė juos paliudyti prieš save: „Ar aš nesu jūsų Viešpats? Jie pasakė: „Taip, mes liudijame“. Taip yra tam, kad Prisikėlimo dieną nesakytumėte: „Mes to nežinojome.“⁹⁰

Ir šis mūsų laikais padarytas atradimas bei kitos panašios dieviškosios galios ir meno apraiškos sukelia proto nuostabą. Priblokštas šio akivaizdumo XIX amžiaus poetas parašė šiuos išmintingus žodžius:

„Šlovinkime Viešpatį, kuris paliko žmones bejėgius prieš Savo meną ir galybę“ (Zija Paša).

90. Sura al-A'raf, 172.

Kas išjudina kūną veikti?

Žmogus, pradėdamas nuo savęs, nuolat mato, kad viskam danguje ir žemėje reikia Visagalio Allaho. Paprasčiausias dalykas yra tai, kad matome, kad mūsų kūnas atlieka savo funkcijas už mūsų valios ir noro ribų. Pavyzdžiui, tokie yra širdies plakimas, kvėpavimas, organų sąveika tarpusavyje, procesai, vykstantys tarpląsteliniame lygmenyje. Jei tik vieną dieną mums būtų duota vykdyti ir kontroliuoti šimtus rūšių biocheminių reakcijų, vykstančių vienoje ląstelėje ar organe, veikiančių žmogaus kūne pagal dievišką programą nuostabiai tiksliai, kas žino, kiek minučių galėtume išverti ar kiek klaidų padarytume?

Nuostabu, kai, viena vertus, dešimt tonų sveriantis dramblys, prisijaukintas Allaho valios, paklūsta dešimties metų berniukui. Kita vertus, kaip žmogaus silpnumo išraiška, nematomas virusas pargriauna suaugusius stiprius žmones!

Iš to matyti, kad žmogus niekada neturėtų laikyti savo nuosavybe stiprybės ir galios, kurią jam suteikė Visagalis Allahas. Nereikėtų išaukštinti ir pamiršti tikrojo Viešpaties. Visada būkime dėkingi, suprasdami, kad prieš dieviškąją galią mes nesame verti nė dulkės. Visada ieškokime Allaho apsaugos.

Čia mes palietėme tik keletą žmogaus kūno temos aspektų iš daugybės dieviškosios išminties ir galios apraiškų pavyzdžių. Jei apmąstysime žmogaus esmę,

pamatysime, kad Visagalis Allahas įdėjo į mus tiek daug paslapčių ir prasmių, kad visai tikslinga apie kiekvieną mūsų ląstelę parašyti atskirą knygą.

KAM YRA SUKURTAS ŽMOGUS?

Koks yra žmogaus vaidmuo šiame pasaulyje, sukurtas gražiausiu būdu ir apdovanotas daugybe Visagalio Allaho malonių? Ko iš jo tikimasi? Už ką jis yra atsakingas?

Visagalis Allahas įsako:

„Argi jūs tikrai manėte, kad Mes sukūrėme jus savo malonumui ir kad nebūsime pas Mus sugrąžinti?“⁹¹

„Aš sukūriau džinus ir žmones tik tam, kad jie Mane garbintų“⁹².

Už kiekvieną savo kūno ląstelę žmogus privalo dėkoti tūkstančius kartų per dieną. Tai turėtų būti išreikšta garbinimu, išmaldos teikimu, geranoriškų ir gerų darbų darymu, nes kiekvienas gėris turi savo kainą ir kiekvienas gėris reikalauja dėkingumo.

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) sakė:

„Už kiekvieną sąnarį žmonės turėtų duoti išmaldą (sadaqą) kasdien. Padėti tam, kuris sėdi ant žirgo ar

91. Sura al-Mu‘minun, 115.

92. Sura al-Zarijat, 56.

*krauna krovinį ant kalno, yra sadaka. Geras žodis yra sadaka. Kiekvienas žingsnis pakeliui į mečetę yra sadaka. Parodyti kelią žmogui taip pat yra sadaka.*⁹³

*„Kiekvieną dieną sadaka turėtų būti skiriama už kiekvieną sąnarį ir kaulą. Kiekvienas takhilas (subhan-Allah) yra sadaka, kiekvienas hamd (alhamdulillah) yra sadaka, kiekvienas tahlyl (la ilaha illallah) yra sadaka, kiekvienas takbiras (Allahu Akbar) yra sadaka, mokyti gerus darbus yra sadaka, saugotis nuo blogio yra sadaka. Visam tam prilygsta dvi kušluk maldos rakos.*⁹⁴

Kitame šių hadisų perdavime papildoma:

*„Teisingai teisti tarp dviejų žmonių“ ir „pašalinti iš kelio tai, kas trukdo žmonėms.*⁹⁵

Taigi, šiame pasaulyje reikia stengtis būti geru Visagalio Allaho vergu. Pripildydamas gyvenimą garbinimo, gerų darbų ir poelgių, yra geriausias būdas pasiruošti ahirai (amžinam gyvenimui).

ĮMINTI MIRTIES PASLAPTĮ

Muhammedas bin Kabas al-Kurazi pasakojo:

93. Buhari, Džihad, 72.; Muslim, Zakatas, 56.

94. Muslim, Musafirin, 84.; Zakat, 56.; Buhari, Sulh, 11.; Džihad, 72, 128.

95. Buhari, Sulh, 11.; Džihad, 72, 128; Muslim, Zakat, 56.

„Kartą sutikau Umarą bin Abdulazizą spinduliuojančioje Medinoje. Tuo metu jis buvo jaunatviškas, klestintis ir turtingas jaunuolis.

Vėliau, kai jis tapo halifu, nuėjau pas jį ir, paprašęs leidimo, įėjau. Jį pamatęs apstulbau ir sumišęs ėmiau į jį žiūrėti. Jis paklausė:

– O Muhammedai, kodėl tu taip nusteбęs žiūri į mane?

Aš paaiškinau:

– O tikinčiųjų valdove! Tavo veidas blyškus, kūnas išsekęs, plaukai žili ir reti! Matydamas tavo tokios būsenos, negalėjau nusišėpti nuostabos.

Atsakydamas Umaras bin Abdulazizas pasakė:

– O Muhammedai! Kas žino, kaip tu nustebsi, jei pamatysi mane praėjus trims dienoms po to, kai būsiu palaidotas? Skruzdėlės ės mano akis ir jos išbėgs ant skruostų. Mano burna bus pilna kraujo ir pūlių. Tada manęs visiškai neatpažinsi ir dar labiau nustebsi. Dabar palik visa tai ir perpasakok man hadisą, apie kurį tau pranešė Ibn Abbas iš pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) žodžių⁹⁶.

Žmogus visų pirma turėtų apmąstyti savo pabaigą. Kokia bus jo mirtis, su kuo (kokiais darbais) jis sutiks kape ir koks bus jo laipsnis ahироje? Tai,

96. Hakim, al Mustadrak, 4 / 300 / 7706.

kas slypi už šio netikrumo, yra svarbiausia. Suprasti nuotykių nuo lopšio iki tabuto (laidotuvių neštuvų) paslaptį, atėjimo į šį pasaulį ir perėjimo į amžinybės pasaulį išmintį... Žmogus turi visą gyvenimą stengtis suprasti šią paslaptį ir įgyti amžiną išsigelbėjimą.

Pirma, žmogaus sūnus turi apmąstyti laikinumą (mirtingumą), nes ši tiesa neginčijama.

„Kiekvienas joje (žemėje) yra mirtingas“⁹⁷.

Ateis diena, o šios dienos rytojaus nebus. Ši diena mums visiems nežinoma. Visagalis Allahas įsakė:

„Mirties agonija ateis kartu su tiesa. Štai tai, ko jūs vengėte! Ir papūs į ragą. Tai grėsmių Diena!“⁹⁸

Kiekvienas į šį pasaulį patenka iš vieno durų, tai yra iš mamos iščių. Jis gyvena kupiną išgyvenimų ir problemų savo gyvenimą, atlieka žemus ir aukštus poelgius, sukasi reikalų rate. Praėjęs šį siaurą koridorių, galiausiai pro kapo duris patenkama į amžinąjį pasaulį.

Šią žemę, kaip kambarį su dvejomis durimis, nuo pranašo Adomo laikų (*taika jam ir Dievo palaima*) iki šių dienų užpildė ir ištuštino nesuskaičiuojamas skaičius žmonių. Kur jie yra dabar? Kur mes būsime po kurio laiko? Nežinoma. Tačiau vienas dalykas neginčijamas: mirtis pasiglemžė ir tironus, ir prispaustusius,

97. Sura ar-Rahman, 26.

98. Sura Kaf, 19–20.

ir teisiuosius, ir nusidėjėlius, o dabar jie visi laukia pasaulio Pabaigos – amžinojo gyvenimo pradžios...

Jei gerai pagalvotumėte, mūsų žemė, kuria vaikštomė, yra užpildyta milijardų anksčiau gyvenusių žmonių kūnų. Kaip milijardai šešėlių, uždengtų vienas ant kito. Rytoj mes pateksime į šį šešėlių pasaulį. Po to prasidės amžinasis gyvenimas ir kelias į amžinybę. Tada sustosime ir pagalvosime: koks kvailys gali akimirka iškeisti į amžinybę?!

Korane mūsų Viešpats, pranešdamas apie pasaulietinio gyvenimo laikinumą, palyginus su amžinybe, įsako:

„Tą dieną, kai jie jį pamatys, jiems atrodys, kad šiame pasaulyje jie praleido tik popietę ar rytą.“⁹⁹

Eilėraščiuose poetas, aiškindamas šią tiesą, trumpai nubrėžia žemiškojo gyvenimo esmę:

Mūsų gyvenimas yra tarsi mirksinčios akys.

Jis atėjo ir išėjo, mes negirdėjome.

Lyg paukštis tupėjo ir nuskrido.

(Ašik Paša)

Kas gali tokiu atveju būti baisiau už beatodairišką trumpo žemiško gyvenimo sostinės išlaidavimus, tarsi tai niekada nesibaigtų?

99. Sura an-Nazijat, 46.

Apmąstymai apie mirtį („*tafakkur maut*“)

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*), įsakęs mums dažnai prisiminti mirtį, nenorėjo, kad žemiškas gyvenimas mus įtrauktų¹⁰⁰. Jis pasakė:

*„Tereikia tik stebėtis žmogumi, kuris, nors ir įtikėjo į amžinąją buveinę, bet tuo pat metu dirba tik šio apgaulingo pasaulio labui.“*¹⁰¹

Jei žmogus manytų, kad tuo momentu, kai nutrūks bet koks ryšys su pasauliu, visas jo padarytas gėris ir blogis liks su juo, o už savo poelgius jis gaus pilną atlygį, tada jis išvengs nuodėmių ir sieks teisingų (dievo-baimingų) darbų. Tai yra mąstymas apie mirtį padeda suprasti ir susitvarkyti savo gyvenimą, papuošti ahirą. Hadisas sako:

*„Dažnai prisimink mirtį, nes mirties atminimas apvalo nuo nuodėmių ir skatina būti teisų. Jei galvosite apie mirtį, būdami turtingi, tai apsaugos jus nuo turtybėdų. Jei galvosite apie mirtį būdami neturtingi, tai padės jums pasitenkinti savo gyvenimu.“*¹⁰²

Taip pat, skatindamas apmąstyti mirtį, Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

100. Tirmizi, Zuhd, 4; Nasai, Džanais, 3.

101. Kudai, Šihabul ahbar, Nr. 383.

102. Sujuti, Džamius Sagir, 1 / 47.

„Anksčiau aš jums drausdavau lankytis kapinėse. Dabar galite jose lankytis, nes lankymasis kapinėse primins jums ahirą.“¹⁰³

„Prisiminkite mirtį ir tai, kas bus po jos...”

Tas, kuris trokšta amžinojo gyvenimo, atmeta mirtingojo pasaulio pagundas.“¹⁰⁴

„Tą, kuris dažnai prisimena mirtį, Allahas myli.“¹⁰⁵

Vienas iš sahabų (pranašo bendražygių) paklausė pranašo (tebūnie jam taika ir Allaho palaima):

– Kuris iš tikinčiųjų yra protingiausias?

Pranašas (tebūnie jam taika ir Allaho palaima) atsakė:

– Tas, kuris dažnai prisimena mirtį ir kuo puikiausiai ruošiasi amžinajam gyvenimui. Būtent toks žmogus yra tikrai protingas.¹⁰⁶

Bendražygių pamąstymai apie mirtį

Viename iš savo pamokslų Abu Bakras (tegu Allahas būna juo patenkintas) pasakė:

„Kur jie, žmonės gražiais veidais, kuriais visi žavėjosi? Kur jie, jauni vaikinai, kurie didžiavosi savo jaunyste? Kur yra valdovai, kurie pastatė nuostabius

103. Muslim, Džanaiz, 60 m.; Muslim, Džanaiz, 106.

104. Tirmizi, Kyjama, 24.

105. Hajsemi, 3 / 325.

106. Ibn Maja, Zuhd, 31.

miestus ir juos apjuosė aukštomis sienomis? Kur yra herojai, kurie nežinojo pralaimėjimo mūšio lauke? Jie visi supuvo ir virto dulkėmis. Visi išėjo, pasinerdami į kapo tamsą. Paskubėkite, paskubėkite! Kol dar nevėlu, pabuskite ir kuo greičiau pradėkite ruoštis pomirtiniam gyvenimui! Gelbėkitės, gelbėkitės!¹⁰⁷

Aiša (*tegul Allahas būna ja patenkintas*), visų tikinčiųjų motina, pranešė:

„Kartą pagalvojau apie pragarą ir verkiau. Pamatęs mano tokią būseną, Allahas pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allahas palaima*) paklausė:

– O Aiša! Kas tau nutiko?

Aš atsakiau:

– Pagalvojau apie pragarą ir verkiau. Ar jūs, pranašai, prisiminsite savo šeimos narius Teismo dieną?

Allahas pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allahas palaima*) atsakė:

– Yra trys momentai, kai žmogus negalvoja apie kitus:

1. Kai svers poelgius ant Svarstyklių (*Mizan*), iki kol sužinos, sunkus ar lengvas jo indas (*lėkštė*).

2. Kai bus pasakyta: „**Štai! Skaitykite mano knygą**“¹⁰⁸, iki tol, kol jis nesužinos, ar iš dešinės, ar iš

107. Ibn Džauzi, Zammul-hava, p. 668; Nadratun-naim, 3 / 960.

108. Sura al-Hakka, 19.

kairės, iš priekio ar iš galo jam įteiks jo darbų įrašų knygą.

3. Kai virš pragaro bedugnės iškels Syrato tiltą, kurio abiejose pusėse daug aštrių kabliukų. Šių kabliukų pagalba Visagalis Allahas iš savo sukurtųjų sugriebs bet ką, ką tik panorės, ir įmes į pragarą. Ir kol žmogus nesužinos, pabėgo nuo kabliukų ar ne, tol apie nieką negalvos.¹⁰⁹

Pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) palydovas Usaidas bin Khudairas (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) buvo nusipelnęs žmogus. Jis dažnai sakydavo:

„Jei galėčiau nuolat būti bent vienoje iš šių būsenų, neabejotina, kad būčiau vienas iš rojus gyventojų:

1. Būsena, kurioje būnu skaitant Koraną arba klausantis Korano skaitymo.

2. Būsena, kurioje esu, kai klausau Allaho Pasiuntinio (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pokalbių.

3. Būsena, kuri atsitinka man dalyvaujant laidotuvėse. Šią akimirką mintyse savęs klausiu: „Kas bus su tavimi po mirties? Ką jie tau padarys? Kur tada tave nusiųs?“¹¹⁰

Mąstymo apie mirtį pranašumai

109. Hakim, al-Mustadrak, 4 / 622 / 8272.

110. Ahmed, 4 / 351; Hakim, 3 / 326 / 5260.

Vadovaudamiesi hadisu „*žmonėms mirties pakanka kaip pamokymo*“¹¹¹, mąstantys žmonės ras daug mirties paslapties pamokų.

Perdėta meilė ir sielos prisirišimas prie šio pasaulio gėrių, tokių kaip valdžia, padėtis visuomenėje, išorinis grožis, yra pagrindinė dvasinių ligų priežastis. Pavydas, arogancija, postringavimas, palaidumas – visa tai yra meilės vaisiai žemiškumui. Mąstymas apie mirtį, kapą ir savo padėtį ahiroje yra vienas veiksmingiausių vaistų nuo neigiamų charakterio bruožų ir dvasinių ligų.

Nugalėjus savo nafsą (esminį inkstintą), apsisaugoti nuo jo galios ir iš širdies ištraukti meilę žemiškumui yra pagrindinis *tasawwuf* tikslas. Todėl „*tafakkur maut*“ (galvojimas apie mirtį) tapo vienu iš daugelio tarikatų naudojamų metodų. Darydamas kasdienę pamoką, muridas 5–10 minučių mąsto apie mirtį.

Siekiant nuolat priminti apie mirtį, Osmanų hali-fate, Osmanų dinastijos valdymo laikais, miesto viduje, kelių pakraščiuose, mečečių kiemuose buvo įrengiamos kapinės. Tai pamatęs vienas Vakarų keliautojas negalėjo nepasakyti:

„Turkai gyvena šalia mirusiųjų.“

Susilaikymas nuo žemiškų troškimų, pasiruošimas ahirai per dažnus mirties apmąstymus, apsaugo

žmogų nuo karčios atgailos, suspaudžiant širdį mirties patale. Visagalis Allahas įspėja apie gilų apgailestavimą, kurį žmogus patiria mirties akimirka, tarsi pabudęs iš sapno, ir sako:

„Dieve! Suteik man trumpą atgaivą (nuo mirties), aš duosiu išmaldą ir tapsiu vienu iš teisiųjų.“¹¹²

Kad nepatirtume šio kartaus apgailestavimo ir beviltiškumo, turime pabusti laiku, nepraleisdami visų galimybių, ir pasiruošti gyvenimui ahirate.

Hassan Basri (*tegul Allahas pasigailėjo jo*) dalyvavo laidotuvėse. Po velionio palaidojimo jis pasakė šalia stovinčiam žmogui:

– Įdomu tai, ar šis velionis dabar galvoja apie grįžimą į šį pasaulį pagausinti dorų darbų ir dar daugiau prašyti atleidimo už nuodėmes?

Jis atsakė:

– Žinoma, jis apie tai galvoja.

Tada Hassanas Basri pasakė:

– Kas tokiu atveju atsitinka su mumis, kad mes negalvojame kaip jis¹¹³?

112. Sura al Munafikun, 10.

113. Ibn Džawzi, al-Hasanul Basri.

Pasiruošti mirties siaubams

Hasanas Basri (*tegul Allahas pasigailėjo jo*) sakė:

„Pirmoji naktis – buvimo tarp kapų gyventojų naktis. Tu niekada anksčiau su jais nebuvai.

Antroji naktis yra naktis prieš Paskutiniojo Teismo dienos aušrą. Prasidės diena, kurioje nebus nakties.

Kalbant apie dvi baisiausias dienas, pirmoji diena yra ta diena, kai ateis Visagalio Allaho pasiuntiniai ir pasakys, ar Jis tavimi patenkintas, ar ne, ir kur jie tave pasiųs – į Rojų ar į Pragarą?

Antroji diena yra ta diena, kai, davus tau darbų įrašų knygą dešinėje arba kairėje rankoje, jie nuves tave pas Visagalį Allahą.“¹¹⁴

Didžiausias išbandymas žmogui ir baisi nelaimė yra mirtis. Bet dar blogiau yra gyventi nieko nežinant apie mirtį, jos neprisiminus ir nedaryti darbų, kuriais Dievas yra patenkintas.

Protingas žmogus turėtų tam pasiruošti prieš mirtį ir atsikratyti blogų charakterio bruožų.

Šeichas Sadi sakė:

„O mano broli! Galų gale tu tapsi žemės dulke! Prieš tapdamas dulke, tapk kuklus kaip žemė!“

114. Ibnul Džauzi, al-Zahrul Fatih, p. 25; Abul Faraž Abdurahman, Ahvaljul Kubur, 154 p.

Halifas Umaras (*tegul Allahas būna juo patenkin-
tas*) pasakė:

„Prieš paprašant jūsų ataskaitos, pateikite sau ataskaitą. Papuoškite save gerais darbais tai dienai, kai būsite parodyti Visagaliui Allahui! Be jokios abejonės, kas šiame pasaulyje pristato save saviataskaitai, jam bus lengva atsiskaityti Paskutiniojo teismo dieną.“¹¹⁵

Kai mūsų mirtingasis kūnas bus nuleistas į kapą, mūsų vaikai ir turtas liks praeityje. Su savimi pasiimsime tik savo darbus. Mūsų kūnai kartu su savanu pavirs dulkėmis. Ir tik mūsų teisingi darbai liks su mumis.

Imamas Ghazali (*tegul Allahas pasigailėjo jo*) pasakė:

„Mirties metu su žmogumi liks tik trys dalykai:

1) Širdies tyrumas, o tai reiškia, kiek širdis buvo išvalyta nuo pasaulietiško nešvarumų. Visagalis Allahas įsakė:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا

„Tas, kuris ją išvalė, laimėjo.“¹¹⁶

115. Tirmizi, Kijamat, 25.

116. Sura al-Šams, 9.

2) Prisirišimas prie Allaho zikrų. Visagalis Allahas įsako:

أَلْ بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

„Argi ne Allaho atminimas guodžia širdis?“¹¹⁷

3) Meilė Allahui. Visagalis Allahas įsakė:

قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

„Pasakykite: „Jei jūs mylite Allahą, sekite pas-
kui mane, ir tada Allahas jus mylės ir atleis jums
jūsų nuodėmes, nes Allahas yra Atleidžiantis, Gai-
lestingasis.“¹¹⁸

Širdies tyrumas pasiekiamas žiniomis (marifah),
tai yra per Allaho pažinimą širdimi. Marifatas įgyja-
mas nuolat praktikuojant zikr ir „*tafakkur*“. Būtent
šios trys savybės turi išgelbėjamųjų savybių.

Jei žmogus sugeba atlikti reikiamus pasiruošimus
„rytojui“, jam mirtis pradeda atrodyti nuostabia, ir jis
nustoja bijoti mirties.

Bišr bin Haris (*tegul Allahas pasigailėjo jo*) pasakė:

117. Sura ar Rad, 28.

118. Sura Ali Imran, 31.

„Tam, kuris paklūsta Allahui, kapas yra gražus būstas.“¹¹⁹

Kaip gražiai pasakė Mavlyana Džalaletdin Rumi
(*tegul Allahas pasigailėjo jo*):

„Sūnau, kiekvieno žmogaus mirtis turi savo išvaizdą. Tam, kuris nekenčia mirties, nemano, kad ji veda pas Allahą, ir yra jai priešiškas, mirtis atrodo baisus priešas. Tiems, kurie draugauja su mirtimi, ji pasirodo draugės pavidalu.

O siela, kuri bėga bijodama mirties! Jei nori žinoti tiesą ir esmę, tai iš tikrųjų bijai ne mirties, o savęs.

Nes tai, ką pamatei ir išgąsdino tave mirties veidrodyje, yra ne mirties veidas, o tavo baisus veidas. Tavo siela kaip medis. O mirtis yra šio medžio lapai. Ir kiekvienas medis turi savo, tik jam būdingus lapus...“

Nuo mūsų gyvenimo būdo ir veiksmų priklausys mūsų mirtis ir gyvenimas kape, kuris tęsis iki pasaulio Pabaigos.

Todėl Visagalis Allahas daugeliuose ajatuose atskleidžia aplinkybes, susijusias su šiuo pasauliu ir ahira. Jis nori, kad mes, pamąstę apie tai, jog žemiški dalykai kada nors pasibaigs ir vieną dieną sprogs ir išnyks, vengtume jų apgaulių ir pinklių. Allahas per-

119. Nadratun-Naim, 3 / 963; Abul-Faradž Abdurakhman, Ahvalul-kubur, 155 p.

spėja, kad kiekvieną dieną akhira artėja prie mūsų ir jis tęsis amžinai. Todėl turime apie tai mąstyti ir to siekti.

Todėl žmogus turi nuoširdžiai atgailauti prieš mirtį ir nustoti daryti nuodėmes, taip pat užpildyti trūkumus ir klaidingus skaičiavimus vykdydamas Allaho įsakymus ir vengdamas Jo draudimų. Taip pat kiekvienam asmeniui, kuriam buvo padaryta žala, būtina individualiai atlyginti jo pažeistas teises. Tai yra prašyti atleidimo tų, kurie buvo įžeidinėjami, įskaudinti ar apšmeižti, buvo jiems smogta ar buvo apie juos pagalvota kas nors blogo. Prieš mirtį taip pat reikėtų apsivalyti nuo svetimų teisių ir skolų.

Neišmanantis žmogus gali pasidžiaugti, kad šiame pasaulyje pažeidė kitų teises, ir savo niekšybę laikyti laime. Bet rytoj, kai bus pastatytos teisingumo svarstyklės ir jam sakys: „Tu esi nereikšmingas, silpnas ir bejėgis. Dabar jūs negalėsite kompensuoti kitų teisių ir negalėsite niekieno prašyti atleidimo“, – tada niekas neįsivaizduoja, kaip jis atgailaus ir gailės.

Pačioje savo gyvenimo pabaigoje Abdulmalikas bin Marwanas, vienas iš abasidų halifų, viename iš atokių Sirijos regionų pamatė skalbėją, daužančią skalbinius į akmenį. Galvodamas apie siaubingą pranešimą ahiroje, jis giliai įkvėpė ir pasakė:

„O, būtų geriau, jei būčiau tik skalbėja! Savo darbu uždirbčiau kasdienę duoną, ją valgyčiau ir nesikiščiau į pasaulietinius reikalus.“¹²⁰

Mąstydami apie mirties siaubą ir ruošdamaiesi jam, tuo pačiu metu niekada neturėtumėte prarasti vilties į Allaho gailestingumą.

Ukba al-Bazzar (*tegul Allahas pasigailėjo jo*) pasakė:

„Vienas beduinas pamatė laidotuvių procesiją, einančią į kapines. Atsisukęs į velionį, jis pasakė:

– O, mirusysis, sveikinu tave! Koks tu laimingas!

Aš jo paklausiau:

– Su kuo jį sveikinate?

Beduinas atsakė:

– Kaip galiu nepasveikinti žmogaus, kuris nešamas į dosnaus ir gailestingo Kūrėjo požemį (t. y. kapą)? Jis nešamas pas Kūrėją, Kurio vaišės Jo svečiams didžiulės, o atleidimas dar didingesnis.

Niekada anksčiau nebuvau girdėjusi gražesnių žodžių už šio beduino žodžius.“¹²¹

120. Imam Ghazali, Ihja, 114.

121. Abul-Faradž Abdurrahman, Ahvaljul-Kubur, p. 155.

PAMĄSTYMAI APIE KORANĄ

Šventasis Koranas yra prabangūs vartai, kurie atsiveria į pamąstymų pasaulį tiems, kurie pasiekia tikinčiųjų dvasingumo aukštumų. Tai žemės ir dangaus kalba. Jo ajatų išmintis – neišsenkantis šaltinis dvasinės energijos, kuri maitina sielą. Tai žodžių, dovanotų žmogui, stebuklas. Tūkstantis Islamo literatūros knygų, parašytų per 1400 metų turi savo tikslą – norą visapusiškiau ir giliau suprasti šią knygą, be to, tai supratęs, geriau Jį pažinti ir ištirpti Jame.

PAMĄSTYMAI APIE KORANĄ

Iš prigimties žmogus yra linkęs į apmąstymus, tačiau jam reikia vadovo, kuris padėtų išlaisvinti protą iš siaurų jo esminio instinto (nafs) skaičiavimo rėmų ir nukreiptų tiesos bei gerų darbų link. O patys patikimiausi vadovai ir gidai yra Allaho knyga – Šventasis Koranas, ir tikrasis jos aiškintojas – pranašas Muhammedas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*).

Šventasis Koranas – tai prabangūs vartai, atsiveriantys į apmąstymų pasaulį, dvasingumo aukštumas pasiekusiems tikintiesiems. Tai didžiuliai „*tafakkur*“ plotai. Žemės ir dangaus kalba. Jo ajatų išmintis yra neišsenkantis dvasinės energijos (feiza) šaltinis, maitinantis sielas. Tai žmogui duoto žodžio stebuklas.

Šventasis Koranas pasakoja apie žmogų ir Visatą. Visata, žmogus ir Koranas yra tarpusavyje susiję, tai trys pasauliai, kurie vienas kitą gražiausiai paaiškina. Kas pasiners į Koraną, pažins save, sužinos Allaho palaiminimų vertę ir pradės vartyti išmintingus Visatos puslapius. Jam atsivers daugybė dieviškų paslapčių. Per širdį jis atvers nežinomybės pasaulį.

Būtent Korane yra vaistas nuo niekšišių savaudžiškų troškimų (nafs), vedančių žmogaus sūnų į dvasinę mirtį. Koranas taip pat nurodo būdą, kaip atsikratyti ištvirkimo ir palaidumo, kurie „nuleido“ žmogų žemiau gyvūnų lygio.

Korane taip pat yra įspėjimas laikytis priemonės, kad teisingumas nevirstų tironija. Todėl laimės receptas, kurio žmogui reikia bet kokiomis aplinkybėmis, randamas tik Šventajame Korane.

Allahas išmokė Korano

Šventasis Koranas yra didžiausia Allaho dovana žmonijai. Korano ajatas sako:

„Gailestingasis išmokė Korano, sukūrė žmogų ir išmokė jį kalbėti.“¹²²

Išreikšdamas didžiulį, begalinį gailestingumą, Visagalis Allahas išmokė žmogų Korano, per kurį jis įteikė jam daugybę išminties ir paslapčių. Tokiu atveju žmogus turėtų studijuoti Koraną ir vadovaudamasis dieviškumų nurodymais, visų pirma, formuoti savo vidinį pasaulį, o paskui savo būseną ir veiksmis siekti tapti „gyvu Koranu“. Tada aiškia ir gražia kalba pabandyti perteikti Koraną visai žmonijai.

Visos knygos tik dėl vienos Knygos

Tūkstančiai Islamo literatūros knygų, parašytų per 1400 metų, siekia visapusiškesnio ir gilesnio šios vienos Knygos supratimo, o ją supratęs geriau pažinti Jį ir susilieti Jame. Jei visi žemės medžiai būtų pavers-ti plunksnomis, jei į vandenyną būtų pridėtos dar septynios jūros (ir padarytos jos būtų rašalu), tada jų nepakaktų, kad išnaudotų Allaho žodžius¹²³.

Korane yra visų žinių kodai. Jame saugomi abiejų pasaulių laimės raktai. Šventasis Koranas visada yra priekyje, o žmonijos žinios seka jį. Kiekvienas mokslinis atradimas patvirtina ir paaiškina Korano tiesas.

Visagalis Allahas įsako:

„Mes jiems parodysime Savo ženklus pasaulyje ir juose pačiuose, kol jiems paaiškės, kad tai yra tiesa. Ar neužtenka, kad jūsų Viešpats yra visko Liudytojas?“¹²⁴

Kol Šventojo Korano tyrimai tęsis, įvyks vis daugiau stebuklų. Taigi Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė, kad mokslininkai negalės prisisotinti Korano, nuo daugybės kartojimų jis nepraras savo naujumo, o nesuskaičiuojami Korano aspektai sukels žmonių nuostabą¹²⁵.

123. Sura Lukman, 27.

124. Sura Fussylat, 53.

125. Žr. Tirmizi, Fadailul-Kuran, 14; Darimi, Fadailulas-Koranas, 1.

ŠVENTĄJĮ KORANĄ PRIVALU SKAITYTI MĄSTANT

Islamo mokslininkai teigia, kad Korano skaitymas reiškia apmąstymą apie jo išmintį ir prasmę, taip pat, pagal galimybes, vadovą gyvenime.

Mąstymo sugebėjimams lavinti nėra nieko naudingesnio už Šventojo Korano skaitymą, nes Šventasis Koranas yra Allaho žodis, kuris žino visus žmogiškojo sūnaus dvasinius lygius ir būsenas. Tai yra Šventasis Koranas, kaip veidrodis, atspindintis žmogaus esmę, prisideda prie teisingiausio savęs supratimo. Todėl kiekvienas tikintysis turėtų dažnai skaityti Koraną ir apmąstyti, ką Visagalis Allahas norėjo pasakyti šiuose ajatuose.

Apgalvotas vieno ajato skaitymas, apmąstant jo esmę, yra daug geriau nei mechaninis viso Korano skaitymas. Kiekviename Korano žodyje yra begalė paslapčių.

Šias paslaptis gali pažinti tik žmogus, turintis tyrą sielą ir jausmingą širdį, įgijęs gilius apmąstymus, aukštą moralę ir dorus darbus.

Visagalis Allahas įsako:

„Štai yra sūra, kurią Mes atsiuntėme ir paskelbėme ją įstatymu. Jame išsiuntėme aiškius ženklus, kad galėtumėte minėti pamokymą.“¹²⁶

„Tai yra palaimintas Raštas, kurį Mes tau atsiuntėme, kad jie apmąstytų jo ajatus ir kad supratingieji prisimintų pamokymą.“¹²⁷

„Ar jie nemąsto apie Koraną? O gal jų širdyse yra užraktų?“¹²⁸

„Pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) paklausė:

– *Kuris balsas ir „kiraat“¹²⁹ yra geriausi skaitant Koraną?*

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) atsakė:

– *Žmogaus balsas ir kiraat, kurio klausantis, skaitant Koraną, jauti jo baimę prieš Allahą.¹³⁰*

Tais atvejais, kai šėtonas įkvepia abejonių prieš pradedant bet kokią darbą, reikia skaityti Koraną. Juk žmogus, kuris skaitydamas Koraną apmąsto jo pažadus, aiškius ajatus ir paaiškinimus, su dar didesniu užsidegimu ir troškimu stengiasi daryti gerus darbus, dar uoliau vengia abejotino ir uždrausto. Ir kadangi toks Korano kartojimas yra pats doriausias iš gerų darbų, velnias deda visas pastangas, kad pašalintų žmones iš Korano.

127. Sura Sad, 29.

128. Sura Muhammad, 24.

129. Teisingas Korano skaitymas.

130. Darimi, Fadailul-Kuran, 34.

Dėl šios priežasties, prieš skaitant Koraną, reikėtų perskaityti „istiažą“, tai yra:

« أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ »

Nes Korano ajate įsakoma:

„Kai skaitai Koraną, ieškok apsaugos nuo ištremto ir sumušto Šetono pas Allahą.“¹³¹

Kaip Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) deklamavo Koraną?

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) ramiai skaitė Koraną, tardamas kiekvieną raidę. Jis gyveno pagal Koraną. Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) apmąstė ajatų prasmę ir iš karto įgyvendino juose gautus įskymus. Jei jis perskaitė ajatus, kuriuose kalbama apie Allaho šlovinimą, su tasbih „SubhanAllah“, jis gyrė Visagalį Allahą, tyrą nuo visų trūkumų. Skaitydamas ayat-maldus, jis su dua (maldomis) kreipėsi į Allahą. Skaitydamas ajatus, kuriuose buvo kalbama apie būtinybę kreiptis į Allaho apsaugą, prašė Jo apsaugos¹³².

Kartais jis taip susikoncentruodavo ties konkrečiu ajatu, kad visą naktį iki ryto meldavosi ir apmąstydavo tą ajatą.

131. Sura an-Nahl, 98.

132. Žr. Muslim, Musafirin, 203; Nasai, Kyjaamul-leil, 25 / 1662.

Abu Dharras (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Vieną naktį pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*), stovėdamas iki ryto, nenuilstamai kartojo šią eilutę:

إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرَ لَهُمْ
فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

„Jei Tu juos kankinsi, tai juk jie Tavo tarnai (darysi su jais, kaip norėsi). Bet jei Tu jiems atleisi (Tu esi galingas prieš viską), tai juk Tu esi Galingasis, Išmintingasis viską darai pagal Savo išmintį.“¹³³

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) kiekvieną dieną kartu su aukščiau pateiktu ajatu deklamavo:

„Viešpatie! Iš tiesų, jie apgavo daugybę žmonių. Tas, kas seks paskui mane, yra su manimi. Ir jei kas man nepaklūsta, tai juk tu esi Atleidžiantis, Gailestingasis.“¹³⁴

Tada jis pakeldavo rankas į viršų ir meldavosi:

„O Allah! Mano umma, mano umma“¹³⁵!

133. Sura al-Maida, 118.; Nasai, Iftitah, 79.; Ahmad, 5 / 156.

134. Sura Ibrahim, 36.

135. Umma – Bendruomenė.

Ir jis pradėdavo verkti. Tada Visagalis Allahas sakydavo:

„O Džabrailai (Gabrielius)! Tiesą sakant, Viešpats viską puikiai žino (bet kad žmonės žinotų), eikite ir paklauskite Muhammedo apie jo verksmo priežastį!“

Kai atvyko angelas Džabrailas (*taika jam ir Dievo palaima*), pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) jam paaiškino, kad jis verkia, nerimauja dėl savo ummos. Tada Visagalis Allahas įsakė:

„O, Džabrailai! Nueik pas Muhammedą ir pranešk jam gerą žinią: „Aš padarysiu tave laimingą dėl tavo Umos ir niekada tavęs nesupykdysiu.“¹³⁶

Kaip stipriai Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) mylėjo savo ummą ir koki gailėtingumą bei užuojautą jis turėjo. Pagalvoję apie šį hadisą, turėtume atlikti savianalizę: kiek mes mylime Allaho pasiuntinį (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) ir kaip stropiai, kaip meilės jam įrodymą, vykdome jo sunną?

Abdullah bin Masudas (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) papasakojo:

„Kartą pranašas (tebūnie jam taika ir Allaho palaima) manęs paklausė:

– Ar tu galėtum padeklamuoti Koraną?

Aš atsakiau:

– O Allaho pasiuntiny! Koranas jums buvo atsiųstas, ar ne aš turėčiau jums deklamuoti Koraną?

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

– *Taip pat aš mėgstu klausytis Korano deklamavimo.*

Pradėjau deklamuoti „Sūrą an Nisą“. Kai priėjau prie 41 ajato ir deklamavau:

„Kas atsitiks, kai Mes atvesime po liudytoją iš kiekvienos bendruomenės, o tave atvesime kaip liudytoją prieš juos?“, jis sušuko:

– *Šiandien užteks!*

Pažvelgiau į jį ir pamačiau, kaip ašaros teka iš jo palaimingų akių.¹³⁷

Apie jautrią Allaho pasiuntinio (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) širdį ir minčių gilumą visų ištikimųjų Aišos (*tegu Allahas būna ja patenkintas*) motina sakė:

„Vieną naktį pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) man pasakė:

– *O Aiša! Leisk man praleisti visą naktį garbinant Allahą.*

137. Buhari, Tafsir, 4 / 9; Muslim, Musafirin, 247.

Aš atsakiau:

– Prisiekiu Allahu, man patinka būti su tavimi, bet dar labiau myliu tai, kas tau patinka.

Jis atsistojo, kruopščiai nusiprausė ir ėmė melstis. Jis verkė. Jis taip verkė, kad šlapi buvo jo drabužiai, jo palaiminta barzda ir net vieta, kur jis darė žeminį nusilenkimą. Šioje būsenoje jį ir surado Bilalas (*tegul Allahas būna juo patenkintas*), atėjęs pakviesti pranašą (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) į rytinę maldą. Pastebėjęs jo būseną, jis sušuko:

– O Allaho pasiuntiny! Kodėl verkiate, kai Visagalis Allahas atleido visas jūsų nuodėmes, tiek praeities, tiek dabarties?

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) atsakė:

– *Kodėl aš neturėčiau būti dėkingas Allaho vergas? Prisiekiu Allahu, tą naktį man buvo atsiųsti tokie ajatai, kad vargas tiems, kurie juos skaitė ir nemąstė apie juos!*

Jis padeklamavo ajatą:

„Iš tiesų, kuriant dangų ir žemę, taip pat keičiantis dienai ir nakčiai, yra ženklų (Allaho vienybės) tiems, kurie turi supratimą, kurie prisimena Allahą stovėdami, sėdėdami ir ant šono (tai yra kiekvieną dieną) ir mąsto apie dangaus ir žemės

sukūrimą: „Viešpatie mūsų! Tu to nesukūrei veltui. Tu esi Tyras! Apsaugok mus nuo Ugnies kančių.“¹³⁸

Tą naktį, kai buvo atsiųsti šie ajatai, Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) verkė iki ryto, liedamas ašaras kaip perlus, o žvaigždės jiems pavydėjo. Ir ašaros, kurias lieja musulmonai, apmąstydami dieviškąją galią ir didybę, Allaho malonės dėka, taps šio pasaulio naktų puošmena, kapo tamsos šviesa ir, jei Allahas panorės, Rojaus Sodų rasa.

Patvirtindamas Šventojo Korano apmąstymo skaitymo būtinybę ir orumą, bandydamas suprasti jo išmintį, Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

„Jei grupė žmonių susirinks viename iš Allaho namų, skaitys Allaho knygą ir aptars ją tarpusavyje, „sakina“ (ramybė) nusileis ant šių žmonių, juos apglėbs malonė ir apsups angelai. Ir Visagalis Allahas kalbės apie juos Savo aplinkoje.“¹³⁹

„Kas perskaitys visą Koraną greičiau nei per tris dienas, jis jo tinkamai nesupras ir tinkamai apie jį nemąstys.“¹⁴⁰

138. Sura Ali Imran, 190–191; Ibn Hibban, Sahih, 2/386; Alusi, Ruhul-mani, 4 / 157.

139. Muslim, Zikr, 38 m.; Abu Davud, Vitri, 14 / 1455; Tirmizi, Kiraat, 10 / 2945.

140. Abu Davud, Vitri, 8 / 1390; Tirmizi, Kiraat, 11 / 2949; Dari-mi, Salat, 173.

„Skaityk Koraną taip, kad jis apsaugotų tave nuo nesąžiningų poelgių. Jei jis neapsaugos tavęs nuo nuodėmių, jo skaitymas tau nebus įskaitytas.“¹⁴¹

Kaip ashabai skaitė Koraną

Siekdami suprasti Koraną, ashabai sutelkė dėmesį į jo ajatų mąstymą. Jie ilgai mąstė apie ajatus ir taikė juos praktiškai. Ryškus to pavyzdys yra Umaro (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) žodžiai:

„Sura al-Bakara baigiau per 12 metų ir atsidėkdamas papjoviau vieną kupranugarį.“¹⁴²

Umaro Abdullah sūnus (*tegul Allahas būna jais abiems patenkintas*) praleido aštuonerius metus, kad išmoktų ir įgyvendintų Surą al-Bakara savo gyvenime¹⁴³.

Ashabai skaitė Šventąjį Koraną, norėdami išsamiai išstudijuoti paveldėjimo įstatymus, taip pat kitus įstatymų skyrius. Giliai išstudijavę ajatus, jie jais vadovavosi gyvenime¹⁴⁴.

Vienas žmogus atėjo pas Zajd bin Sabit (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) ir paklausė jo nuomonės, kaip per vieną savaitę perskaityti visą Šventąjį

141. Ahmed bin Hanbal, Zuhd, p. 401 / 1649.

142. Kurtubi, 1 / 40.

143. Muvatta, Kuran, 11.

144. Kettani, Taratib, 2 / 191.

Koraną. Jis atsakė: „Neblogai.“ Ir pridūrė: „Bet man labiau patinka „hatm“ (pilnas skaitymas) per penkiolika ar dvidešimt dienų. Jei paklausi kodėl, atsakysiu, kad šiuo atveju geriau galvoju ir suprantu prasmę.“¹⁴⁵

Abdullah bin Masood (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Kas trokšta žinių, tegul susimąsto apie Korano prasmę! Tegul jis visą savo dėmesį skiria jo aiškinimui ir skaitymui, nes Korane yra žinios apie ankstesnes ir ateities (kartas).“¹⁴⁶

Vienas beduinas iš palaimintų pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) lūpų išgirdo ajatą:

„Tas, kuris padarė gerą, kuris sveria kaip mažiausia dalelė, tai pamatys jį. Ir tas, kuris padarė blogį, kuris sveria kaip mažiausia dalelė, tai pamatys jį.“¹⁴⁷

Jis nustebejęs paklausė:

– O Allaho pasiuntiny! Tikrai sveriančią kaip mažiausia dalelė?

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) atsakė:

– Taip!

145. Muvatta, Kuran, 4; Ibn Abdilbarr, Istizkar, Beirut 2000 m. 2 / 477.

146. Hajsemi, 7 / 165; Beihaki, Šuab, 2 / 331.

147. Sura az-Zalzala, 7 / 8.

Beduinas, apimtas nevilties, sušuko:

– O, mano klaidos!

Jis atsistojo ir pakartojo šiuos žodžius. Tada, kartodamas išgirstą ajatą, jis išėjo.

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) jam pasakė:

– *Imanas pateko į šio beduino širdį*¹⁴⁸.

Kaip Allaho draugai skaito Koraną

Fudayl bin Iyaz (kuddisa syrruhu)¹⁴⁹ sakė:

– Koranas buvo atsiųstas tam, kad juo vadovautųsi praktiškai. Bet žmonės apsiriboja tik skaitymu!

Jo paklausė:

– Kaip galima vadovautis Koranu?

Teisusis atsakė:

– Pripažinti leistinu tai, kas yra leistina, uždraustu – kas yra uždrausta, ir įgyvendinti tai savo gyvenime. Vykdyti nurodymus, laikytis draudimų, atkreipti dėmesį į nuostabą sukeliančias Allaho galios apraiškas (prisiminti Allahą, tyrinėti šias akimirkas ir pasinerti į apmąstymus)¹⁵⁰.

148. Sujuti, Durrur mansur, 8 / 595.

149. Tegul Allahas pašventina savo paslaptį.

150. Hatib al-Bagdadi, Iktizaul-ilmi amala, p. 76.

Net viename Šventojo Korano ajate yra daug gilių prasmų. Pavyzdžiui, imamas Shafi'i (*tebūnie jam Allaho malonė*) pasakė:

„Jei žmonės tinkamai pradės mąstyti apie Suros al-Asr reikšmę, jiems to visiškai pakaks.“¹⁵¹

Didysis Islamo žinovas Asmai papasakojo vieną iš savo Korano pamąstymų:

„Vienas beduinas atėjo pas halifą Hišamą bin Abdulmaliką. Hišamas jo paklausė:

– O beduinai! Duok man pamokslą!

Atkreipdamas halifo dėmesį į Koraną, beduinas davė jam tokius nurodymus:

– Korano kaip pamokslo tau pakanka! Kreipiuosi į Allaho apsaugą nuo ištremto šėtono. Su Allaho vardu, Maloningojo ir Gailestingojo:

„Vargas tiems, kurie sveria, kurie nori gauti iki galo, kai žmonės jiems atmatuoja, o kai patys matuoja ar sveria kitiems, jiems kenkia. Ar jie nemano, kad bus prikelti Didžiąją dieną – tą dieną, kai žmonės stos prieš pasaulių Viešpatį?“¹⁵²

Beduinas tęsė:

151. Ibn Kasir, Sura al-Asr.

152. Sura Mutaffifin, 1–6.

– Pone, tai bausmė tiems, kurie svėrė neteisingai. Pagalvok dabar apie bausmę tiems žmonėms, kurie dėl visko klysta.“¹⁵³

Vienas garsiausių Osmanų mokslininkų Muhamadas Hadimi sakė:

„Vienintelis būdas atsikratyti įvairių sunkumų, bėdų ir negandų – siekti Korano ir įgyvendinti jo nuostatas savo kasdieniniame gyvenime. Tęskite garbinimą! Ypač stenkitės skaityti Koraną su „*tafakkur*“ (su apmąstymu), laikydamiesi tartilio¹⁵⁴ ir adabo¹⁵⁵, nes toks Korano skaitymas yra tarsi pokalbis su Allahu.“¹⁵⁶

PAMĄSTYMŲ APIE ŠVENTĄJĮ KORANĄ PAVYZDŽIAI

Apmąstymai apie Allaho žinias

Daugelis Šventojo Korano ajatų, atspindinčių beribes Visagalio Allaho žinias, ragina žmones susimąstyti.

Vienas ajatas sako:

153. Ibn Abdurabbihās. klajoklių arabų papročiai. Stambulas 2004 m., p. 57.

154. Tartil – Korano skaitymas su aiškiu raidžių tarimu.

155. Adab – elgesio normos.

156. Hadimi, Madžmuatur-rasail, p. 112, 194, 200.

„Jis turi raktus nuo paslėptų dalykų, ir tik Jis apie juos žino. Jis žino, kas yra sausumoje ir jūroje. Net lapas nukrenta tik Jo žiniomis. Žemės tamsoje nėra nė grūdo, nieko šviežio ar sauso, ko nebūtų aiškiam Šventajame Rašte.“¹⁵⁷

Šis ajatas veda link apmąstymo, kad yra daug paslėptų lobių, kurie iki šios dienos nebuvo atverti, neapreikšti ir kurių žmonijos žinios nepasiekė. Raktai į juos yra tik pas Visagalį Allahą. Niekas apie juos nežino, išskyrus Allahą. Allahas žino ne tik apie šiuos paslėptus dalykus, bet ir apie viską, kas egzistuoja visomis subtilybėmis. Verta lapui nuskristi nuo medžio, o Allahas žino, kur ir į kurią vietą jis nukrito, kiek kartų nukritęs apsivertė ore.

Visagalis Allahas žino, kada į žemės tamsą nukrięs grūdas sudygs ir kuo jis taps, kam taps maistu. Matoma ir nematoma, apčiuopiama ir nepastebima, didelė ir maža, praeitis ir ateitis, slapta ir akivaizdi – viskas, su visomis subtilybėmis ir detalėmis, patenka į beribes Allaho žinias¹⁵⁸.

Aukščiau pateiktas ajatas atskleidžia žmogaus vaizduotei žinomas ir nežinomas sferas, matomus ir nematomus pasaulius. Vaizduotė gali nuvesti į nepažįstamus kraštus, į bedugnes vandenynų gelmes, žingsnis po žingsnio stebėti Allaho žinias ir meną

157. Sura al An‘am, 59.

158. Muhammad Hamdi Jazar, Hak dini, 3, 1947; Abu Hajan, 4 / 145–146, Surah al An‘am, 59.

kiekviename didžiulės Visatos kampelyje ir už matomų pasaulių. Jis pamatys daugybę lapų, nukritusių nuo visų žemės medžių. Visagalis Allahas žino apie kiekvieną čia, ten ir va ten nukritusį lapą. Nė vienas grūdas žemės gelmėse nėra paslėptas nuo Allaho žvilgsnio. Viskas, kas yra beribėje Visatoje, viskas šlapi ir sausa, pradeda judėti Jo įsakymu ir valia.

Tai kelionė, nuo kurios sukasi galva, o protas patenka į sąmyšį.

Tai kelionė į regimo ir nematomo, žinomo ir nežinomo pasaulius laike ir erdvėje. Šios kelionės diapazonas didžiulis, teritorija didžiulė. Žmogaus vaizduotė neišsivaizduoja šios erdvės. Tačiau kvapą gniaužiantis paveikslas nupieštas vos keliais stichijos žodžiais – tikslia, glausta, tobula ir visa apimančia forma¹⁵⁹.

Daugiau mąstydamas apie Šventąjį Koraną ir Visatą maždaug tokiu būdu žmogus, nors ir iki dalelės, bet pažengs į priekį suvokdamas Visagalio Allaho žinias ir galią. O tas, kuris yra toli nuo apmąstymų, nutolęs nuo dieviškojo žinojimo ir išminties, liks apgailėtiną egzistenciją ištempti praeinančių aistrų tinkluose.

Šeichas Širazi rašė:

„Proto turėtojų akyse kiekvienas žalio medžio lapas yra Dievo pažinimo eilėraštis. O nerūpestingiems žmonėms tas pats ar lapas, ar visi medžiai.“

Kitame ajate Visagalis Allahas įsako:

„Jis žino, kas įeina į žemę, kas iš jos išeina, kas nužengia iš dangaus ir kas pakyla į jį. Jis yra Gailestingasis, Atleidžiantis.“¹⁶⁰

Skaitant ajatą, vaizduotėje iškyla nesuskaičiuojamų kūrinų, judesių, formų ir prasmų vaizdai. Jų net neįmanoma sutalpinti į sąmonę.

Neįmanoma per vieną akimirką nustatyti, suskaičiuoti net vienos dalies visų šiame ajate nurodytų įvykių. Ir jei visi žmonės tam susirinks ir tam skirs visą savo gyvenimą, jie negalės nustatyti visko, kas „akimirksniu“ nusileido iš dangaus ir pateko į žemę, ir to, kas pakilo iš žemės į dangų.

Įdomu, kas patenka į žemę? Kiek sėklų patenka į žemės glėbį? Kiek vabzdžių, kirminų randa pastogę po žeme? Kiek vandens, dujų molekulių, radioaktyviųjų spindulių lašų prasiskverbia į žemės gilumas? Taip, daug kas krenta į žemę! Ir viskas priklauso nuo Visagallo Allaho valios ir nulėmimo...

Ir kiek išeina iš žemės? Kiek augalų išdygsta? Ajate įsakoma:

160. Sura Saba, 2.

„Argi jie nemato, kiek kilnių augalų rūšių mes išauginame žemėje?“¹⁶¹

„Mes išliejame smarkias liūtis, tada perkertame žemę įtrūkimais ir auginame ant jos javus, vynuoges ir liucerną, alyvuoges ir palmes, tankius sodus, vaisius ir žoleles jūsų ir jūsų galvijų labui.“¹⁶²

Kiek šaltinių veržiasi iš žemės? Kiek ugnikalnių išveržia lavą? Kiek vandens garų išgaruoja? Kiek vabzdžių patenka į žemės paviršių iš slaptų prieglaudų?

Kaip nuostabu! Kai sniegas padengia viską aplinkui, daugybė gyvų būtybių slepiasi žemės glėbyje ir ilgą laiką Allaho apsaugos dėka ten lieka gyvi ir nepažeisti.

Mūsų Viešpats padarė žemę jiems lopšiu. Todėl nutirpus sniegui jų lavonų sankaupų nerandame. Saugiai peržiemoję ir išlipę ant žemės paviršiaus jie tęsia savo egzistavimą.

O kiek visko kyla iš žemės į dangų? Kokios jėgos, angelai, sielos, maldos ir verkšlenimai? Kiek dalykų, matomų ir nematomų, kiek gyvų ir negyvų kūrinijų, kai kurie iš jų yra žinomi žmogui, o dauguma nežinomi...

Įdomu, kas nužengia iš dangaus į žemę? Viena vertus, lietus, meteoritai, deginantys ir šviečiantys

161. Sura al-Šuara, 7.

162. Sura Abas, 25–32; žr. Kaf, 7–11.

saulės spinduliai. Kita vertus, likimo strėlės, nulėmimas, Allaho gailestingumas. Dalis to yra siunčiama visiems, o dalis yra Allaho gėriai, kuriais pagerbiami tik kai kurie vergai...

Visa tai įvyksta akimirksniu. Ar žmogaus protas gali suprasti vienos akimirkos įvykius? Kad ir kiek žmogui būtų duota gyvybių, jis šių įvykių nesuskaičiuos. Ir beribės Allaho žinios, nežinančios jokių kliūčių, peržengiančios žmogaus proto ribas, apima visus šiuos įvykius, kad ir kur, ir kada jie įvyktų. Tokiu atveju visada turėtumėte prisiminti, kad mūsų širdys su jausmais, ketinimais ir plakimu visada yra visagalio Allaho priežiūroje¹⁶³.

SURA „AL-VAKI‘A“

Labai svarbu išsamiai mąstyti apie kiekvieną surą, kiekvieną Šventojo Korano ajatą. Kaip pavyzdį panagrinėsime kai kuriuos ajatus iš sura „al-Vaki‘a“, „an-Naml“ ir „ar-Rum“.

Visagalis Allahas pradeda sura „al-Vaki‘a“ pasakojimu apie pasaulio pabaigos siaubą. Jis pažada, kad tą dieną vienus žmones paaukštins, kitus pažemins. Jis įsako, kad po atsiskaitymo žmonės bus suskirstyti į tris grupes.

163. Seyid Kutub, fiz-Zilal, 5 / 2891–2892, (Saba, 2–3).

Tada Visagalis Allahas aprašo neprilygstamus gėrius, kurie bus suteikti Jo artimiems tarnams, kurie lenkia visus visais gerais darbais, ir teisiesiems, kurių darbų metraščių knygos jiems bus duotos iš dešinės, kad kiekvienas, kuris išgirs apie šiuos gėrius, tarsi svaigtų.

Po to Jis aprašo siaubingas kančias, kurias patirs nelaimingasis, gavęs poelgių įrašų knygą iš kairės. Šiais siaubingais kankinimo paveikslais, nuo kurių stoja piestu plaukai, Allahas nori apsaugoti vergus nuo nuodėmių.

Kad Jo tarnai nepatektų į tokią liūdną situaciją, Visagalis Allahas, kviesdamas susimąstyti, įspėja:

Žmogaus sukūrimas

„Mes jus sukūrėme. Kodėl jūs nepripažįstate prisikėlimo? Ar matėte jūsų sėklą, kurią jūs išveržiate? Jūs kuriate ar Mes kuriame ją ir nuvedame iki žmogaus būsenos?“¹⁶⁴

Tai yra nepralenkiamas kūrimo menas: nuo mažiausio drėgmės lašelio iki žmogaus kūno sukūrimo, aprūpinto sudėtingiausiomis, nenutrūkstamai ir sklandžiai veikiančiomis sistemomis.

Mirtis ir prisikėlimas

„Mes paskirstėme mirtį tarp jūsų ir niekas negali sutrukdyti Mums pakeisti jus tokiais kaip jūs (arba pakeisti jūsų išvaizdos) ir sukurti jus tokiais, kokiais jus savęs nė neįsivaizduojate“¹⁶⁵.

Mirties tikrovė... Niekas negali išvengti mirties. Jei Viešpats panorės, Jis gali sunaikinti visus Juo netikinius ir sukurti geresnę žmonių bendruomenę.

„Jūs jau žinote apie pirmąjį sukūrimą. Kodėl gi jūs neprisimenate pamokslo?“¹⁶⁶

Visagalis Allahas, pirmą kartą sukūręs žmogų tokiu nuostabiu būdu, turi galią vėl jį sukurti. Reikėtų apie tai mąstyti ir pasiruošti prisikėlimui po mirties (ba'su ba'dal-maut).

Sėklos ir augalai

„Ar matėte jūs tai, ką sėjate? Ar jūs priverčiate jį augti, ar mes jį auginame? Jei panorėsime, paveršime tai dulkėmis, tada jūs nustebsite ir sakysite: „Iš tikrųjų mes patyrėme nuostolių. Be to, mes praradome maistą.“¹⁶⁷

Stebint mus supančius laukus, medžius ir augalus, galima tik stebėtis kūrimo menu ir begaliniu

165. Sura al-Vaki'a, 60–61.

166. Sura al-Vaki'a, 62.

167. Sura al-Vaki'a, 63–67.

Allaho dosnumu. Jei tai nėra Visagalio Allaho valia, visos žmogaus pastangos ir triūsas bus švaistomi ir neužaus net žolės ašmenys.

Įsivaizduokite nors akimirką, kaip visi aplinkui esantys augalai virsta dulkėmis. Mūsų gyvenimas akimirksniu virstų tamsa.

Skanus vanduo

„Ar matėte jūs vandenį, kurį geriate?

Ar jūs siunčiate jį iš lietaus debesų, ar Mes siunčiame?

Jei Mes būtume panorėję, būtume padarę jį kartų. Kodėl gi jūs nedėkingi?“¹⁶⁸

Gėlas vanduo, besileidžiantis su lietumi, yra vienas didžiausių Visagalio Allaho gėrių. Jei šis vanduo būtų sūrus, niekas negalėtų jo padaryti skaniu. Ir jeigu būtų sausra, kas galėtų priversti lietų lyti?!

Ugnis

„Ar matėte jūs ugnį, kurią kuriate?

Jūs kuriate jai medžius ar Mes kuriame?

Mes padarėme tai priminimu ir naudojimo objektu keliautojams.¹⁶⁹

Pirmiausia pagalvokite apie tai, kas sukūrė ugnį, turinčią daug naudingų žmogaus gyvenimui savybių, ir kas sukūrė medžius, kurie yra maistas ugniai?

Pagalvokite apie Allaho galią, kuris išveda ugnį iš žalių medžių! Ir įsivaizduokite pačią ugnį, kaip ji dega, kaip po liepsnomis dega malkos.

Keliautojai dykumoje šaltomis ir tamsiomis naktimis randa apsaugą prie ugnies. Ugnis juos šildo, apšviečia nakties tamsą, tarnauja kaip židinyš gaminant maistą. Ugnis yra didžioji Visagalio dovana, kurios reikia kiekvienam.

Taigi, ugnies pasireiškinge yra pamokymas, kaip ir žemėje, vandenyje ir ore, kurie mums yra gyvybiškai svarbūs. Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

*„Musulmonai laiko tris bendrus dalykus: vandenį, žolę ir ugnį.“*¹⁷⁰

Kita vertus, žvelgiant į ugnį, reikia prisiminti pragaro ugnį. Įsivaizduokite, po mūsų kojomis yra magmos sluoksnis – didžiulis ugnies vandenynas. O virš mūsų Saulė yra didžiulis ugnies kamuolys...

169. Sura al-Vaki'a, 71–73.

170. Abu Davud, Buyu, 60 / 3477.

Kad ir kiek dėkojame Visagaliai Allahui, kuris parodė Savo gailestingumą ir suteikė mums vėسų ir saugų gyvenimą tarp dviejų ugnių, to vis tiek nepakaks!

Už šiuos palaiminimus žmogus privalo dažnai šlovinti ir prisiminti Allahą:

„Šlovink savo didžiojo Viešpaties vardą!“¹⁷¹

– Mūsų liežuvis turėtų šlovinti Allahą, skaitydamas Koraną ir darant pašaukimą.

– Mūsų širdis, jausdama dėkingumą Allahui visu savo gyliu, turėtų šlovinti Jį.

– Mūsų kūnas turėtų šlovinti Allahą, padidindamas papildomas (*nafil*) maldas, pasninkavimą ir tarnaudamas Allaho kelyje.

Žvaigždės arba dieviški apreiškimai

„Prisiekiu žvaigždžių nusileidimo (arba Korano dalių nusiuntimo) vietomis! Jei tik žinotum, kad tai didybės priesaika“¹⁷².

Dieviškosios didybės begalybė... Visagalis Allahas nukreipia mūsų mąstymą į begalybę... Dangus kaip beribis vandenynas...

171. Sura al-Vaki'a, 74.

172. Sura al-Vaki'a, 75–76.

Šiuose ajatuose dėmesys atkreipiamas į rytinį garbinimą, kai danguje nustoja matytis žvaigždės, taip pat į naktinį garbinimą.

Taip pat šiuose ajatuose Allahas prisiekia tokia svarbia aplinkybe kaip dieviškų apreiškimų siuntimas savo pranašui (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*). Jie yra vieno ar kelių ajatų arba vienos suros formos. Kiekvienas apreiškimas buvo vadinamas „nadžm“ (žvaigžde).

Šventasis Koranas

„Iš tiesų, tai yra kilnus Koranas, esantis saugomame Šventajame Rašte. Jį liečia tik apsivaliusieji“¹⁷³.

Būtina parodyti aukščiausią pagarbą Šventajam Koranui. Nepagarbus elgesys su Koranu yra neatsakingumo ženklas. Taigi Koranas įsako:

„Jis buvo atsiųstas pasaulių Viešpaties. Nejaugi jūs netikite šiuo pasakojimu (arba nusigręžiate nuo jo) ir laikote tiesą melu?“¹⁷⁴

Šventasis Koranas skirtas mums, ir tai yra vienas iš mums suteiktų palaiminimų. Kaip padėką už šį gėrį būtina jį gerai suprasti ir gyventi pagal jo nurodymus.

173. Sura al-Vaki'a, 77–79.

174. Sura al-Vaki'a, 80–82.

Mirtis

„O kai siela pakyla iki gerklės, tada jūs žiūrite į mirštantįjį“¹⁷⁵.

Kai baigiasi žmogaus gyvenimas ir ateina mirties akimirka, niekas negali padaryti, kad viskas būtų atsukta atgal.

„Mes esame arčiau jos (sielos) nei jūs, nors jūs to nematote. Kadangi jūs nelenkiate galvos prieš religijos paliepiamus, netikite bausme, kodėl jūs jos nesugrąžinate, jei sakote tiesą?“¹⁷⁶

Štai ji, Allaho galia... Štai ji, žmogiškoji silpnybė... Visa žmonija, nori ji to ar ne, pasiduos dieviškam išankstiniam apsisprendimui. Netgi tironai ir išdidieji, kurie savo gyvenime atkakliai pažeidinėjo dieviškuosius įsakymus, tą akimirką nesugebės pakelti balso... Prieš žmogų, nuo kurio akių nukris nesuskaičiuojamos nerūpestingumo uždangos, visa realybe pasirodys tiesa, kad viešpatavimas Visatoje priklauso tik Allahui.

Mirštantis žmogus gali būti vienoje iš trijų būsenų

(1) „Jei jis bus vienas iš artimųjų, jis ras ramybę (arba džiaugsmą; arba gailestingumą), palikimą (arba baziliką) ir palaimos Sodą“.

175. Sura al-Vaki'a, 83–84.

176. Sura al-Vaki'a, 85–87.

(2) „Jei jis bus vienas iš dešiniųjų, tai jam pasakys: „Ramybė tau! Tu esi vienas iš tų, kurie yra dešinėje“.

(3) „Jei jis bus vienas iš klystančių, manančių, kad pasiuntiniai buvo melagiai, tada verdantis vanduo jam bus vaišėmis ir jis degs pragare“¹⁷⁷.

Į šią grupę bus įtraukti netikintys ir nuodėmingi musulmonai.

„Tai yra neginčijama tiesa!“¹⁷⁸

Malda skirta Visagaliai Allahui

„Šlovink savo Viešpaties Didžiojo vardą!“¹⁷⁹

SURA „AN-NAML“

Šioje suroje paaiškinama, kad Koraną atsiuntė Visagalis Allahas, išminties Turėtojas, Kuris viską žino. Kalbama apie Visagalio Allaho galią ir didybę, apie stebuklus, kuriuos mūsų pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) parodė Allaho valia, ir pagalbą, kuri jam buvo suteikta iš viršaus. Pranešama džiugi žinia, kad pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) siuntimas žmonijai yra didžiausio pakilimo ir vystymosi priemonė. Norint paaiškinti šiuos dalykus, pateikiamos pranašų Musos, Davudo, Suleimano, Saliho ir Luto (*taika jam ir Dievo palaima*) istorijos.

177. Sura al-Vaki'a, 88–94.

178. Sura al-Vaki'a, 95.

179. Sura al-Vaki'a, 96.

Šios tikros pranašų gyvenimo istorijos pateikia įrodymus, rodančius Visagalio Allaho galią ir tobulumą. Kai pagonys nepatikėjo, Viešpats nurodė aiškesnes ir didingesnes priežastis. Allahas įsakė:

„Kas sukūrė dangų ir žemę ir atsiuntė jums vandenį iš dangaus? Jo priežaisčiu Mes užauginame gražius sodus. Juose negalėtumėte išauginti medžių. Taigi, ar yra kitas dievas, išskyrus Allahą? Ne, bet tai žmonės, kurie nukrypsta nuo tiesos (arba prilygina išgalvotus dievus Allahui).“¹⁸⁰

Perskaitęs šį ajatą, pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) sušuko:

بَلِ اللّٰهُ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ وَأَحْكَمُ وَأَكْرَمُ وَأَجَلُّ
وَأَعْظَمُ مِمَّا يُشْرِكُونَ

„Ne, Allahas yra daug geresnis už visus tuos, kuriuos Jam paskiria bendrais. Jis yra pats Amžiniausias, Dosniausias, Išaukštintčiausias ir Didingiausias.“¹⁸¹

Korano ajatai ragina žmones mąstyti apie reiškinius, kurie yra dieviškosios galios ženklai:

„Kas padarė žemę gyvenamąja vieta, per jos plyšius nutiesė upes, pastatė ant jos nepajudinamus

180. Sura an-Naml, 60.

181. Beihaki, Šuab, 2 / 372.

kalnus ir pastatė užtvarą tarp jūrų? Ar yra kitas dievas, išskyrus Allahą? Ne, bet dauguma jų to nežino.“

„Kas atsiliepia į maldą to, kam reikia pagalbos, kai jis maldauja Jo, pašalina blogį ir padaro jus žemės paveldėtojais? Ar yra kitas dievas, išskyrus Allahą? Mažai jūs suprantate pamokymą!“

„Kas veda tave tiesiu keliu žemės ir jūros tamsoje ir siunčia vėjus su geromis naujienomis apie Savo Gailestingumą? Ar yra kitas dievas, išskyrus Allahą? Allahas yra aukštesnis už tuos, kurios Jam paskiria bendrais!“

„Kas sukuria kūrinį iš pat pradžių, o paskui jį atkuria ir aprūpina jus maistu iš dangaus ir žemės? Ar yra kitas dievas, išskyrus Allahą? Pasakyk: „Pateikite savo įrodymus, jeigu jūs sakote tiesą.“¹⁸²

SURA „AR-RUM“

Kviesdamas Savo tarnus apmąstyti, Visagalis Allahas įsakė:

„Argi jie negalvojo apie save pačius? Allahas sukūrė dangų ir žemę ir tai, kas yra tarp jų, tik dėl tiesos ir tik tam tikram laikui. Tačiau daugelis žmonių netiki, kad susitiks su savo Viešpačiu.“

182. Sura an-Naml, 61–64.

„Argi jie nekeleavo po žemę ir nematė, kuo baigėsi tiems, kurie atėjo pirmiau jų? Jie pranoko juos savo jėga, dirbant žemę ir atstatant ją geriau nei jie (Mekos pagonys). Jų pasiuntiniai atnešė jiems aiškius ženklus. (Kadangi jie neįtikėjo, jie turėjo blogą pabaigą.) Allahas nebuvo nesąžiningas jų atžvilgiu – jie patys buvo nesąžiningi sau.“¹⁸³

Po kelių ajatų vienas po kito pateikiami Allaho Vienybės, Jo neribotos galios ir didybės įrodymai:

„Jis išveda gyvuosius iš mirusiųjų ir išveda mirusiųosius iš gyvųjų. Jis atgaivina žemę po jos mirties, ir lygiai taip pat būsite išvesti iš kapų ir jūs.“

„Tarp Jo ženklų yra tai, kad Jis sukūrė jus iš žemės. Po to jūs tapote žmoniją rase ir pasklidote“.

„Tarp Jo ženklų yra tai, kad Jis iš jūsų pačių sukūrė jums žmonas, kad jose rastumėte paguodą ir įsitvirtino tarp jūsų meilę ir gailestingumą. Iš tiesų, tai yra ženklai mąstantiems žmonėms.“

„Tarp Jo ženklų yra dangaus ir žemės sutvėrimas, jūsų kalbų ir spalvų skirtumai. Iš tiesų, tai yra ženklai tiems, kurie turi žinių.“

„Tarp Jo ženklų yra jūsų nakties ir dienos miegas ir jūsų ieškojimas Jo gailestingumo. Iš tiesų, tai yra ženklai žmonėms, kurie girdi.“

„Tarp Jo ženklų yra tai, kad Jis rodo jums žaibą, kad sukeltų jumyse baimę ir viltį, taip pat siunčia vandenį iš dangaus ir atgaivina juo žemę po jos mirties. Iš tiesų, tai yra ženklai žmonėms, kurie supranta.“

„Tarp Jo ženklų yra tai, kad dangus ir žemė laikosi Jo valia. Tada Jis pakvies jus tik vieną kartą, ir jūs išeisite iš kapų.“

„Jam priklauso tie, kurie yra danguje ir žemėje. Jie visi Jam klusnūs.“¹⁸⁴

TIE, KURIE NEMĄSTO APIE ALLAHO AJATUS

Apibūdindamas Savo teisingus tarnus, Visagalis Allahas pasakė:

„Kai jiems primenami Viešpaties ženklai, jie nesieltgia kaip kurtieji ir aklieji.“¹⁸⁵

Kai tikintiesiems skaitomas Koranas arba jie mokomi skaitant ajatus, jie iš karto atkreipia dėmesį į juos, su susidomėjimu klausosi, apmąsto juos ir atlieka garbinimą.

Kitame ajate sakoma:

184. Sura an-Naml, 19–26.

185. Sura al-Furkan, 73.

„Tikintieji yra tik tie, kurių širdys patiria baimę, kai minimas Allahas, kurių tikėjimas sustiprėja, kai jiems skaitomi Jo ajatai, kurie pasitiki savo Viešpačiu.“¹⁸⁶

Priešprieša jiems yra tie žmonės, kurie negauna savo dalies iš Korano dvasingumo, nesupranta jo nurodymų ir simbolių, nesuvokia paslapčių, nevykdo įsakymų, neklauso nurodymų, patiria didelę žalą.

Visagalis Allahas įsako:

„Aš nugrėžiu nuo savo ženklų tuos, kurie didžiuojasi žemėje, neturintys tam teisės. Kad ir kokią ženklą jie pamatytų, jie neįtikės juo. Jei jie pamatys teisingą kelią, tai jie šiuo keliu neis, bet jei pamatys klaidingą kelią, juo paseks. Taip yra todėl, kad jie laikė Mūsų ženklus melu ir nepaisė jų.“¹⁸⁷

Arogantiški žmonės, kurie laiko save geriausiais už visus ir išdidžiai elgiasi su kitais, neapmąsto ajatų prasmės ir nedaro reikiamų išvadų, nes Visagalis Allahas nesuteikė piktoms širdims galimybės suprasti Korano išminties ir pajusti Jo didybės apraiškų. Jis atėmė iš tokių žmonių didžiulį palaiminimą, nes jie neverti Korano – dieviškųjų paslapčių ir išminties lobyno. Allahas, veikdamas tik savo dievobaimingų tarnų širdis, jiems tampa šviesa (nur), rodančia kelią.

186. Sura al Anfāl, 2.

187. Sura al-A‘raf, 146.

Liūdna nerūpestingų ir nedievbaimingų žmonių būseną paaiškinama tuo, kad jie nemąsto apie Koraną ir dėl to, kad yra priklausomi nuo žemų troškimų. Jeigu jie būtų laikęsi Šventojo Korano nurodymų ir nuoširdžiai apie juos mąstę, prieš dieviškuosius apreiškimus nebūtų atsidūrę kvailių padėtyje. Greičiausiai būtų atvirkščiai, jie pripažintų tiesą, taptų puikios moralės turėtojais ir gautų savo dalį iš dieviškumo paslapčių ir išminties. Dėl to jie būtų atradę begalinės ramybės ir laimės kelią.

Iš to, kas pasakyta, aiškėja, kad apie tikintįjį, apleidžiantį apmąstymą, be tikslo švaistantį savo gyvenimą, negali būti nė kalbos. Visagalis Allahas, įspėdamas tuos, kurie, nežinodami laiko vertės ir švaistydami ją veltui, įsakė:

„Prisiekiu vakaro laiku, kad žmonės patiria nuostolių, išskyrus tuos, kurie įtikėjo, darė teisingus darbus, įsakė vieni kitiems tiesą ir prisakė vienas kitam kantrybės!“¹⁸⁸

Todėl pamaldaus tikinčiojo žvilgsnis ir net jo tylėjimas turi būti derinami su apmąstymu. Ypač būtina giliai apmąstyti dieviškąsias Korano ajatų tiesas ir stengtis pažinti Dievą (*ma'rifatullah*). Tikintysis turėtų laikyti Šventąjį Koraną Visagalio Allaho žinia savo

188. Sura al-‘Asr, 1–3.

tarnams. Su meile ir tikėjimo jauduliu siekti Korano – begalinės ramybės šaltinio.

VISADA BŪKITE „MURAKAB“O BŪSENOJE

„*Murakaba*“ reiškia vidinės būsenos kontrolę, tai yra stebėjimą ir dėmesio sutelkimą. *Tasavvufas* pateikia tokį apibrėžimą: „*murakaba*“ reiškia „apsaugoti širdį nuo visko, kas jai gali pakenkti“, gyventi su mintimi „Allahas mato mane kiekvieną akimirką, Jis žiūri į mano širdį“ arba „tikėtis dieviškosios energijos antplūdžio (*feiz*)“. Tai reiškia, kad „*murakaba*“ reiškia atsigręžti į savo vidinį pasaulį ir būti nuolatiniam apmąstyme, analizuoti ir pranešti apie savo būseną, kiekvieną akimirką pabudus širdžiai, rasti dvasinę būseną siekti Allah'o.

Pats trumpiausias kelias, vedantis į Tiesą

Vidinis pasaulis, kaip ir išorinis, suteikia plačią apmąstymų erdvę. Puikiai paaiškina „*murakab*“, tai yra vidinio pasaulio apmąstymo svarbos palyginimas, kurį papasakojo Mavlyana Džalaletdin Rumi (*teğul Allahas būna juo patenkintas*):

„Kartą sufijus, būdamas džiugios nuotaikos, panoro leisti į apmąstymus ir tam išėjo į sodą. Nuo vaivorykštės sodo gėlių įvairovės jis atrodė apsvai-

gęs. Užmerkęs akis, sufis visko išsižadėjo ir atsidadėvė apmąstymams. Šioje būsenoje jį pastebėjo vienas nerūpestingas asmuo, kuris atsitiktinai buvo šiame sode ir manė, kad sufis miega. Jis pavydėjo palaimingos sufijų būsenos, dėl kurios jam suskaudo širdį. Todėl apimtas pavydo, jis kreipėsi į sufijų:

– Kodėl tu miegi? Atmerk savo akis ir stebėk vynuogių kekes, žydinčius medžius, žalią veją! Pabusk ir pažiūrėk į Allaho kūrinius!

Sufijus atsakė:

– O nerūpestinga siela! Žinok, kad didžiausias Allaho kūrinys yra žmogaus siela, o visa kita yra jos šešėlyje. Jei tarp medžių teka upelis, jo skaidriame vandenyje pamatysi medžių atspindžius. Visi vandenyje matomi atspindžiai yra tik vaizduotės žaismas, o tikras sodas yra žmogaus siela, nes jame yra dieviškojo žvilgsnio vieta. Viskas praeinančiame pasaulyje yra subtilus, vos juntamas sielos atspindys.“

Jei viskas šiame pasaulyje nebūtų sielos atspindys, Visagalis Allahas nevadintų šio pasaulio saviapgaulės vieta. Koranas sako:

„Kiekviena siela paragaus mirties. Atlygi savo gausite prisikėlimo dieną. Tas, kas išvengs ugnies ir bus įleistas į Rojų, bus palaimintas, nes šio pasaulio gyvenimas yra apgaulingas malonumas.“¹⁸⁹

189. Sura Ali Imran, 185.

Nerūpestingi žmonės, kurie šį pasaulį supainiojo su Rojaus sodu, yra tie, kurie buvo apgauti nepasiekiamų mirazų. Tai tie nelaimingieji, kurie, užsidegę meile gendančiam šio pasaulio grožiui, liko toli nuo tikrų dieviškųjų sodų.

Vieną dieną žmogus pabus iš nerūpestingo miego. Jis atvers akis ir pamatys tiesą, bet ką šis regėjimas duos?

Laimingas tas, kuris „mirė prieš mirtį“, nes jo siela pažino amžinybės sodo tiesą!

„*Murakaba*“ yra svarbi priemonė siekiant artumo su Allahu, įgyti paslėptų žinių, įžvalgos ir išminties. *Tasavvuf* šis dvasinio tobulėjimo metodas yra pats vertingiausias ir atveria didesnę dieviškosios energijos srautą.

Tikintysis, norintis padaryti „*murakabah*“, pirmiausia turi pasiruošti viduje, atsisėsti kaip per maldą ir pakreipti galvą į priekį.

Šioje pozicijoje susikaupęs, mintimis atsisukti į Allahą ir mąstyti apie štai ką: „Allahas visada manė mato. Jis visada su manimi ir arčiau manęs nei aš pats sau.“ Gilinantis į mąstymą, dieviškoji šviesa (*nur*), kuri apima viską, pradės skverbtis į širdį.

Muhammadas Hadimi (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) sakė, kad „*murakabą*“ galima atlikti ir

užmezgus dvasinę ryšį (rabita). Dėl to ims atsiverti tam tikra dieviškoji išmintis¹⁹⁰.

Tasavvuf požiūriu „*murakaba*“ yra trumpiausias kelias, priartinantis žmogų prie Allaho. Širdimi siekti Allaho yra veiksmingiau ir svarbiau nei bet kuriuo kitu būdu. Jis prieinamas visiems ir bet kada. Net pagyvenusiems ir sergantiems žmonėms toks garbinimas yra lengvesnis nei kitų rūšių garbinimas, susijęs su fiziniais judesiais.

Išminčiai sako:

„Gebėjimas būti dvasinėje ramybėje ir absoliučiai sutelkti mintis į Visagalį Allahą (*huzur* ir *murakaba*) vienam kvėpavimui, kurį turėjo pranašas Suleimanas (*taika jam ir Dievo palaima*), yra geriau ir tinkamiau visko.“

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė, kad Paskutiniojo Teismo dieną, kai nebus jokio šešėlio, kai kurie vergai, apdovanoti Allaho gailestingumu, bus priglausti Aršo šešėlyje. Vienas iš tų laimingųjų yra tikintysis, kuris vienumoje prisiminė Allahą ir liejo ašaras nuo nepaprastų jausmų¹⁹¹.

190. Hadimi, *Risālā fī usulit-tarika*, p. 139.

191. Buhari, *Azanas*, 36.; Muslim, *Zakat*, 91.

„MURAKABA“

„*Murakaba*“ yra pajusti „ihsan“ jausmą, kurio apibrėžimas pateiktas hadise „Džabrail.“¹⁹²

„*Ihsanas* yra Allaho garbinimas taip, tarsi tu Jį matytum. Nors tu Jo nematai, Jis tikrai tave mato“.

Tobulumo pasiekimas Islame ir tikėjime priklauso nuo *ihsan* laipsnio pasiekimo. Norint pasiekti ihsaną, būtina atsiminti, kad esame nuolat stebimi Visagalio Allaho ir per „*murakab*“ (dvasinę kontrolę) sutvarkome savo dvasinę būseną ir gyvenimą.

Be to, reikia nuolat suvokti tikrąjį Allaho artumą mums, arčiau nei mes patys sau.

Kai šie jausmai kyla vergo širdyje, tai reiškia jo perėjimą iš imano į ihsan lygį. Dabar jis daro visus gerus darbus įkvėptas savo širdies ir patiria dvasinį malonumą apmąstydamas Koraną, Visatą ir žmogų.

Norėdami perskaityti visą Koraną su „*tafakkur*“, pirmiausia „*Ahli Tasavvuf*“¹⁹³ buvo išmokyti „*tafakkur*“ kai kuriose ajatuose /eilutėse. Tam parenkamos tokios ajatos / eilutės, kurios daro stipriausią įtaką dvasiniam žmogaus pasauliui ir padeda įskiepyti buvimo su Allahu jausmą ir meilę Jam. Gilinimasis į šių ajatų prasmę ir pasinėrimas į apmąstymus „Nak-

192. Muslim, Iman, 1, 5; Buhari, Iman, 37.

193. Einantieji dvasinio tobulumo keliu.

šibandija“¹⁹⁴ tarikoje (mokykloje) vadinamas „*mura-kaba*“.

Murakaba turi keturis laipsnius:

1. *Murakaba Ahadijat*

Šis *murakabos* tipas reiškia prasmės apmąstymas apie surą „al-Ihlyas“. Tai Dievo vardo, kuris turi Tobulumą ir yra laisvas nuo visų ydų ir trūkumų. Kartu reikia įsivaizduoti, kaip širdies lataifai¹⁹⁵ prisipildo dvasinės energijos.

Apmąstymas apie ajatus, vartojamus *murakabui*, neturėtų turėti asociacijų ir ryšių, kylančių iš išorinio pasaulio. Reikėtų tik susimąstyti apie tai, kad šios savybės būdingos tik Visagaliui Allahui. Kai dėmesys išsisklaidęs, reikia dar kartą perskaityti šį ajatą ir pagalvoti. Po nuolatinės praktikos sustiprės ihsan jausmas, o mokinyš pradės gauti savo žinių dalį apie Dievą (*ma'rifatullah*).

Sura „al-Ihlyas“ mums praneša, kad Visagalis Allahas yra vienas, Jis neturi partnerio ir nėra nieko panašaus į Jį. Unikalumas priklauso tik Jam.

Šiame pasaulyje nėra Visagalio Allaho esmės atspindžio. Jis turi atributą „Muhlafatun lil-khavadis“ – „Jis nepanašus į nieką, kas atsirado vėliau“. Kad

194. Viena iš kelių tasavvuf šakų.

195. Latif – Subtili dvasinė substancija / dvasinis centras.

ir kas egzistuoja visatoje, Visagalis Allahas yra didesnis už visa, kas egzistuoja. Mūsų Viešpats yra „mutagall“, tai yra Jis yra dar didingesnis nei mes žinome, Jis yra toks tobulas, kad žmogaus protas yra bejėgis pažinti Jo tobulumą. Kadangi nieko nėra kaip Jis ir nėra nieko priešingo Jam, tada neįmanoma pažinti Jo esmės.

Visagalis Allahas „Samad“ – „Jam nieko nereikia, o Jo reikia viskam, kas egzistuoja. Visos galios visatoje priklauso Visagaliui Allahui“. Žmogus, mąstydamas apie Visagalio Allaho galią ir didybę, turi suvokti savo menkumą ir visa savo esybę Jam paklusti. Atsikratydami išdidumo ir suvokdami savo silpnumą, nuolat šaukite: „O mano Viešpatie!“ . Stenkitės tapti nuostabių Allaho savybių atspindžio objektu.

„Ahadijat“, tai yra vienybė, nepripažįsta padalijimo į dalis, atimties ir bendrystės su draugais. Todėl Visagalis Allahas negimdė, negimė ir niekas negali su juo lygintis. Tai yra, Visagalis Allahas niekada nebuvo tėvas, motina ar sūnus. Mat „akida tavid“ (Dievo vienybės doktrina) netoleruoja partnerystės. Kas pagimdo tas dalijasi, o kas dalijasi tas pasmerktas išnykti. Galų gale tai, kas gimė, atsidurs toje pačioje padėtyje. Tik mirtingieji palieka palikuonis, kurių amžinai žemėje neliks, ir tai yra būtinybė gyvybės tęstinumui. Tokia savybė būtų ydos ir trūkumai Visagaliui Allahui, kuris yra „Ahad“ – Vienintelis, „Samad“ – Jam nieko nereikia, o Jo reikia viskam, kas egzistuoja, ir „Vadžibul-Vudžud“ – kurio egzistavimas yra būtinas

viskam, kas egzistuoja egzistavimui. Allahas yra toli nuo visų ydų ir trūkumų.

2. *Murakaba majijat*

Šiame etape reikia apmąstyti ajato „**Jis yra jumis, kad ir kur bebūtumėte**“¹⁹⁶ prasmę. Vergas suvokia, su kuo jis turi būti. Ši būseną turi tapti širdies sąmone.

Žmonės niekada nelieta be Visagalio Allaho žinios ir viešpatavimo. Kad ir kur jie būtų: žemės gelmėse ar dangaus aukštumose, neįmanoma likti už Allaho pažinimo ribų. Širdies plakimas, kvėpavimas, gebėjimas matyti ir girdėti, nuostabus kitų organų darbas – visa tai įrodo, kad Allahas visada yra su savo tarnais. Kai Visagalis Allahas atima šias funkcijas, ateina mirties akimirka ir žmogus miršta.

Visagalis Allahas įsako:

„Argi jūs nežinote, kad Allahas žino, kas yra danguje ir kas yra žemėje? Tarp trijų nėra slapto pokalbio, kad Jis nėra ketvirtas; arba tarp penkių, kad Jis nebūtų šeštas. Daugiau ar mažiau jų – Jis visada su jais, kad ir kur jie būtų. Ir tada, Prisikėlimo dieną, Jis pasakys jiems, ką jie padarė. Iš tiesų, Allahas yra viską Žinantis.“¹⁹⁷

196. Sura al Hadid, 4.

197. Sura al-Mudžadala, 7.

Artimiausias žmogaus draugas yra Visagalis Allahas. Pats arba per angelus Allahas veikia savo žiniomis ar savo galia, Jis viskuo yra arčiau žmogaus. Artimesni giminaičiai, artimieji gali matyti tik išorines žmogaus būklės apraiškas, bet kadangi negali jam padėti visomis aplinkybėmis, negali išspręsti visų jo problemų. Tuo tarpu Allahas žino apie kiekvieną būseną ir daro viską, ką nori. Tai ypač svarbu mirties akimirką. Tą pačią akimirką žmogui nėra artimesnio už Visagalį Allahą. Vienoje Korano eilutėje įsakoma:

„Ir kai siela pakyla iki gerklės, o tu gali žiūrėti tik į mirštantįjį, Mes esame arčiau tavęs, nors tu to nematai.“¹⁹⁸

Tuos vergus, kurie pamiršta nuolatinį Visagalio Allaho buvimą, Jis įspėja:

„Jie slepiasi nuo žmonių, bet nesislapsto nuo Allaho. Jis yra su jais, kai jie naktį kalba žodžius, kuriais Jis nepatenkintas. Allahas apima tai, ką jie daro.“¹⁹⁹

Vergas, suvokęs nuolatinį Visagalio Allaho buvimą ir suprantantis, kad Jis mato visus savo veiksmus, vengia nuodėmių ir stebi savo veiksmus.

198. Sura al-Waki'a, 83–85.

199. Sura an-Nisa, 108.

3. *Murakaba* akrobijat

Šis etapas apima apmąstymą šio ajato: „**Mes esame arčiau jo nei jungo vena.**“²⁰⁰ Visagalis Allahas yra arčiau mūsų nei mes patys sau. Jis žino mūsų mintis, ketinimus ir jausmus.

Visagalis Allahas žino kiekvieną žmogaus ištartą žodį, ir net angelai, kurių pareigos yra įrašyti kiekvieną žodį, apie tai nežino. Jis žino kiekvieną slaptą mintį, kiekvieną žmogaus sprendimą. Nes kaip ir visą kitą, Jis kuria ir žmonių mintis. Kaip Kūrėjas gali to nežinoti?

Mąstantis vergas negali nedrebėti ir neanalizuoti savo veiksmų apie tai pagalvojęs! Jei žmogaus mintyse ir širdyje galima nustatyti tik šių ajatų prasmę, jis neturės drąsos pasakyti bent vieną žodį, kuris prieštarauja Allahui, ir net galvoti apie tai, kas prieštarauja Jo valiai.

Vien šio ajato pakanka, kad žmogus kiekvieną akimirką išlaikytų pamaldų gyvenimo būdą ir visada būtų pasiruošęs bijoti būti pasmerktam.

Sura „al-Anfal“ sako, kad Visagalis Allahas savo valia gali bet kuriuo momentu įsitvirtinti tarp žmogaus ir jo širdies²⁰¹ bei valdyti jo troškimus ir mintis. Jis toks galingas, kad gali pasirodyti ne tik tarp žmogaus ir kitų žmonių, bet tarp žmogaus ir jo širdies.

200. Sura Kaf, 16.

201. Žr. Sura al-Anfal, 24.

Akimirksniu Jis gali atimti iš žmogaus viltį, sugriauti jo valią ir ryžtą, nukreipti kita linkme, pakeisti jo įsitikinimus ir skonį. Todėl, kai Visagalis Allahas, nuleisdamas šydą tarp žmogaus ir jo širdies, šaukia jį mirti, neįmanoma atsispirti Jo kvietimui ir įsakymui. Ir žmogus negali žinoti, kas jam nutiks net po vieno įkvėpimo²⁰².

Abu Musa al-Ash'ari (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) papasakojo istoriją.

„Viename žygyje mes buvome kartu su Allaho pasiuntiniu (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*). Kopdami į kalvų viršūnes garsiai šaukėme: „Didžiulis Dievas! Tegul bus pagarbintas Allahas!“ Ir tada pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) mums padarė pastabą:

„O musulmonai! Nekankinkite savęs, nes taip kreipiamasi į kurčiuosius ar nesančius. Allahas visada su tavimi, Jis girdi (tave) ir yra arčiau tavęs nei tu.“²⁰³

Kaip matyti iš daugelio panašių ajatų ir hadisų, kadangi Visagalis Allahas yra arčiau savo tarnų, Jis nori, kad Jo tarnai prisiartintų prie Jo. Todėl Jis įsako:

„...kriskite ant veido ir prisiartinkite prie Allaho“²⁰⁴

202. Žr. Almali M. Hamdi, 2386–2387, (sura al-Anfal, 24).

203. Buhari, Džihadas, 131 m.; Muslim, Zikr, 44.

204. Sura al-A'lak, 19.

Kas per „*murakaba* akrabijat“ suprato, kad Visagalis Allahas žino net mintis, kurios šmėsčiojo galvoje, išvengs ne tik klaidingų poelgių, bet ir nevertų minčių. Žmogus stengsis, kad jo ketinimai visada būtų grynai ir teisingi.

Per tokius apmąstymus žmogus pasieks intymumą ir meilę Allahui.

4. *Murakaba* muhabbat

Šis „*murakabos*“ etapas reiškia mąstymą apie šio ajato prasmę: „**Allahas juos myli, ir jie taip pat myli Allahą.**“²⁰⁵ Dėl šio apmąstymo žmogaus sieloje sustiprės meilė Allahui. Dabar vergas, dėl Allaho, su meile žiūrės į visas būtybes. Jis su meile pamatys katę prie durų, šunį ir net žalią šakelę. Pastebėjęs žydinčią gėlę, jis sušuks: „O Viešpatie, kokius gražius palaiminimus Tu sukuri. Juk ši gėlė yra ir tavo dovana.“ Jis nenuilstamai šlovins ir dėkos Allahui. Jis nieko neįžeis ir atleis kiekvienam, kuris jį įžeidė.

Mes darome nuodėmes, pažeisdami Allaho valią. Jei neatleisime už mums padarytus nusikaltimus, kokių veidu galime prašyti atleidimo už savo nuodėmes, padarytas prieš Allaho valią?!

205. Sura al-Maida, 54.

Atleisdami tapkite verti Allaho atleidimo. Tai tobulo musulmono tikėjimo postulatas, nuo kurio negalima nukrypti.

Tikra pergalė – tai gebėjimas atleisti nejučiant nė lašo pykčio tiems, kurie tave įžeidė.

Kita vertus, atleisti dėl Allaho yra viena didžiausių meilės Allahui apraiškų. Jei šioms apraiškoms nėra vietos realiame gyvenime, tada visi meilės pareiškimai Allahui liks tuščiu garsu.

Mastydamas apie šiuos ajatus kiekvienas tikintis gauna savo dalį dvasinės energijos (faiz), priklausomai nuo supratimo, sugebėjimų ir nuoširdumo. Palaipsniui jis bandys pasiekti tokį lygį, kad su „*tafakkur*“ galėtų perskaityti visą Koraną.

Per *murakab* būseną vergas visa širdimi sieks Visagalio Allaho ir nebus užsiėmęs niekuo kitu, tik Juo. Allaho įsakymai jam bus svarbiausi. Jo liežuvis bus užimtas Allaho atminimu.

Nuoširdų vergą galima palyginti su vaiku, kuris turi mėgstamą žaislą. Vaikas užmiega su mintimis apie savo mėgstamą žaislą ir atsikėlęs iškart pradeda jį ieškoti. Panašiu būdu ateis žmogaus mirtis ir prisikėlimas iš kapo, tada susibūrimas Khashro vietoje. Žmogus turėtų būti dėmesingas mintims, su kuriomis jis eina miegoti naktį! Jei kasdieniame gyvenime visas musulmono mintis užima Allahas, jo mirtis ir prisikėlimas bus su Allahu ir Jo malonumais.

Hadise sakoma:

„Teismo dieną žmonės bus atgaivinti tokioje būsenoje, kurioje jie mirė.“²⁰⁶

„Kaip gyveni, taip ir mirsi. Kaip tu mirsi, taip būsi atgaivintas!“²⁰⁷

Jei žmonių siekiai ir troškimai yra nukreipti į ką nors kitą, o ne į Allahą, jo mirtis ir prisikėlimas bus panašūs į jo gyvenimą. Teismo dieną jis neras pagalbininkų.

Norint visiškai pasiekti *murakab* būseną, žmogus turi tapti įpročiu atlikti „*zikr*“ ir „*tafakkur*“. Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) pasakė:

إِحْفَظِ اللَّهَ تَجِدَهُ تَجَاهَكَ

„Galvokite apie Allahą ir rasite Jį prieš save!“²⁰⁸.

Norint gauti visapusišką naudą iš „*murakab*“, apmąstymo ir Allaho prisiminimo, būtina laikytis visų „*adab*“ (elgesio taisyklių) ir sąlygų. Tinkamas laiko pasirinkimas, kai širdis prisipildo ramybės, o ne akimirkomis, kai kankina alkis, nugali pyktis ar noras miegoti, yra viena iš tokių taisyklių.

206. Muslim, Džannat, 83.

207. Munavi, Fejzul kadr, 5 / 663.

208. Ahmad, 1 / 293.

MĄSTYMO KULTŪRA

Mąstančiam žmogui – kiekviena kūryba yra veidrodis, kuri atspindi dieviškąją Galią. Žmogaus gebėjimas pamatyti joje paslaptį ir išmintį veidrodyje priklauso nuo jo sielos skaidrumo. Aukščiausia meilės įtampa Viešpats pereina per imano gijas širdyse. Žmogus yra smulkus visatos kopija, ir ji atspindi visą dievišką apraišką. Dėl tu, kurie pasiekė apmąstymų gelmes, Islamas yra gyvenimo pavasaris.

MĄSTYMO KULTŪRA

ALLAHO DRAUGŲ MĄSTYMAS

Vieną dieną Abu Bakras (*tegul Allahas būna juo patenkintas*), įsivaizduodamas Paskutinio teismo dieną, Svarstyklės, rojų, pragarą, angelų rikiuotę, dangaus ir saulės susilankstymą, gęstančių žvaigždžių kritimą, kalnų sunaikinimą, pateko į gilų apmąstymą. Tada, bijodamas Allaho, jis sušuko:

„Kaip aš norėčiau būti tokiu augalu kaip šie augalai ir kaip norėčiau, kad koks nors gyvūnas jį suėstų ir mane sunaikintų.“

Tada Allaho pasiuntiniui (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) buvo išsiųstas žemiau nurodytas ajatas:

„Tiems, kurie bijojo stoti prieš savo Viešpatį, paruošti du sodai.“²⁰⁹

209. Sura ar-Rahman, Sujuti, Ljubabun-nukul, 2 / 146; Alusi, 27, 1170.

Vieną iš šviesių naktų Abu Bakras Bakras (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) paliko namus. Jis žiūrėjo į dangų ir žavėjosi nuostabia gamta, kurią Visagalis Allahas sukūrė savo tarnams. Tada jis išgirdo gražią paukščio giesmę iš kažkurio medžio lajos. Abu Bakrą Bakrą (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) apėmė liūdesys ir jis sunkiai atsiduso. Pavydžiai pažvelgęs į paukštį, jis atsisuko į jį:

„Koks tu laimingas, paukšteli! Dieve, aš taip pat norėčiau gyventi kaip tu. Lek pro medžius, lesi vaisius ir skrendi. Jums nėra pranešimo, nėra kančių! Prisiekiu Allahu, geriau nei būti asmeniu, kuris bus atsakingas prieš Visagalį, aš norėčiau būti medžio šaka kelio pusėje. Taip, kad pro ją einantis kupranugaris mane nupeš, kramtys ir praris.“²¹⁰

Ali (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Nėra gero garbinimo, kuris yra toli nuo „fykh“ (Islamo įstatymo) ir gilaus supratimo tikėjime²¹¹ be „fykh“ skaityme be apmąstymų.“²¹²

Toliau pateikiami išmintingi Ali (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) žodžiai. Nėra nieko gero:

1) maldoje, atliktoje be „hušu“ (baimės būsenos);

210. Ibn Abu Šaiba, Musannaf, 8 / 144.

211. Tikėjimas yra pašalinimas iš abejotinių, kad būtų išvengta nuodėmių.

212. Abu Nuaim, Hilya, 1 / 77.

- 2) pasninke, kurio metu nevengta tuščių kalbų ir nevertų darbų;
- 3) skaityme be susimąstymo;
- 4) žiniose be „tikėjimo“ jausmo;
- 5) nuosavybėje, kurios turėjimas nerodo dosnumo;
- 6) neišsaugotoje brolijoje;
- 7) laikinuose gėriuose;
- 8) nenuoširdžioje maldoje²¹³.

Kilmingasis Ali (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) iš visko, į ką žiūrėjo, mokėsi pamokas ir ilgai mąstė. Iš baimės Allahui jis verkė kaip našlaičiai verkia, drebėjo kaip ligonis. Jis mėgo garbinti ir gyveno asketiškai. Jis mažai miegojo ir darė daug gerų darbų. Religiją jis iškėlė aukščiau visko. Jis sakė:

„Visi palaiminimai sutelkti į keturis dalykus: pokalbį, tylą, žvilgsnį ir veiksmus. Bet koks pokalbis, peržengiantis zikr ribas, yra tuščias. Tyla be apmąstymų yra neteisinga. Žvilgsnis, kuris neišgauna pamokos, yra nerūpestingas. Veiksmai, kurie neveda į Allaho garbinimą, yra tušti ir beverčiai. Tegul Allahas pasigaili žmogaus, kurio kalba alsuoja zikr ir gerumu, tyla – apmąstymu, žvilgsnis ieško pamokos, o visi veiksmai yra garbinimas! Žmonės niekada nenukentės nuo tokio žmogaus rankų ir žodžių.“²¹⁴

213. Ibn Hadžar, *Munabbihat*, p. 31.

214. Abu Nasr Saradž Tusi, *al-Luma*, vert. H. Kamil Yilmaz, *Stambulas* 1996, p. 137–140.

Ibn Mas‘udas (*tegul Allahas būna juo patenkin-tas*), apibūdindamas „Korano žmones“, sakė:

„Kalbėdamas su žmonėmis, visą Koraną mintinai išmokęs „hafiz“²¹⁵ turėtų išsiskirti tylėjimu. Ypač gra-žios yra Koraną išmokusio žmogaus ašaros. Žmogus, tapęs hafizu, turi būti ramus, mąstantis ir tylintis, parodyti savo puikią dorumą ir charakterį.“²¹⁶

Kai Umm Dardą (*tegul Allahas būna ja patenkin-tas*) paklausė:

– Kokiam garbinimui Abu Darda (*tegul Allahas būna ja patenkintas*) skyrė didžiausią reikšmę?

Ji atsakė:

– Apmąstymams ir išvadoms iš to²¹⁷.

Didysis iš „tabi‘in“ (musulmonų karta, kuri buvo pranašo Muhammedo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) palydovų mokiniai ir pasekėjai) Amiras bin Abdikais pasakojo:

„Ne iš vieno, ne iš dviejų ar trijų, o iš daugelio Allaho pasiuntinių (*tebūnie jiems taika ir Allaho palaima*) „ashab“ (pranašo Muhammedo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) palydovai) aš girdėjau:

215. Hafizas – yra tas, kuris visiškai atmintinai išmoko Šventąjį Koraną.

216. Abu Nuaim, Hilja, 1 / 130.

217. Veki bin Džarrah, Zuhd, p. 474.

„Tikėjimo spindesys arba tikėjimo šviesos padidėjimas įmanomas mąstymo pagrindu.“²¹⁸

Rabino bin Haythami (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) paklausė:

– Ar gali apibūdinti žmogų, kuris yra geresnis už jus?

Jis atsakė:

– Taip, aš galiu. Jei žmogus kalbėdamas prisimena Allahą, tylėdamas mąsto, o žiūrėdamas išmoksta reikiamas pamokas, jis yra geresnis už mane²¹⁹.

Abu Suleimanas Darani (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) patarė:

„Pratinkite savo akis prie ašarų, o širdį – prie apmąstymų.“

„Žemės reikalų perkrova yra uždanga tarp žmogaus ir ahiros, o tai skaudi netektis teisiesiems. Mąstymas apie akirą skleidžia išminties šviesą ir pagyvina širdį.“²²⁰

Jusufas Hamadani (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) sakė:

218. Ibn Kasir, 1 / 448; Sujuti, ad-Durrul Mansur, 2 / 409 (Ali Imranas, 190).

219. Ibn Hanbal, Zuhd, p. 334; Abu Nuaim, Hilja, 2 / 106.

220. Imam Ghazali, Ihya, 6 / 45.

„Kai žmogus mąsto iš tikėjimo, paskui jį seka geri darbai. Turime kuo labiau stengtis derinti darbus ir apmąstymus.“²²¹

Fudail bin Jaz (*tegul Allahas būna juo patenkin-tas*) sakė:

„Mąstymas yra veidrodis, atspindintis dieviškąją didybę ir galią. Jis rodo tau gėrį ir blogį.“²²²

Muhammadas bin Abdullah (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Mąstymas yra penkių rūšių:

1. Mąstymas apie Allaho ajatus. Tai veda į Allaho pažinimą.

2. Mąstymas apie Allaho palaiminimus. Iš čia kyla meilė.

3. Mąstymas apie Allaho pažadus ir apdovanojimus. Iš to kyla jų troškimas.

4. Mąstymas apie Allaho įspėjimus ir bausmes. Tai sukelia baimę.

5. Mąstymas apie nedėkingumą už suteiktus gėrius. Tai sukelia gėdą ir sąžinės priekaištą“.

Išminčiai sakydavo:

221. Jusuf Hamadani, Rutbatul-Hajat, vert. Necdet Tosun, Stambulas 2002, p. 60.

222. Imam Ghazali, Ihja, 6 / 440.

„Ilgas mąstymas sujungia viską, kas gera. Tyla yra saugumas. O užsiėmimas tuščiais darbais užtraukia sielvartą ir karčią atgailą. Kuris pamiršęs ahirą vykdo savo žemiškus troškimus, tas Paskutiniojo Teismo dieną, keikdamas save: „Vargas tau!“, trokš visiško išnykimo.“²²³

„TAFAKKUR“OS UPĘ NUKREIPTI Į DERLINGUMĄ

Visagalis Allahas suteikė kiekvienam vergui galimybę mąstyti. Kiekvieno žmogaus sieloje teka nerami upė „*tafakkur*“a. Ši upė niekada nesustoja ir nuolat teka. Jeigu jos imti nekontroliuoti ir palikti savieigai, nežinia kur ji nutekėtų. Ji tekės ten, kur panorės, ir gali išdžiūti karštose dykumose arba, kaip į purvo srovę įkritęs kraikas, veršis stichijų valia.

Pagrindinis menas – nukreipti „*tafakkur*“os upę į derlingas žemes ir užauginti gerą derlių.

Tuos žmones, kurie naudoja gebėjimą mąstyti ir jausti Jam nepatinkantiems tikslams, Visagalis Allahas perspėja:

„Iš tiesų blogiausios būtybės Allaho akyse yra kurtieji ir nebyliai, kurie negali suprasti.“²²⁴

223. Baihaki, Šuab, 7 / 417 / 10812; 4 / 272 / 5070.

224. Sura al Anfāl, 22.

„Gijenai, Mes sukūrėme daug džinų ir žmonių. Jų širdys nesupranta, akys nemato ir ausys negirdi. Jie kaip galvijai, bet dar labiau klysta. Būtent jie yra neatsargūs neišmanėliai.“²²⁵

Širdis, kaip veidrodis, aptemsta ir tampa drumsta nuo nerūpestingumo ir (tiesos) neigimo. Norėdami ją išvalyti, turime patvirtinti (egzistavimą) Allahą ir tada su meile skubėti link Jo. Žmogus turėtų pagalvoti apie tokius paprastus klausimus: „Kodėl mes atėjome į šį pasaulį? Kas yra jo Šeimininkas? Kas mums siunčia maistą? Kur veda mūsų kelias?“

Tie, kurie skyrė savo gyvenimą trumpalaikių palaiminimų siekimui, yra toli nuo šių tiesų, Allaho pažinimo širdimi ir mąstymo apie Jo egzistavimo įrodymų. Šie keliautojai ras liūdną pabaigą.

Tokie žmonės nusprendė nepastebėti dieviškų palaiminimų, kurie aiškiai liudija tiesą, ir negalvoti apie juos. Todėl jie lyginami su gyvūnais, įsmeigindami nerūpestingumą ir klievesį. Juk visi jų troškimai susiaurinami iki maisto, gėrimų ir žemiškų troškimų tenkinimo.

Visagalis Allahas įsako:

„Ar matėte tą, kuris dievino savo užgaidą? Argi tu esi jo patikėtinis ir globėjas? O gal tu manai, kad

dauguma jų girdi ar supranta? Jie kaip galvijai, bet dar labiau nuklydo.²²⁶

Vienas iš teisiųjų pasakė:

„Šis pasaulis mąstantiems žmonėms yra dieviškojo meno apmąstymas, o kvailiams jis susideda iš maisto ir žemų troškimų.“

Kita vertus, mąstymas yra kaip dviašmenis peilis. Jis gali tarnauti ir gėriui, ir blogiui. Jis gali paklusti žemiems nafsų norams arba dvasios įsakymui. Tuos, kurie naudoja gebėjimą mąstyti netinkamiems tikslams, Visagalis Allahas įspėja taip:

„Nė vienas žmogus neįtikės be Allahο leidimo. Jis išlieja pyktį ant tų, kurie nesupranta.“²²⁷

Didžiausias pavojus, kuris gali ištikti žmogų, yra „neigimo“ liga. Kas neverčia savo proto ir sielos mąstyti apie Allahο ženklus erdvėje ir Korano ajatus, nuo šios ligos nepagis.

Protai, maitinami tikėjimo šviesos ir vadovaujami dieviškų apreiškimų, randa kelią į monoteizmą ir Allahο pažinimą. Tuo tarpu protai, kuriems tai atimta, nėra apdovanoti tiesa ir gėriu. Tai yra būtent tokia klaida filosofų, kurie tiki, kad jie, nesiremdami dieviškuoju apreiškimu, gali pažinti tiesą tik savo protu.

226. Sura al-Furkan, 43–44.

227. Sura Junus, 100.

Jie mano, kad nuo tikėjimo nutolęs protas gali rasti kelią į tiesą ir gėrį.

Kita vertus, norint tinkamai išnaudoti apmąstymų naudą, nereikėtų užimti proto ir sielos tuščiais reikalais. Ajatas įsako:

„... kurie nusigręžia nuo viso to, kas tuščia.“²²⁸

„Jie neliudija melagingai (arba nedalyvauja melaginguose pokalbiuose), o kai praeina pro tuštybę, praeina oriai.“²²⁹

Hadise sakoma:

„Kas vengia nenaudingų dalykų, tas yra geras musulmonas.“²³⁰

Veiksmingiausias vaistas nuo sielos ligų – sutelkti mintis į naudingus dalykus ir laikytis atokiai nuo visko, kas nenaudinga. Tuščių ir dykinėjančių poelgių apmąstymas yra visų blogybių, pralaimėjimų ir pažeminimų vartai. Kas galvoja apie nenaudingus dalykus, tas praranda naudingumą ir iš jo bus atimtas tas, ko jam reikia.

Ibn Džavzi (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) sakė:

„Širdies apmąstymas apie tai, kas nėra pasmerkta šariato (mubah), veda prie dvasinio purvo. Dabar įsi-

228. Sura al-Mu‘minun, 3.

229. Sura al-Furkan, 72.

230. Tirmizi, Zuhd, 11; Ibn Madža, Fitn, 12.

vaizduokite uždraustų dalykų mąstymo ir planavimo pasekmes. Jei net smilkalai pakeičia vandens savybes ir daro jį netinkamą prausimuisi (taharat), tai pagalvokite apie vandens, prie kurio prisilietė šuo, savybę! Taigi vienas iš didžiųjų pasakė:

„Tas, kuris įprato daryti tai, ko nesmerkia šariatas (mubah), praras artumo su Allahu malonumus (wuslat).“²³¹

Jei žmogus minties, jausmo, vaizduotės galios nepakreipia į gerą, šaitanas visas jo mintis nukreips į blogą. Ir šis asmuo negalės gauti naudos iš dieviškojo „*tafakkur*“. Proto ir sielos sugebėjimai, kuriuos jam suteikė Visagalis Allahas, užuot atnešę jam naudą, pakenks.

Todėl mintys teisuolio turi būti nukreiptos į Šventojo Korano ir Sunnos vagas bei visada remtis tiesa ir gėriu.

MĄSTYMAS DERINTI SU ZIKR

Jusufas Hamadani (kuddisa sirruhu) (tegul Allahas pašventina savo paslaptį.) pasakė:

„Širdis ir zikr yra kaip medis ir vanduo. O širdis ir mąstymas – kaip medis su vaisiais. Neišmintinga laukti, kol atsiras lapai ir žiedai, nelaistant medžio, ir tikėtis vaisių iki tol, kol pasirodys lapai ir žiedai. Net ir

231. Bursavi, Ruhul-Bajan, 51.

norint, medis vaisiais neapsės, nes viskam savas laikas. Pirmiausia medį reikia palaistyti, atlaisvinti nuo augalų, besivyniojančių aplink kamieną, palaukti, kol jis bus prisotintas saulės šilumos. Kai tai atsitiks, medis taps gaivus ir linksmas, papuoštas žaliais lapais. Ir tik tada, kai medis pasieks šią stadiją, bus teisinga tikėtis vaisių. Dabar atėjo laikas vaisių gavimui²³².

Hassanas Basri (kuddisa sirruhu) (tegul Allahas pašventina savo paslaptį) pasakė:

„Protingi žmonės treniruoja savo širdis pereiti nuo prisiminimo prie apmąstymo ir nuo apmąstymo prie prisiminimo. Ir tada jų širdys prabils. Jų širdys kalbės tik išmintį.“²³³

Tai rodo, kad neįmanoma atskirti minėjimo nuo apmąstymo. Vienas iš svarbių zikr dalykų yra jo reikšmės supratimas ir apmąstymas. Kaip sakė vienas iš didžiųjų „aulija“ Muhammad Parsa (kuddisa sirruhu) (tegul Allahas pašventina savo paslaptį), atliekant zikr „kalimai tauhid“ (La ilaha illallah), reikia būti tikram, kad viskas, kas egzistuoja, yra pasmerkta išnykti, ir pašalinus iš sąmonės viską, išskyrus Allahą, apvalyti mintis. Širdis turi būti pripildyta suvokimo, kad ji paklusni tik Visagaliai Allahui. Sakydamas „illallah“ (nėra kito dievo, išskyrus Allahą), reikia galvoti, kad Allahas egzistuoja visada, ir tik Jis turi Vienybę, ir rei-

232. Rutbatul Hajjat, 71.

233. Imam Ghazali, Ihja, 46.

kia siekti Jo su meile. Tokiu būdu širdyje atsispindės „džamal“ (gražios) Visagalio Allaho savybės.

Bahauddin Nakšiband (kuddisa sirruhu) (tegul Allahas pašventina savo paslaptį) sakė:

„Zikr tikslas yra ne tik žodžių „Allah“ ir „La ilaha illallah“ kartojimas. Galbūt reikėtų kreiptis į „musabbib“ (visko pagrindinė priežastis yra Allahas) ir žinoti, kad visi gėriai ateina iš „musabbib“.

Vadinasi, zikr prasmė slypi perėjime iš nerūpestingumo būsenos į kontempliacijos (susikaupimas, susimąstymas) būseną.

Mavliana (kuddisa sirruhu) (tegul Allahas pašventina savo paslaptį) sakė:

„Mūsų Allahas, kuris yra Vienas, neturi poros ir nieko panašaus į Save, davė mums leidimą įsakydamas

« اذْكُرُوا اللَّهَ »

(minėkite Allahą). Jis mus pamatė ugnyje ir dovanojo mums nur (šviesą)... Zikr atliekamas tik burna ir liežuviu, negalvojant ir nejaučiant to, ką mini, yra tuščia iliuzija, pilna trūkumų. Auštasis zikr, tai yra sielos ir širdies zikr jausmų paėmimo metu, yra laisvas nuo žodžių ir raidžių.²³⁴

234. Masnavi, p. 2, bejt; 1709, 1712.

Tas, kuris prisimena Allahą, mąstydamas apie Jo vardus ir savybes, laikui bėgant įsimylės Jį, nes minėjimas nereiškia mechaninio žodžio „Allah“ kartojimo. Zikr širdyje – žinių centre – įdeda meilę Allahui.

Prisimindamas ir apmąstydamas, žmogus pirmiausia pasiekia meilę Allahui ir per tai pasiekia pažinimą apie Allahą, tai yra jis pradeda geriau suprasti Visagalio Allaho vardus ir savybes. Dėl šios priežasties ir Allahas pamils jį ir padarys jį Savo draugu. Nes hadise-kutsi Visagalis Allahas įsakė:

„Iš mano teisiųjų tarnų ir sukurtųjų Mano mylimieji yra tie, kurie Mane prisimena. Už tai Aš taip pat prisimenu juos!“²³⁵

Apibrėžiami 3 *zikr* tipai: liežuvio *zikr*, kūno *zikr* ir širdies *zikr*. Liežuvio *zikr* yra prisiminti Allahą gražiais vardais, dėkoti, šlovinti su *tasbih*, skaityti Jo knygą ir kreiptis į Jį su maldomis. Kūno *zikr* yra naudoti kūno organus pagal jų sukūrimo tikslą ir neleisti jiems daryti to, kas uždrausta. Almal Hamdi Efendi paaiškina Širdies *zikr* taip:

„*Zikru kalbi* yra Allaho prisiminimas visa širdimi, susidedantis iš trijų dalių:

1. Apmąstyti įrodymus, nurodančius Allaho esmę ir savybes, ieškoti atsakymų į abejones, kilusias dėl Jo viešpatavimo.

2. Apmąstyti Allaho teises mums ir mūsų, kaip Jo tarnų, pareigas. Tai yra, mąstyti apie Allaho įsakymus ir draudimus, apie jų argumentus ir išmintį (kai žmogus žino pareigų esmę ir paklusnumo dieviškiems įsakymams rezultatą, jis pradeda stipriau stengtis atlikti dorus darbus).

3. Apmąstant artimo ir tolimojo pasaulių kūrinis, jų kūrimo paslaptis, suprasti, kad kiekviena dalelė yra dieviškojo pasaulio atspindys. Jei taip pažvelgti į kiekvieną dalelę, jose atsispindės pasaulio „džamal“ (grožis) ir „džalal“ (didybė) spinduliai. Ir šis trumpalaikis atspindys yra vertingesnis už visą mūsų pasaulį.

Šiame žingsnyje *zīkr* nėra pabaigos. Šiuo momentu žmogus atsisako savęs ir pasaulio. Visa jo sąmonė prarandama Tiesoje, todėl *zīkr* ir *zakīr* (atliekančio *zīkr*) nelieka nei vardo, nei ženklų. Yra tik „mazkur“ (minima Tiesa). Taip, daug kas kalba apie šį etapą, bet tie, kurie jį pasiekė, apie tai nekalba.²³⁶

Taigi visi kūriniai tarsi veidrodis atspindi savyje dieviškas apraiškas, kurias žmogaus galvoje laiko galinga ranka. Paslapčių ir išminties spindesys šiame veidrodyje priklauso nuo sielos veidrodžio tyrumo.

236. Hak Dini Kuran Dili, Sura al-Bakara, 152.

Derlingiausias laikas „zikr“ ir „tafakkur“a – valanda prieš aušrą

Tas, kuris myli, dažnai prisimena tą, kurį myli. Tas, kuris dažnai ką nors prisimena, pradeda jį dar labiau mylėti. Mylimojo reikšmė atitinka pasiaukojimą dėl mylimojo. Taigi, saldaus sapno nutraukimas auštant ir atsigręžimas į Visagalį Allahą yra viena gražiausių tikros meilės apraiškų.

Reikia atsiminti, kad prieš aušrą dieviškasis gailestingumas ir atleidimas tarsi užvaldo visą visatą. Lakštingalos, gaudamos įkvėpimo iš dieviškojo gėrio, yra kupinos nuostabių trilių. Šią valandą žydinčios gėlės skleidžia nuostabius aromatus. Kaip liūdna, kai žmonės netenka atgaivos prie šio dieviškojo gailestingumo stalo!

Vertingiausias paros metas yra prieš aušrą, kuris patenka į paskutinį nakties trečdalį. Aušros valandos – tai metas, kai žmogus neapkraunamas rūpesčių, apsivalo širdis, viskas prisipildo tylos, susilpnėja ryšys su praeinančiu pasauliu. Tai laikas, kai nusileidžia dieviškoji malonė ir pasaulių Viešpats yra labai arti Savo tarnų. Nuo rūpesčių atitrūkusi siela siekia Allaho, o mąstantiems žmonėms šis laikas tinkamiausias pamokoms. Tai vaisingiausias metas apmąstymams.

Visagalis Allahas įsakė:

„O įsivyniotas! Stovėk naktį, beveik pusę nakties arba šiek tiek mažiau, ar šiek tiek daugiau ir

ramiai, ir neskubėdamas skaityk Koraną. Mes tikrai atsiųsime jums svarių žodžių. Iš tiesų, maldos po pabudimo vidury nakties yra sunkesnės ir aiškesnės. Iš tiesų, dienos metu esi užsiėmęs ilgą laiką.²³⁷

Diena, priešingai nei prieš aušrą, yra metas, kai blaškomas dėmesys, stiprėja garsai. Kas neišnaudos veiksmingo nakties laiko tarp dienos rūpesčių, tas dvasinės energijos nepasisavins ir nepasieks tos dvasinės būsenos siekdamas Allaho ir atlikdamas garbini-
mą, kuris vyksta prieš aušrą.

Taigi valanda prieš aušrą yra ypatingas laikas, skirtas pamaldoms, o dienos yra palaima, skirta patiekti ir ieškoti maisto. Tai yra tikintysis prieš aušrą turėtų būti tik su Allahu, o dieną jis yra priverstas būti su Allahu, būdamas tarp žmonių.

Pranašas (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) niekada neapleido „salat“ (privalomu maldų), Korano skaitymo, „dua“ (maldavimų) ir apmąstymų vaisin-
giausiomis valandomis prieš aušrą. Jis taip vertino šį laiką, kad net susirgęs ir būdamas toks nusilpęs, kad negalėjo stovėti, garbino sėdėdamas, naudodamas ver-
tingas prieš aušros valandas²³⁸.

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) naktį daugiausia naudojo apmąstymams. Ašaros tekėdavo jo palaimintu veidu, kojos išsindavo

237. Sura al-Muzammil, 1–7.

238. Abu Dawud, Tatavvu, 18.

nuo stovėjimo maldoje, valandos bėgo liemens nusilenkime ir žemės nusilenkime.

Imamas Hasan bin Rushaikas pasakė:

„Norint atidaryti spynas iš „*tafakkur*“ upių ir Tiesos vartų, nėra geresnio rakto, kaip pabusti auštant ir užsiimti veikla, skatinančia dvasinę augimą. Žmogus tomis valandomis yra toli nuo išorinių prisirišimų, pasaulietiskų rūpesčių ir troškimų. Jis praleidžia savo laiką su Viešpačiu. Jo kūnas pailsėjo, jis tapo žvalus ir atsigaiwino. Žodžiu, pats gražiausias paros metas – laikas tarp dienos ir nakties, kai oras švarus, vėjo dvelksmas saldus, tai yra aušros valandos. Nes auštant šviesa uždengia tamsą. O vakare, priešingai, šviesą uždengia tamsa.“²³⁹

Ajate sakoma:

„Jie (teisingieji naktinei maldai ir nuodėmių atleidimui) nuplėšia savo šonus nuo lovų, su baime ir viltimi šaukiasi savo Viešpaties ir išlaidauja iš to, ką Mes jiems suteikėme.“²⁴⁰

Tikinčiojo kreipimasis į Allahą su malda už nuodėmių atleidimą, perpildymas jausmų pagalvojus apie Dievo rūstybę, mąstymas apie mirtį, likusio gyvenimo įvertinimas ir planavimas, mąstymas apie Šventąjį Koraną yra teisingi poelgiai, kuriuos myli Allahas ir Jam tai patinka.

239. Žr. Abu Gudda, Laiko vertė, p. 86.

240. Sura as-Sadžda, 16.

Tuos vergus, kurie taip praleidžia priešaušrio valandas ir gyvena gerų darbų kupiną gyvenimą, Visa-
galis Allahas džiugina žinia:

**„Niekas nežino, kokie malonumai nematomi
akims slypi jiems kaip atlygis už tai, ką jie padarė.“²⁴¹**

Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho
palaima*) pakomentavo šį ajatą taip:

*„Visagalis Allahas įsako: „Savo teisiesiems tar-
nams paruošiau tokius palaiminimus, kurių iki tol nė
viena akis nematė, nė viena ausis negirdėjo ir nė vienas
žmogus negali įsivaizduoti ar išgalvoti!“²⁴²*

Vadinasi, rojaus gėriai, apie kuriuos mes nežino-
me, yra daug didesni, palyginus su tais, apie kuriuos
žinome. Net angelai ir pranašai nežino apie šiuos
gėrius.

241. Sura as-Sadžda, 17.

242. Buhari, Badul-halk, 8; Tafsir, 32 / 1; Tavhid, 35; Musilm,
Džannat, 2–5.

IŠVADA

MĄSTYMAS YRA TIESOS IR IŠGELBĖJIMO RAKTAS

Suprasti tiesą galima per mąstymą, iš kurio daromos išvados. Kaip žmogus, kuris elgiasi kaip aklas ir kurčias prieš aiškius įrodymus, tai yra nesuvokdamas savo aplinkoje esančio dieviškosios galios ir didybės rezginio, gali suprasti ir rasti tiesą? Todėl sakoma: „Jei žinios nepažadina jausmų, nebus ir mokslo.“

Visagalis Allahas ajate apibūdina netikinčiųjų, kurie negali rasti tiesos, būklę:

„Tu nepriversi išgirsti mirusiųjų ir nepriversi kurčiųjų išgirsti tavo kvietimo, kai jie atsigręžia.“²⁴³

Jei žmogus, norėdamas išvengti tokių bėdų kaip abejonės ir žemi troškimai, ir išauklėtas dieviškojo apreiškimo, bandys gauti savo dalį iš Allaho pasiuntinio (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) dvasinio

paveldo, jis pasieks tiesą ir gėrį. Net jei paliksime nuosalyje pranašo (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) stebuklus ir galvosime tik apie jo gyvenimą ir moralę, bus aišku, kad jis tikrai yra tikras pranašas ir tai, prie ko jis kvietė, tikrai yra tiesa. Tokio apmąstymo rezultatas, Allahui leidus, bus išsivadavimas iš nafsų troškimų ir išėjimas iš aklavietės, kurioje įstrigo protas.

Visagalis Allahas praneša apie pragaro gyventojų padėtį ir atgailą:

„Ten jie šauks: „Mūsų Viešpatie! Išvesk mus iš čia ir mes darysime tai, kas teisinga, o ne tai, ką darėme anksčiau.“

Allahas įsakys: **„Argi Mes nesuteikėme jums pakankamai ilgo gyvenimo, kad tas, kuris gali susivokti, susiprotėtų? Taip, ir jums atėjo išpėjamas pranešėjas. Paragaukite bausmės, nedorėliams pagalbos nėra.“**²⁴⁴

Vadinasi, žmogus gali pažinti tiesą ir įgyti amžinąją išganymą dviem būdais:

1. Rasti teisingus musulmonus, eiti paskui juos ir garbinti Allahą jų dvasingumo ir tikėjimo atmosfera.
2. Rasti tiesą per gebėjimą mąstyti ir jausti pagal Korano ir Sunos nuostatas ir priversti savo ego jai paklusti. Neabejotina, kad jei žmogus nepaklus „Ahli

244. Sura Fatir, 37.

hakikat“ (tiesos žmonėms) arba, pasikliaudamas savo nuomone, eis keliu, nutolusiu nuo tiesos, galiausiai jo laukia skaudi bausmė.

TIKRASIS PAMĄSTYMAS YRA PRIVALOMO EGZISTAVIMO PATVIRTINIMAS

Kaip minėta anksčiau, žmogus negalės pažinti Visagalio Allaho esmės, nes žmogaus pažinimo būdai yra penki pojūčiai, protas ir širdis. Ir šių pažinimo būdų galimybės yra ribotos. To, Kuris yra *Baky* (Nemirtingas), *Mutlak* (Absoliutas), *Azali* (Neribojamas) ir *Abadi* (Amžinas) esmės, neįmanoma pažinti priemonėmis, kurių galimybės ir gebėjimai yra riboti. Ribotomis priemonėmis galima pažinti tik ribotumą.

Todėl Korano ir Sunos nuostatos draudžia tokius veiksmus, viršijančius žmogaus galimybes, pavyzdžiui, mąstymas apie Allaho esmę, nulemtos paslapties ir išminties atskleidimas. Kaip dieviškųjų tiesų apmąstymo aplaidumas yra nelaimių priežastis, taip ir žmogaus, peržengusio leistinumą ribas, pastangos atlikti darbus, viršijančius jo galimybes ir jėgas, pasmerkia jį dideliems nuostoliams.

Todėl Allaho pasiuntinys (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) sakė:

„Mąstykite apie Allaho kūrinį ir palaiminimus, bet jokiū būdu nemąstykite apie Allaho esmę! Nes jūs niekada negalėsite (vertu būdu) įvertinti Jo laipsnio!“²⁴⁵

Ibn Arabi (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) sakė:

كُلُّ مَا خَطَرَ بِيَاكَ وَاللَّ غَيْرُ ذَلِكَ

„Kad ir ką tu galvotum apie Allahą, žinok, kad Allahas nėra toks. Viena iš Islamo tiesų yra ta, kad Visagalis Allahas yra „muhalafatun lil havadis“, tai yra Jis neturi nieko, net menkiausio prisilietimo, bendro su sukurtais. Todėl net jei mes apibūdiname asmenį su kai kuriomis Allahui būdingomis savybėmis, pavyzdžiui, „alim“ (mokslininkas), „adil“ (teisingas), tai nebus jo panašumas į Dievą, nes tikime šia savybe „Mukhalafatun lil-havadis“.

Tuo pačiu metu pažinti tikrąją Allaho esmę nei-manoma, tačiau iš Allaho vardų atspindžio Visatoje ir visame, kas egzistuoja, protu ir širdimi galima pajusti Jo Egzistavimą ir Vienybę. Tik tai yra prieinama žmogui, kuris, kaip ir visos būtybės, yra ribotas savo sugebėjimais ir galiomis. To visiškai pakanka, kad būtumėte tikru tikinčiu prieš Allahą. Todėl islamo mokslininkai sakė: „Žinių viršūnė pati verčiausia yra „ma'rifatullah“, tai yra žinoti, kad Allahas egzistuoja.“

245. Žr. Dajlami, 2/56; Hajsami, 1/81; Bajhaki, Šuab, 1/136.

Iš tiesų, žmogaus protas linkęs kurti loginę grandinę nuo ženklų – iki jų nešėjo, nuo kūrinio – iki meistro, nuo paveikslo – iki menininko, nuo pasekmės – iki priežasties. Taigi žmogus, matydamas Viešpaties kūrinius, kurių kiekvienas yra meno stebuklas, ir remdamasis siunčiamais gėriais pagal savo sugebėjimų lygį gali suprasti Visagalio Allaho didybę, galią ir gailestingumą. Vadinasi, kiekvienas gali paimti tiek vandens iš *ma'rifatullah* vandenyno, kiek telpa į jo ąsotį.

Mavliana (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) pasakė:

„Kązkada norėjau pamatyti Allaho nurą (šviesą) žmonėse. Atrodė, tarsi norėčiau pamatyti vandenyną lašelyje, o saulę – dulkelėje...“

Jei sveiko proto, teisingo mąstymo ir nuoširdžių jausmų žmogus savo darbuose ir kūryboje suvoks Visagalio Allaho savybes, jis niekada netaps netikinčiu. Neigimas prasideda, kai suserga protas, iškreipiamas mąstymas, o širdis tampa nejautri. To yra neįmanoma įsivaizduoti, kad sveiko proto, jautrios širdies ir tvirto charakterio žmogus linktų į netikėjimą. Jei toks žmogus gimė apsuptas netikėjimo, tada tikimybė jį išlaisvinti iš „kufr“ (netikėjimo) yra labai didelė. To pavyzdys yra pranašas Ibrahimas (*taika jam ir Dievo palaima*), kuris, nepaisant to, kad gimė tarp pagonių, savo proto ir dvasinių sugebėjimų dėka suprato Alla-

ho egzistavimą ir vienybę. Tai išsamiai aprašyta Šv. Korane.

Todėl negalima laikyti absoliučiu sveiko proto žmogaus „munkeriu“ (asmeniu, neigiančiu tiesą). Kažkam pasakymas „ne“ problemos neišsprendžia. Reikia įtikinamų, teisingų argumentų ir įrodymų. Ką nori įrodyti tie, kurie, sakydami „ne“, neišsprendė Visatos, gyvenimo ir mirties paslapčių? Tai panaši į alkanų, bet to nesuvokiančių, pakenkusių savo sveikatai žmonių būseną. Jie, būdami alkani, sako, kad yra sotūs, ir tai yra jų ligos įrodymas. Asmuo, kurio nervų sistemos funkcijos sutrikusios arba kuriam daroma narkozė, nejaučia nei į kūną perveriančio vinies, nei peilio, kuris, kaip audinys, perpjauna mėsą. Todėl apie žmones, kurie serga, bet to nesupranta, Visagalis Allahas pasakė:

„Akli, kurti, nebyliai.“

Nes kiekvieno žmogaus prigimtyje Visagalis Allahas įdėjo tikėjimo ir tiesos poreikį bei gebėjimą jų ieškoti. Todėl informacijos apie tikėjimą ir tiesą trūkumas yra dvasinio aklumo ir kurtumo priežastis. Tačiau net netikinčio žmogaus siela yra pasirengusi pažinti Allahą arba yra pakeliui į pažinimą. Tačiau dėl dvasinio aklumo ar kurtumo šis gebėjimas neperžengia sąmonės ribų. Kaip sapnai, kurių jie negali prisiminti.

Kitaip tariant, žmogaus sielos troškimas tikėti turi prigimtinę savybę, kurią, kaip ir alkį, ateina noras patenkinti net vaikystėje. Pavyzdžiui, matydamas, kaip tėvas atlieka „salat“, vaikas neužduos klausimų apie „salat“ prigimtį ir tvarką. Kadangi jis dar nepažino Allaho didybės, jis naudos specifinius, suasmenintus posakius. Jis paklaus apie Allaho dydį, domėsis, kur eina mirusieji, ir norės sužinoti, kas yra rojus ir pragaras. Jis visada ieškos, nes dvasingumas yra neatsiejamas nuo žmogaus prigimties. Kai šie paslėpti gebėjimai pasireiškia sąmonėje, žmogus tampa tikinčiu. Kai jie neišeina iš sąmonės, žmogus tampa netikinčiu. Kaip paukštis narve. Jei paukštis ilgą laiką bus laikomas narve, o vėliau bus paleistas į laisvę, jis negalės skristi. Nes jo sparnai sukaulėję. Panašiai yra tada, kai tikėjimo jausmas neiškyla į sąmonės paviršių, žmogaus gebėjimas tikėti pradeda blėsti.

Tai rodo, kad pažinti Allahą, kuris sukūrė mus iš nebūties, būtina pagal mūsų galimybes ir sugebėjimus. Norint pasiekti artumą su Juo per „irfan“ ir „*ma'rifatullah*“ žinias, labai svarbu teisingai suprasti Jo savybes ir veiksmus.

Jei Visagalis Allahas, Išminties Turėtojas, siųsdamas pranašą Muhammedą (*tebūnie jam taika ir Allaho palaima*) į pagonių visuomenę kviesti į Islamą, nedelsdamas lieptų perskaityti ajatą: „Skaitykite su Viešpaties vardu, kuris neturi poros ir neturi partnerių“, tai iškart sukeltų atmetimą. Sumažėtų galimybė

patraukti žmonių, kurių pažiūras sąlygoja „širk“²⁴⁶, dėmesį. Todėl Visagalis Allahas pradėjo Savo kreipimąsi atributu „sukurti“, kurio niekas negalėjo atmesti. Privertęs tai pripažinti, Jis susiejo „kurti“ su „Kūrėju“ ir įsakė: **„Skaityk savo Viešpaties, kuris viską sukūrė, vardu.“**²⁴⁷

Pagonys, susimąstydami, kad stabai nesugeba nieko sukurti, suprato, kad tikrasis Dievas yra tik Allahas ir tik Jis yra vertas visų tikros šlovės.

Mufasiras Baidavi rašė:

„Suroje „al-‘Alak“ Visagalis Allahas mums primena, kad Jis iškelė žmogų iš žemiausio lygio į aukščiausią. Taigi, rodydamas į kūrybą, Allahas suaktyvina žmogaus proto darbą, kad Jį pažintų. Antra, Jis atkreipia dėmesį į skaitymą ir rašymą dėl žmogaus gebėjimo girdėti. Tai yra jis sujungia proto suvokiamas ir praktines žinias.

Taigi, Visagalis Allahas apmąstymus apie savo kūrinis „neigėjams“ padarė priemone įgyti tikėjimą ir pasiekti tiesą. O tikinčiųjų mąstymas yra tikėjimo stiprinimo ir „jakin“ (akivaizdus, neabejotinas tikėjimas) stiprinimo būdas.

246. Širk – pagonybė, politeizmas.

247. Sura al-‘Alak, 1.

Viskas juda ir keičiasi

Šiame pasaulyje, kurį matome, viskas keičiasi. Keičiasi iš vienos formos į kitą. Pavyzdžiui, „nutfa“ virsta „alak“, „alak“ – į „mudga“, mudga – į mėsą ir riebalus²⁴⁸. Tokios modifikacijų formos būdingos žvaigždėms, planetoms, medžiagoms, augalams, tai yra visiems daiktams.

Atomo viduje yra paslėptas didžiulis energijos kiekis. Elektronai juda gerai apskaičiuotomis orbitomis žmogaus protu nesuvokiamu greičiu.

Vienas poetas gražiai išreiškė faktą, kad užtenka vieno lašo, kad pereitų iš kūrinio prie Kūrėjo:

„Nereikia viso pasaulio, kad žinotų apie Tavo egzistavimą,

– užtenka argumentui pagrįsti tik vieno Tavo sukurto lašo.“ (Šinaši)

Jei įsivaizduotume, kad smeigtuko, kurio plotas yra maždaug 1 kvadratinis milimetras, smaigalyje

248. Nutfa, alak, mudga – žmogaus embriono vystymosi stadijos. Pirmosios keturiasdešimt dienų, kai kūdikis yra motinos iščiose, hadise minimos kaip „nutfa“ gimimo stadija. Šiuolaikiniai atradimai įrodo, kad pirmasis embriono vystymosi etapas trunka keturiasdešimt dienų, ir būtent šiuo metu susidaro „alak“ (embrionas), o tai visiškai patvirtina informaciją, kurią perdavė Allaho pasiuntinys (sallallahu alayhi wa sallam). Nuo 40 iki 80 dienų vyksta „mudgos“ (embriono) stadija, nuo 80 iki 120 dienų – formos dėjimo stadija, po 120 dienų kūdikis pradeda judėti mamos iščiose.

yra maždaug 100 trilijonų atomų, galima dar geriau suprasti galią, kuria sukuriame visi kūriniai ir įvykiai visoje Visatoje.

Visi šie judesių ir įvykių pokyčiai reikalauja tikro energijos šaltinio. Tai Visagalis Allahas, Kuris yra Hal-laki-Muta'al (judėjimo Kūrėjas). Nes neįmanoma, kad visi šie atgamtiniai reiškiniai, kamuojantys protą, atsirastų be išorinio veiksnio ar nesąmoningo šaltinio.

Viskas sukurta su tam tikru tikslu

Akivaizdu, kad viskas šiame pasaulyje yra sukurta su tam tikra išmintimi ir tikslu. Kaip sakėme anksčiau:

– Saulė ir mėnulis apšviečia visus pasaulio padarus, suteikdami jiems džiaugsmo. Dėl Žemės ir Mėnulio sukimosi aplink Saulę galime apskaičiuoti laiką. Priklausomai nuo Žemės apsisukimų, keičiasi metų laikai, metai, dienos ir naktys, o nuo Mėnulio apsisukimų – mėnesiai;

– Oras, kurį nuolat įkvepiame, patekęs į plaučius, valo kraują. Ir mums to labiausiai reikia, oras užpildo visą mus supančią erdvę;

– Vėjai neša debesis, kurie lietu neša ten, kur reikia. Taip pat vėjai dalyvauja gėlių apdulkinime, reguliuoja šilumą, valo orą;

– Visų naudingųjų jūrų savybių neįmanoma suskaičiuoti.

Tai ir daug daugiau, ko mes nesugebame išvardyti, yra nepaprastai svarbūs žmonių gyvenimui. Vadinas, tas, kuris į viską žiūri tyrinėjančia akimi ir apmąsto, padarys išvadą, kad visa ko kūrybai būdinga didelė išmintis ir tikslas. Visa tai vertinti kaip atsitiktinumą, sutapimą, reiškia nepaisyti sveiko proto ir sąžinės balso. Visa tai yra Visagalio Allaho kūrinys, Kuris turi žinių, išminties, galios ir didybės.

Iš tos pačios materijos kyla įvairūs kūriniai

Visi visatos kūriniai turi vieną kilmės šaltinį. Visi jie atsirado iš materijos. Skirtingi elementai yra tos pačios medžiagos dalys. Pavyzdžiui, visi dangaus kūnai atsirado dėl tos pačios medžiagos kaupimosi. Bet kiekvienas kūrinys turi savo ypatybes, funkcijas, matmenis ir egzistavimo sąlygas. Vieni šalti, kiti karšti...

Cheminiai elementai, tokie kaip azotas, anglis, deguonis ir vandenilis, yra augalų, gyvūnų ir žmonių dalis. Tačiau tarp šių substancijų ir gyvybės, ypač tokių aukštų jos apraiškų kaip žinojimas, valia, jėga, gebėjimas girdėti ir matyti, nėra jokio ryšio.

Visa tai yra dieviškojo meno stebuklai. Tokie skirtingi ir tobuli kūriniai, kuriuos matome Visatoje, yra Didžiojo Mokytojo, galios Turėtojo, kūrinys.

Neįmanoma, kad šių nesuskaičiuojamų meno stebuklų Autorius ir Kūrėjas vėliau taptų panašus į Jo

kūrinius. Jis yra Visagalis Allahas, Kuris yra Amžinas, kurio egzistavimas yra privalomas (Vadžibul-vudžud) ir nepriklausomas.

Mąstančiam žmogui pažinti Viešpatį ir juo žavėtis nėra sunku. Jei žmogus yra netikintis, mąstydamas jis įgaus tikėjimą. Jei jis yra tikintis, jis pasieks aukštesnį tikėjimo lygį ir pradės kopti *ma'rifat*²⁴⁹ ir muhabbat (meilės) laipteliais.

Dievo pažinimo kelias

Kalamistų²⁵⁰ mokslininkai teigia, kad pirmasis žmogui įsakytas fardas (privalomas atlikti) yra *ma'rifatullah* (Allaho pažinimas) ir apmąstymų siekis, kuris atves pas Jį.

Bendras ir pagrindinis Šventojo Korano tikslas yra išlaisvinti protą ir širdį nuo visko, išskyrus Allahą, pavaldumo ir nukreipti į Viešpaties pažinimą.

Visagalis Allahas sukūrė žmogų, kad jis pažintų Jį ir Jį garbintų. Šį tikslą žmogus gali pasiekti prisimindamas ir apmąstydamas. Garbinimas yra žmogaus

249. *Ma'rifat* – žinios, įgytos jaudinimosi, regėjimo, pojūčių ir patirties dėka. Jo šaltinis yra širdis, dvasia, paslaptis, įkvėpimas ir intuicija. Tai taip pat dvasinė būseną, kurioje vergas žino Allahą galią ir didybę.

250. *Kaliamas* (arab.: žodis, kalba) – teorinė musulmonų teologija, pagrįsta formaliais loginiais argumentais religiniams mokymams pagrįsti.

gyvenimo esmė. Geriausia Dievo garbinimo forma yra prisiminimas (*zikr*). O prisiminimas ir apmąstymas – tarsi du neatskiriami broliai.

Be jokios abejonės, žmonėms svarbiausia pasiekti amžiną laimę ir ramybę. Visi kiti norai, palyginti su šiuo, nėra tokie svarbūs. Viena iš svarbių priemonių siekiant amžinos laimės ir ramybės yra Dievo pažinimas.

Mokslinės žinios yra pagrįstos bet kokio proceso priežastinio ryšio supratimu. Ir žinios apie Dievą, be to, yra pagrįstos Dieviškosios valios apraiškų supratimu. Todėl žinios apie Dievą – „*ma'rifatullah*“, reiškiančios Allaho buvimo supratimą, atitinka dvasinės būsenos lygį. Todėl 84–87 Suros „*al-Mu'minun*“ ajatuose žodis „*tazakkur*“ (atspindėjimas, prisiminimas) yra prieš žodį „*takva*“ (pamaldumas). Taip yra todėl, kad žmonės *ma'rifah* pasiekia per apmąstymus ir jausmus. Tie, kurie pažįsta Allahą taip, kaip dera Jo didybei, įgyja pamaldų gyvenimo būdą, bijodami net menkiausiu būdu pažeisti Jo valią. Nes be „*ma'rifatullah*“, tai yra, tinkamai nepažinus Allaho, nė vienas poelgis neturi vertės.

Be jokios abejonės, „*ma'rifatullah*“ yra svarbiausios žinios. Džunaidas Bagdadi (kuddisa sirruhu) sakė:

„Jei žinočiau, kad po dangumi slypi žinios, aukštesnės už žinias, kurių siekia „*ma'rifato*“ turėtojai, nieko nedaryčiau, tik nenuilstamai stengčiausi jas įgyti.“

Ibn Kajum al-Džauzi sakė:

„Šventajame Korane Visagalis Allahas ragina savo tarnus pasiekti „*ma'rifatullah*“ dviem būdais:

1. Pažvelgti į Visagalio Allaho darbus ir kūrinis ir apmąstyti juos.

2. Mąstyti apie Šventojo Korano ajatus. Pirmoji ajatų grupė yra Allaho ajatai, turintys aiškią prasmę. Antroji ajatų grupė yra tie, kuriuos galima išgirsti ir suprasti protu.“²⁵¹

Su jais susiję apmąstymai ir dvasinė patirtis prisideda prie to, kad žmogus pasiektų tikrąjį imaną (tikėjimas), ir nukreipia į kūrybos priežastį.

Kaip vienas poetas gražiai pasisakė:

„Visa Visata nuo pradžios iki pabaigos yra pati didingiausia Allaho Knyga. Kad ir kokią raidę perskaitytumei šioje didžiulėje Knygoje, tu pamatysi, kad prasmė yra viena – Allahas. Kad ir apie kokią mažytę sėklą Visatoje begalvotumei, ji nuves tave pas Allahą.“

Mąstymas turi virsti veiksmais

Norint suprasti tiesą per „*tafakkur*“, *zikr* ir *mura-kab*, būtina įgytas žinias pritaikyti praktiškai. Jei žmogus, kuris apmąsto dieviškąsias tiesas ir Korano ajatus, sugeba jas panaudoti praktiškai, tai reiškia, kad jis atli-

251. Ibn Kajjum, Favaid, 31–32.

ko „*tafakkur*“ą Allahui norimu lygiu. Juk darbai yra išorinis mąstymo ir jausmo „batyno“²⁵² įsikūnijimas.

Ta proga imamas Ghazali (*tegul Allahas būna juo patenkintas*) rašė:

„Apmąstymų vaisiai yra žinių įgijimas, dvasinio tyrumo pasiekimas ir noras daryti dorus darbus. Kai širdyje atsiranda žinios, pasikeičia širdies būseną. Pasikeitus širdies būklei, keičiasi ir kūno poelgiai. Šiuo požiūriu veiksmai pavaldūs būsenai, būseną – žinioms, o žinios – apmąstymui. Tokiu atveju apmąstymas yra visų gerų dalykų pradžia ir raktas.“

Tikras apmąstymas – tai kontempliacija, perkelianti žmogų nuo bjauraus prie gražaus, nuo nepasotinimo prie asketizmo ir pasitenkinimo. Tai toks mąstymas, kuris padeda žmogui įgyti „mušahados“²⁵³ ir teisumo būseną.²⁵⁴

Dėl apmąstymų ir jausmų, kurie virto veiksmis, žmogus išsigydydys nuo ligos, kai stebuklus Visatoje traktuos kaip paprastą, įprastą.

Iš tiesų paprastas žmogus, žavėdamasis paveikslu, kuriame menininkas pavaizdavo kraštovaizdį, nepatiria tokio susižavėjimo Visata ir jos Kūrėju. Jis visus stebuklus priima kaip savaime suprantamus dalykus.

252. Batyn – vidinė žmogaus sielos pusė.

253. Mušahada – kontempliacija.

254. Imama Gazali, Ihja, 6 / 47.

Allaho draugai, tyros širdies turėtojai, vietoj nuostabos ir susižavėjimo gobelenais, kuriuos menininkai kuria siekdami pripažinimo ir šlovės, jie patiria nuostabą ir susižavėjimą pagrindiniu Menininku ir Jo darbais. Jie patiria malonumą apmąstydami begalinius dieviškojo meno stebuklus, sukurtus gamtoje Allaho galia. Jie žiūri į augalus, gražias gėles, išaugusias iš vienos žemės, į jų margumą, aromatų žaismą ir formų įvairovę. Jie žiūri į vaisių įvairovę ant medžių, į nuostabius drugelio sparnų raštus, kurie trunka apie dvi savaites, į žmogaus kūrybos stebuklus. Šie žmonės stebisi akių gebėjimu matyti, smegenų gebėjimu mąstyti ir nesibaigiančiais dieviškais stebuklais, vadinamais „lisanul-hal“ (kūno kalba).

Visa Visata tokiems žmonėms yra tarsi atversta knyga. Jie seniai perėjo eilėmis surašytas žinias ir pasiekė „sadr“²⁵⁵ žinias. Kaip tai atsitiko su Mavliana (*tegul Allahas būna juo patenkintas*), kuris buvo paprastas mokytojas Seldžiukų medresė ir gyveno tarp knygų. Dėl „iršado“²⁵⁶ ir „dervišo“, vardu Šamsas, kurio širdis buvo kupina meilės, žvilgsnio, Mavlianos širdyje išplieskė kibirkštis ir jis pradėjo degti meilės ugnyje... Atgimęs meilės atmosfera, knygos, susijusios su aiškiomis žiniomis, Mavlianai prarado prasmę, ir jis pradėjo „skaityti“ Visatos paslaptis ir paveikslus.

255. Ilmu sadr – tiesiogine prasmė – sielos pažinimas. Šios žinios taip pat vadinamos „ilmu-lyadunni“.

256. Iršad – žmonių nukreipimas į teisingą kelią.

Po to jis galėjo sukurti savo kūrinį „Masnavi“, kuris buvo sielos apreiškimas, bandydamas atskleidžiantis žmogaus, Visatos ir Korano paslaptis bei išmintį.

Kokie laimingi yra išrinktieji tarnai, pasiekę *ma'rifatullah* ir nugyvenę savo gyvenimą šiame pasaulyje apmąstymų ir dvasinės patirties atmosferoje, kilusių iš širdies, išvalytos tikėjimo šviesos ir sveiko proto ir išaugintos dieviškų apreiškimų.

EPILOGAS

Šiandien kai kurie žmonės, atitrūkę nuo savo istorijos ir kultūros, ieško ramybės psichologiniuose mokymuose, paremtuose Vakarų šaltiniais, arba Rytų jogos ir meditacijos kursuose. Tačiau tikroji ramybė, kurios taip trokšta šie žmonės, slypi kontempliacijoje, dieviškosios išminties ir tiesos rakte, kuris įgyjamas per Islamo numatytą prisiminimą, apmąstymą ir dvasinę patirtį.

Mąstymas, išstobulintas dvasinių išgyvenimų, yra širdies ramybės šaltinis. Toks mąstymas veda žmogų į išmintį. O išminties pradžia yra „takva“ (pamaldumas), buvimo tarp vilties ir baimės jausmas. Todėl „*tafakkur*“ padeda musulmonui pasiekti Allaho malonumą ir įgyti meilę

Giliai apie visatos stebuklus ir gamtos reiškinius mąstantis žmogus ima ieškoti atsakymų į klausimus: „Kas čia per pasaulis? Kodėl aš sukurtas? Kokia yra bėgančių dienų tiesa ir esmė? Kur yra kelias, vedantis į laimę? Kas aš esu? Kodėl aš gyvenu? Iš kur aš atėjau ir kur einu? Šios mintys padės jam atsikratyti trumpa-

laikių pasaulinio gyvenimo siekių, rasti teisingą kelią ir rasti amžiną laimę.

Šiame kukliame darbe mes tik šiek tiek palietėme paslaptis apie Visatą, žmogų ir Koraną, išmintį ir tiesą, šiuolaikinius mokslo atradimus. Kas žino, kokios dar paslaptys ir išmintys bus atskleistos ateityje ir pakels šydą virš begalinės dieviškosios galios ir didybės apraiškų?

Be to, temos, kurias palietėme, atsižvelgiant į kuklią mūsų knygos apimtį, gali būti laikomos punktyrinio gilesnių apmąstymų eskizu. Mūsų gerbiami skaitytojai – „insha-Allah“ (duok Dieve) – pagal pateiktus pavyzdžius įtrauks į savo sielas apmąstymų horizontus, apimančius visus kūrinčius ir reiškinius. Tokiu būdu iš dieviškojo pažinimo jūros bus išgaunami paslapčių ir išminties perlai.

Tegul Visagalis Allahas suteikia mums mąstymo platumą! Lai apmąstymai apie Korano paslaptis, žmogų ir Visatą suteikia mums sėkmės ir dvasinio atgimimo! Tegul Jis padaro mus iš tų laimingų vergų, kurie, būdami kontempliacijos būsenoje, pasiekė Viešpaties pažinimą!

Amen!

TURINYS

ĮVADAS.....	5
Pamąstymai apie Kūrėją, visatą ir žmogų	15
Proto ribos	15
Širdies paskirtis	18
<i>Tafakkur</i> svarba	20
Allaho pasiuntinys (<i>tebūnie jam taika ir Allaho palaima</i>) visada buvo apmąstymo būsenoje	21
PAMĄSTYMAI APIE VISATĄ.....	27
PAMĄSTYMAI APIE VISATĄ.....	29
PAMĄSTYMAI APIE DANGŲ	31
Galaktikos	32
Saulės sistema	34
Dangus nuolat plečiasi	35
Septyni dangaus sluoksniai	36
„ <i>Tafakkur</i> “ nepaisymas yra didelė nuodėmė	39
ATMOSFERA	44
Oro slėgis	48
Šilumos ir šalčio balansas.....	48
Vėjai	49

Kitos naudingos oro savybės	51
Dieviški filtrai.....	51
Saugoma stogo danga.....	52
Radijo bangos.....	54
Debesys, lietus ir sniegas.....	55
PAMĄSTYMAI APIE ŽEMĘ	58
Augalai	60
Begaliniai vandenynai.....	64
Vanduo	65
IŠMINTIS GYVŪNŲ PASAULYJE.....	66
Bitė.....	68
Instinkto stebuklas	69
Porų kūrimas.....	72
PAMĄSTYMAS APIE ALLAHO GĖRIUS	73
PAMĄSTYMAS APIE ŽMOGŲ.....	81
PAMĄSTYMAS APIE ŽMOGŲ.....	83
NUOSTABIOS KŪRYBOS DETALĖS.....	83
Kaulai	86
Organai	87
Visagalio Allaho gailestingumas ir malonė	89
Genų stebuklas.....	92
Kas išjudina kūną veikti?	94
KAM YRA SUKURTAS ŽMOGUS?.....	95
ĮMINTI MIRTIES PASLAPTĮ	96
Apmąstymai apie mirtį („ <i>tafakkur maut</i> “)	100
Pasiruošti mirties siaubams	106

PAMAŠTYMAI APIE KORANĄ	113
PAMAŠTYMAI APIE KORANĄ	115
Allahas išmokė Korano	116
Visos knygos tik dėl vienos Knygos.....	117
ŠVENTĄJĮ KORANĄ	
PRIVALU SKAITYTI MĄSTANT	118
Kaip ashabai skaitė Koraną	126
Kaip Allaho draugai skaito Koraną	128
PAMAŠTYMŲ APIE	
ŠVENTĄJĮ KORANĄ PAVYZDŽIAI	130
SURA „AL-VAKI‘A“	135
Žmogaus sukūrimas	136
Mirtis ir prisikėlimas	137
Sėklos ir augalai.....	137
Skanus vanduo	138
Ugnis	138
Žvaigždės arba dieviški apreiškimai.....	140
Šventasis Koranas	141
Mirtis.....	142
Mirštantis žmogus gali	
būti vienoje iš trijų būsenų	142
SURA „AN-NAML“	143
SURA „AR-RUM“	145
TIE, KURIE NEMĄSTO	
APIE ALLAHO AJATUS.....	147
VISADA BŪKITE „MURAKAB“O BŪSENOJE...	150
Pats trumpiausias kelias, vedantis į Tiesą	150

„MURAKABA“	154
1. <i>Murakaba</i> Ahadijat	155
2. <i>Murakaba</i> majijat	157
3. <i>Murakaba</i> akrabijat	159
4. <i>Murakaba</i> muhabbat	161
MĄSTYMO KULTŪRA	165
MĄSTYMO KULTŪRA	167
ALLAHO DRAUGŲ MĄSTYMAS	167
„TAFAKKUR“ OS UPE	
NUKREIPTI Į DERLINGUMĄ.....	173
MĄSTYMAS DERINTI SU ZIKR.....	177
Derlingiausias laikas „zikr“ ir „tafakkur“	
a – valanda prieš aušrą	182
IŠVADA.....	186
MĄSTYMAS YRA TIESOS	
IR IŠGELBĖJIMO RAKTAS	186
TIKRASIS PAMĄSTYMAS YRA PRIVALOMO	
EGZISTAVIMO PATVIRTINIMAS.....	188
„Akli, kurti, nebyliai“	191
Viskas juda ir keičiasi	194
Viskas sukurta su tam tikru tikslu	195
Iš tos pačios materijos kyla įvairūs kūriniai.....	196
Dievo pažinimo kelias	197
Mąstymas turi virsti veiksmais.....	199
EPILOGAS.....	203

